

ههژمار

١٢٠

سیلاق

تیرمهه - ٢٠٢٠

کوفارهکا رهوشه نهزری گشتی یه

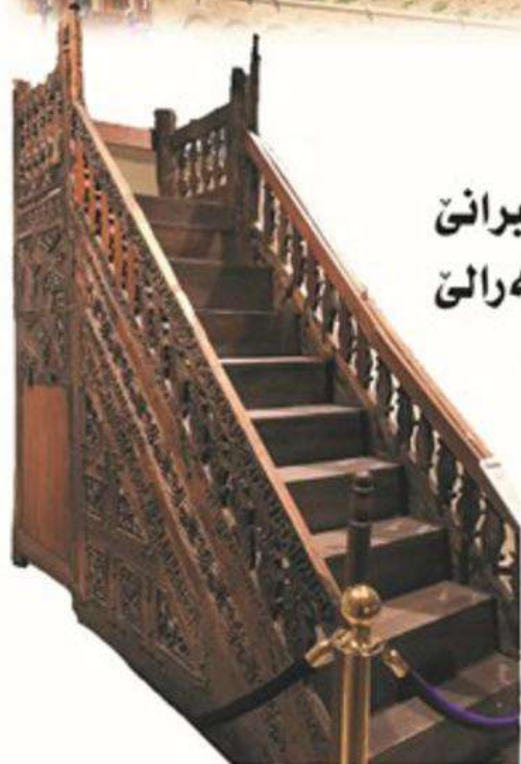

(کرمانج) بوون رهسه نی یه

گریدان ل ناقبهرا ستران و دهواتا شامیرانی
و جویا شامیرانی ل وان، دگهل ژنا قهرالی
ناشوری شه میرامی (٨١-٨٠٥ ب-ز)

مینبهرا مزگهفتا نامیدی
د خاندنهکا دوکومینتی دا

چیرۆک و سترانا
خه لیل بهگ و سلیمان بهگی

چیکرنا بیباوه‌ری، کوردستان ئیخستیه هه‌مه‌ر ترسه‌کا مه‌زن

خالد دیره‌شی

هه‌می بوونه نه‌گه‌ر کو حکومه‌تا کوردستانێ نه‌شیا بدروستی ب کارێ خۆ رابیت و گه‌له‌ک ژ وان ئاریشا بوونه نه‌گه‌ری په‌یدا کرنا سه‌قابه‌کێ گه‌له‌ک باش بو ده‌ستیه‌دانا دوژمن و داگیرکه‌را.

ل دونیایی، حزب و هیزیت سیاسی، هه‌می بزافا دکهن، که‌سا به‌ر ب باسکیت هه‌شباریه‌کا سیاسی و ئابوری و جفاکی و ساخله‌می ببه‌ن و لسه‌ر فی بنیاتی خه‌باتا خۆژی دکهن، نه‌خاسمه‌ ئه‌و هیزیت ده‌رفه‌یی په‌یکه‌ری حکومه‌ت و ده‌وله‌تی، بزافێ دکهن، که‌سا وه‌سا چیکهن کو بنه‌ ژیده‌ر و چیکه‌ریت باوه‌ری و ئافاکریت وه‌لاتێ خۆ بن و باوه‌ری ب ده‌زگه‌ه و ئالافیت ده‌ستوری ییت وه‌لاتێ خۆ هه‌بیت و بیته‌ که‌سه‌کێ پر بزاف و ئه‌کتیف و به‌ره‌مه‌ئینه‌ر و خودان باوه‌ریه‌کا مکوم و گریدیایی ب ئاخ و وه‌لاتێ خوقه‌.

به‌لێ گه‌له‌ک ب مخابنی فه‌، چاوا دوژمن و داگیرکه‌ر، بزافێ دکهن، ب ملیارا پاره‌یی دمه‌زیخن بو تیکدانا ره‌وشا کوردستانێ و هه‌رفاندنا که‌سێ کورد، حزب و بزافیت سیاسی ل کوردستانێ، هه‌می بزافکرینه‌ بیباوه‌ری و بیباوه‌ری بخۆبوونی په‌یدا بکه‌ن و وان هیز و ئالیان هه‌می هیقییت خۆ لسه‌ر فی بنیاتی ئافاکرینه‌ کو بریکا چاندنا توفی بیباوه‌ری دناف هه‌ناقیت که‌سێ کوردا و هه‌رفاندنا کیانی وی یی که‌سی، دی شین خو گه‌هینه‌ کورسیکا ده‌سته‌لاتێ، (کو ده‌زه‌لدا وان حزب و بزافا گریه‌کا هه‌ناقی هه‌یه‌) ئه‌و هیز و حزیت هه‌نی، کو هه‌نده‌ک ژ وان ژ سالآ ١٩٩٢ وه‌ره‌ ده‌سته‌لاتداری ل نیفا کوردستانێ دکهن، هه‌می بزافیت وان ئه‌ون و کاری لسه‌ر فی تیوری دکهن، کو بیباوه‌ریه‌کا کویر دناف هه‌ناق و دونیادیتنا مروفتی کوردستانێ دا چیکهن، ل هه‌مه‌ری هه‌می باشی و پرۆژه و سی‌ر و دیتنیت حکومه‌ت و حزیت دیترت کوردستانێ،

ته‌مامیا بابته‌ی ل به‌ره‌ری به‌ری دوماهی

ده‌مه‌کێ درێژه، بزافیت مه‌زن، ل ده‌رفه‌ و ناخۆ ده‌ینه‌کرن، کو ئه‌ف کیانی نیخۆسه‌ری کوردستانێ نه‌مینیت و جاره‌کادی کوردستان پوسالتیت داگیرکه‌ری هه‌می بکه‌ت و بیته‌ پارچه‌ک ژ ئیراقه‌کا مه‌زه‌ه‌ی و کافل و ویران، پشتی داگیرکه‌ر بی هیقیبووین کو ئه‌و نه‌شین ب هیزیت تیکسه‌ر و له‌شکه‌ری، وی ئارمانجا خۆ بده‌سته‌تفه‌بینن، پیلانیت خۆ بره‌نگه‌کێ دیتر داریتن و که‌فتنه‌ بزافێ کو ناخمالا کوردا تیکبه‌دن و بقی ریکێ ژیکزاله و ته‌راوبه‌را بکه‌ن و هه‌ر هه‌مین بسه‌ر و ستوینت تیکفه‌ و دۆزا خۆ یا ملله‌تینی ژبیر بکه‌ن، هه‌ر وه‌کی ئه‌فه‌ گه‌له‌ک جارا رویدایی و چیبوویی و گه‌له‌ک مخابن ئه‌ف پیلانا داگیرکه‌را یا سه‌ره‌که‌فتی بوو و شیان ده‌ستیت خۆ بکیشنه‌ دناف مالا کوردا دا و ب ریکا چیکرنا کومه‌کا هیز و بزافیت سیاسی و جفاکی و ب ناخی ئازادیا ده‌ره‌برینی و دهموکراسی، گه‌له‌ک جارا ره‌وشا کوردستانێ تیکبه‌دن و هیزیت وه‌لاتپاریز و نیشتمانه‌روه‌ر، بیخه‌ دنا شک و گومانادا و بیباوه‌ری دناف گه‌هیت جفاکی کوردستانێ ب چینن. هه‌لبه‌ت ئه‌ف بیباوه‌ریا دناف جفاکا مه‌دا، وه‌لاتی مه‌گه‌هانديه‌ به‌ر لئفا پیله‌ک و بارۆفه‌کا بترس و کوژه‌ک، نه‌خاسمه‌ پشتی کوردستان که‌فتیه‌ به‌ر هه‌نگه‌مانیت دژوار، دژایه‌تیکرنا کوردستانێ ژلای حکومه‌تیت تیک ل دویت تیکیت ئیراقی، ئه‌و ئیراقا، (کوردا ب شیانیت خۆ، ب شاشی فه‌) راکریه‌ سه‌رپیا و ستوینت وی ییت هه‌رفتی ئافاکرینه‌فه‌ و ل ٢٠٠٣ ئه‌ف وه‌لاتی ویران دانا ل سه‌ر ریکه‌کا راست، برینا قویت و پارین ژیارا خه‌لکی کوردستانێ و هیزیت هوقیت داعشا و به‌ریخودانا ب ملیونا مشه‌خت و ده‌ربه‌را بو کوردستانێ و کیمبوونا به‌ی پتولی و دیسان ل دویتدا هیزیت له‌شکه‌ری ژلای عه‌بادی سه‌رۆکوه‌زیرفه‌ بو سه‌ر کوردستانێ و خیانه‌تا ١٦ ئوکتوبه‌ری و پیلانا نافده‌وله‌تی بو نه‌هیلا کوردستانێ وه‌ک کیانه‌کێ سیاسی و ل دوپاهیا بی دوپاهیا بسه‌رداگرنا په‌ژیکا کورونایی و ژ کارتیخست و فالنجیکرنا هه‌می گه‌هیت ئابوری کوردستانێ، ئه‌فه‌

دیزاین

علي حفظ الله

Tel: +964 7504226413

yahoo.com@yahoo.com

دهسته کا نئیشه قانا

محمد عبداللانا نایندی

سهردار هیئتوتی

*****

سهرتئیشه قان

خالد دیرهشی

Tel: +9647504642107

xalidderesi63@xalidderesi63

خودانی ئیمتیازی

محمد محسن

*****

*****

ناقه روکی

هزار ناخینکا - هزار شورهش

۸

مژکه قتا گوندی رهشاکئی

۲۰

فیلن زنجیرکری

۲۹

گه ریانهک د نائف پهرتوکا

(ماوریتزیو گارزونی) دا

۳۱

خه باتکهر و شوره شگیر حامد عهبدی باله تهیی

۴۶

چا پخانا

خانی - دهوک

سیلاڤ لسهر تورا ئینته رنیتتی

<https://en.calameo.com>

نهدریس

نامیدی - کانیا مالا

ئیدا چوونا زمانی

جه میدی بامه رنی

سیاسه‌تا حکومه‌تیت ئیراقی به‌رامبه‌ری پرسا ئه‌زمانی کوردی

۱۹۵۸ - ۱۹۷۰

کاروان صالح ... زاخو

پشکا ئیکێ

ئه‌ه‌ف فئه‌کولینه‌ لسه‌ر پێشگۆته‌کێ، ده‌رازینه‌ک، سێ ته‌وه‌را و تێئینه‌ده‌را هاتیه‌ لیکه‌که‌رن. ل پێشگۆته‌تێدا، ئه‌ه‌ف فئه‌کولینه‌ رونکره‌کێ لسه‌ر پێناس ده‌ه‌تن، پویته‌یی ئه‌زمانی و دیتنا زانایا لسه‌ر ئه‌زمانی کوردی. ژبو پتر هایداریبوونی لده‌ر سیاسه‌تا حکومه‌تیت ئیراقی لسه‌ر وه‌ختی مه‌لکی، دی ده‌رازینه‌کا فئه‌کولینه‌ی، ب هویری سیاسه‌تیت وان حکومه‌تا به‌رامبه‌ری ئه‌زمانی کوردی لئاڤه‌را ۱۹۳۲ تا ۱۹۵۸ی شروڤه‌که‌تن. د ته‌وه‌ری ئیکێدا، ئه‌ه‌ف فئه‌کولینه‌، بزاقی ده‌کن رونکره‌ک تیرۆتری لسه‌ر گهورینا سیسته‌می سیاسی ل ئیراقی ده‌تن و چه‌وانیا سه‌رده‌ریکرنا حکومه‌تا عه‌بدوکه‌ریم قاسمی ده‌گه‌ل پرسا ئه‌زمانی کوردی د ناڤه‌را سالیت ۱۹۵۸ی تا شوباتا ۱۹۶۳ی دا. ته‌وه‌ری دوینی هه‌لشکافته‌کێ لسه‌ر سیاسه‌تا حکومه‌تا به‌عس یا ئیکێ به‌رامبه‌ری ئه‌زمانی کوردی پشتی کومپلوتا سال ۱۹۶۳ی تا ۱۹۶۷ی ده‌تن و سیاسه‌تیت پرره‌نگیت حکومه‌تا به‌عس لسه‌ر ئه‌زمانی کوردی لسه‌ر چووی. ته‌وه‌ری سی، ب هشیاری رونکره‌کێ ده‌تن لسه‌ر هه‌ستیارترین قوناغ ژ سیاسه‌تا حکومه‌تا به‌عسا

هه‌یامی ده‌قی فئه‌کولینه‌دا هاتیه‌ هه‌لبژارتن ده‌یه‌ هه‌مژارتن ئیک ژ هه‌ستیارترین قوناغیت پرسا ئه‌زمانی کوردی ل ئیراقی. چونکی ده‌قی هه‌یامیدا، سه‌رکیشیا کوردا، پتر ژ سه‌رده‌میته‌ بووری لسه‌ر چاره‌کرنا پرسا ئه‌زمانی کوردی و ده‌سته‌ئینه‌نا حه‌قیته‌ خوه‌یتت ئه‌زمانی ل ئیراقی راوه‌ستایه‌. هه‌روه‌سا ده‌قی هه‌یامیدا، گهورینیت بنیاتی د سیسته‌می سیاسی یی ریشه‌برنا وه‌لاتی ئیراقی دا په‌یدا بوینه‌ و ده‌گه‌لدا حکومه‌تیت ده‌قی هه‌یامیدا حوکم ل ئیراقی کرین ب سیاسه‌تیت جوداجودا و لدویڤ پیدفیاتیتت خو ییت سیاسی سه‌رده‌ری ده‌گه‌ل پرسا ئه‌زمانی کوردی کری یه، دا هه‌بوونا خو یان کونترۆلا خو دانسه‌ر ده‌قه‌ریت کوردی. له‌ورا، ئه‌ه‌ف لیکه‌کولینه‌، دی بزاقی که‌تن ب هویری، کویری و هشیاری وان ره‌نگیت سیاسه‌تیت حکومه‌تیت ئیراقی لده‌ر پرسا ئه‌زمانی کوردی ل ده‌قی وه‌لاتی لسه‌ر چووین شروڤه‌که‌تن. ژبو پتر ده‌وله‌مه‌ندکرنا و شروڤه‌کرنا قی باه‌تی ب ره‌نگه‌کێ ریکه‌ستی و زانستی. ئه‌ه‌ف فئه‌کولینه‌ پالده‌ته‌ سه‌ر هه‌مه‌ره‌کا ژیده‌ر و دوکۆمیتیتت ب ئه‌زمانی کوردی و ئینگلیزی.

ب ده‌ست خوڤه‌ئینانین سیسته‌مکرنا بکارئینانا ئەزمانی بوویه ژبو دانوستاندن، تیکگه‌هشتن، نقتیسین، دەسنیشانکرنا تشتا، مراد و شیان و هه‌ستین جوداجودا، کو ئەف ریکخستنه ژی به‌رپرسیایه‌کا مروڤی یا بهیژه پتر ژ ملله‌ته‌کیی پشکداری تیدا کریه. ئەزمان بوویه فه‌رکار و کاره‌کی پیدڤی لسه‌ر ملیت نه‌ته‌وه‌یا دا به‌رده‌وام ره‌نگی ژيانا خوڤ ریکه‌به‌ن و تیکه‌لیا لسه‌ر بازیت (ئاستیت) ژیکجودا ریکبیکخن پیکه‌مه‌ت په‌یداکرنا ده‌لیقه‌ییت ساناهی و مفا‌وه‌رگرتنی ژ شیان و کاریت به‌رهمئینانی.

له‌ورا، لقیژی دشیین پیناسا ئەزمانی ب قی ره‌نگی دیارکه‌ین: ئەو زاری ئەزمانیه‌ کو ل تخویین وه‌لاته‌کی بهیته‌ بکارئینان کو هنده‌ک ئەرکیت (فه‌رکاریت) فه‌ر ییت ئەزمانی ل هه‌می ده‌لیقییت ژیانۆ دا هه‌نه‌ وه‌ک ئەقییت ل خواری:

١. پیزانین و گه‌هاندنا ده‌نگوباسایه: ئەو فه‌رکار ژ هه‌می فه‌رکاریت دی زیده‌تر ده‌یته‌ بکارئینان و ب قی چهندی مروڤ به‌حسی ره‌وشا ده‌وربه‌ریت خو دکهن دا هه‌بوون و نه‌بوونا پراستی و نه‌پراستی دیار بکه‌ن.

٢. پرسیارکن، ئەو فه‌رکاره‌ یی ئاخفتنکه‌ری پی دقتین چهنده‌کی ژ پیزانینیت خو ییت کیم زیده‌که‌تن، وه‌کی: سه‌عه‌ت چهنده‌؟

٣. هه‌ستی ده‌ربرینی، ئەو فه‌رکاری ئەزمانی یه‌ یی ئاخفتنکه‌ر هه‌ستی خو بو یی به‌رامبه‌ر دیار ده‌کن وه‌ک پالدان.

٤. وژدان، ئەو فه‌رکاره‌ یی هه‌سته‌کی بباندور و وژدانی ژ گوهدارا یان خوینده‌فانا بخووشی و نه‌خووشی دروستدبیت مینا پیکه‌نین.

٥. فه‌رمان، ئەو فه‌رکاره‌ (ئه‌رکه‌) یی ئاخفتنکه‌ری دقتین کاره‌کی لدویف فه‌رمانه‌کی بجیکه‌تن کو ب ساناهیتین ره‌نگی داخووزییه‌ وه‌ک داخازیا

دووێ به‌رامبه‌ری پرسا ئەزمانی کوردی و ریکه‌فتنیت وئ دگه‌ل سه‌رکیشیا کوردی ل دۆر هه‌بوونا ئەزمانی کوردی ل ئیراقی لئافه‌را ١٩٦٨ ئ تا ١٩٧٠ ئ مۆکرین، ده‌ته‌ن. فه‌رژیت قی فه‌کولینی، رونکره‌کی لسه‌ر وان تئینانه‌ده‌را ییت کو فه‌کولینشان د قی فه‌کولینی دا گه‌هشتی یی ده‌ته‌ن.

په‌یفتن سه‌رپشک: سیاسه‌تا حکومه‌تیت ئیراقی، ئاریشا کوردی، پرسا ئەزمانی کوردی، مسته‌فا بارزانی، داخووزییت کوردا ییت ئەزمانی.

پیشگوتن

هه‌ر ژ ده‌ستپیکا په‌یدا‌بوونا ژيانا مروڤایینی لسه‌ر روئی ئەردی، ئەزمان بوویه پیدڤیه‌کا گه‌له‌کا فه‌ر، بنگه‌هی ژبو تیکگه‌هشتن و دانوستاندنۆ دا بهیته‌ ئافراندن ژ قوناغه‌کی بو قوناغه‌ک دی و دگه‌ل پیشکه‌فتنا ئافه‌دانییت مروڤایینی وه‌راره‌که‌فیتی. د عینی بیاڤدا، رۆله‌کی بباندور هه‌بوویه بو ژتیک جوداکرنا ئافه‌دانیا، بهیژکرنا گیانی هزره‌بیری، شیانیته‌ ملله‌تیت خودان هه‌ف ئەزمان و په‌یداکرنا بنیاتیته‌ هه‌فپکی دگه‌ل ئیک ژبو پراستنا ره‌سه‌نیا په‌ییکا هه‌بوونا خو بو هه‌ر نه‌ته‌وه‌کی ژ نه‌ته‌وا ل سه‌ر روئی ئەردی، وه‌ک هاتیه‌ دیارکرن کو د بنیاتدا ئەزمان ئالافه‌که‌ بو تیکه‌هشتن و پیکه‌هشتنی یه‌، به‌لی د قی چاخیدا د تیکه‌هی خوڤا بنگه‌هه‌کی به‌رفره‌هتر فه‌دگریتن. گرنگیا ئەزمانی ده‌نیدایه‌ کو ئەزمان ناسناما ملله‌تانه‌. چونکی ئەزمانه‌ ملله‌تا ژ ئیک جودا ده‌کن، له‌ورا ئەو دبیته‌ شه‌نگسته‌یه‌کی بهیژه‌هه‌سته‌وینا هه‌ر نه‌ته‌وه‌کی دا.

ده‌ستپیکا بکارئینانا ئەزمانی پینگافه‌کا فه‌ره‌ بو پیشکیشکرنا خزمه‌تا پیکه‌مه‌ت پیشقه‌چوونا مروڤایینی. لدۆر قی چهندی زانا خویداکن کو مه‌زترین ده‌سته‌فتنی ئافه‌دانییته‌ ملله‌تیت که‌فن

راسته‌پراست، نه‌راسته‌پراست_ قانونی یه.

۶. بجیکرن، ئەو فەرکاره یی ژ وان ئاخفتنا دەر دکه‌فیتن کو ئاخفتنکه‌ر بو خو بخو شوله‌کی خو بجیدکه‌تن کو بتنی جهناقئی (من، مه) دفتین.

۷. جهخۆشکرن (فەرکاری جفاکی)، ژ وان ئاخفتنا دەر دکه‌فیتن کو بو خوشی و خو پیشفه‌برن د نافی مروڤادا بکار دتیتن، وه‌کی، چاوانی، سپیده‌باش و سوپاس (Hennerbichler, ۲۰۱۲: ۶۶).

هه‌روه‌سا ئەزمانی سنی مه‌خسه‌دیت سهرپشک دریفه‌برن، وه‌رارکرنا که‌لتوری نه‌ته‌وی وبه‌یزکرنا هه‌زا نه‌ته‌وینی هه‌نه.

۱. بریفه‌برنا کاروباریت ئیداری، په‌روه‌رده‌یی (تاشاندنن)، ساخله‌میی و جفاکی (ئارمانجیت کارگیرینه).

۲. وه‌رارکرنا که‌لتوری وه‌که‌ه‌ف کو خه‌لک پی کومفه‌ د بیتن.

۳. موکمکرن و پیشفه‌برنا هه‌زا نشتیمانی، نه‌ته‌وی و هه‌ستی هه‌فه‌ولاتی بو گریدان خه‌لکی ب ئیکفه‌ بریکا دانوستاندنن و را ده‌برینی (یووسف، ۲۰۰۷: ۲۶).

لدویف ری‌ده‌ریت ئەفان فەرکار و مه‌خسه‌دیت ل سهری هاتین نیشادان ب روونی ده‌یته‌ پیشچافی کو ل فیری دشین بیژین ئەزمانی هه‌ده‌ک سه‌خه‌تیت هه‌ین کو د کاروباریت بکارئینه‌ریت ویدا ده‌یته‌ ده‌یتن، ئەو سه‌خه‌ت ژێ ئەفه‌نه.

۱. ئەزمان پیره‌وه (لسه‌رچوون): ئانکو کومه‌کا سیسته‌مکریه ژ لای بکارئینه‌ر و گوهداراقه‌ ده‌یته‌ په‌یره‌و کره‌ته‌ تا تیگه‌هشتن د نافه‌را وان دا په‌یدا بیتن.

۲. ئەزمان ده‌نگه: ئانکو د نافی هه‌ر نه‌ته‌وه‌کیدا کومه‌کا ده‌نگا هه‌یه‌ کو ئاخفتنکه‌ریت وی جفاقی په‌یث و رسته‌یا لی‌درستدکه‌ن.

۳. ئەزمان چه‌فه‌نگه: ئانکو پیتیت ئەزمانی بتنی چوو پامانا ناده‌ن، به‌لکو جفاک ل سهر پامانا وان پیکده‌ین و ریکدئیتخن.

۴. ئەزمان جودا که‌ره: ئەزمان ئیک ژ وان تستانه‌ ییت مروڤ پی ژ زینده‌وریت دی ده‌یته‌ جودا کرن (Skutnabb-Kangas and Fernandes, ۲۰۰۸: ۴۵; Cemiloglu, ۲۰۰۹: ۶).

هه‌ژیه‌ ئاڤری پی بده‌ین کو د دیروکیدا ئەزمان به‌رده‌وام که‌فتیه‌ به‌ر هه‌ڤکی و به‌روکیت شه‌ریت دژوار وه‌کی، شه‌ریت له‌شکه‌ری ییت لسهر توخیب و جه‌رگیت ده‌وله‌تا ب ره‌نگه‌کی نه‌چافه‌پیکری. له‌ورا ئەگه‌ر ملله‌ت به‌ره‌فانیی ژ ئەزمانی خو پی ده‌یکن نه‌که‌تن خه‌لکی دی ژێ نه‌یی نه‌چاره‌ به‌ره‌فانی و خه‌باتی بو بکه‌تن هه‌گه‌ر خودانین وی یین ره‌سه‌ن نه‌بن، چه‌ند ملله‌تی تایه‌مه‌ندیا ئەزمانی هه‌بیتن پیدفیه‌هند جودا هیا ژیا تیی بو ره‌سه‌نیا ئەزمانی خو هه‌بیتن.

ئەزمان ئیک ژ گرنگترین ساخه‌تین که‌سایه‌تیا مروڤی ده‌یته‌ هه‌ژمارتن، چنکی هه‌ر ئەوه‌ مروڤی ب که‌س و کار، ملله‌ت، دین، ره‌وشه‌نزانیا وی فه‌ گریده‌تن و دیروکه‌ و جوگرافیا یه. ل فیری دفتین ئاڤری بده‌ینه‌ هندی کو ئەزمان د هه‌بوونا خو دا شینسته‌کی سیسته‌مکریه کو ده‌ستوره‌ک تیدا حوکمی دکه‌ت، تیکه‌لیه‌کا راسته‌پراست ب گه‌له‌ک لایت ژیا نا مروڤی هه‌یه، چه‌ند ده‌هه‌ستیارین ژ کینج و باندورا ئەزمانی وه‌ک ئالافه‌ک و ده‌سته‌ه‌لاتا که‌سی، ده‌رامبه‌ردا، دفتین هند ده‌شیارین ژ هندی کو ئەزمانی روله‌کی نه‌مازه و ژیر هه‌یه و دشیت باندوری ل ده‌سه‌ه‌لاتا گروپیت جفاکی ژێ بکه‌تن. هه‌ده‌ک جارا دی بینن کو ژیرخانه‌یا ئەزمانی تخوییت ئەزمانی ده‌ربازدیی و دیته‌ پیکه‌ره‌کی سیاسی، ئانکو ل سهر بنیاتی ئەزمانی تخویب

هه‌رێژیدا چهند نه‌ته‌وێت دی دێ زێده‌بن. چونکی نه‌زمان ئێکه ژ پێکه‌رێت گه‌له‌ک فه‌رێت به‌ره‌نگاری و به‌ره‌فانی‌کرنی.

کوردی وه‌ک نه‌زمان په‌یفه‌که ده‌یته‌ بکارئینان بو‌ ئاخفتنکه‌ر و نه‌ندامێت جفاکێ کوردی، ئانکو نه‌زمانه‌کێ نه‌مازیه‌ ب جفاکێ کوردیفه‌. لدویف فێ شروقه‌کرنی، نه‌زمانی کوردی لسه‌ر چهند گرۆپه‌کا ده‌یته‌ لیکفه‌کرن، کوردی بخو، کوردیا ژوری، کوردیا ناڤین و کوردیا ژیریا رۆژه‌لات (Hennerbichler, ۲۰۱۲: ۶۶). نه‌زمانی وان ده‌ربرینی ژ ره‌وشت و تیتال و خو‌پستی وان یی چیا‌ی ده‌کن. نه‌زمانی کوردی د بنیاتدا ژ نه‌زمانیت هند نه‌وروپینه، ئاخفتنکه‌رێت فێ نه‌زمانی ییت ده‌فه‌ره‌کا چیا‌ینه، رویه‌ری و ئی تیزیکی ۱۵۰,۰۰۰ کیلومه‌ترێت چوارگوشه‌یه‌ و ده‌کفیتیه‌ نافه‌را تخویبی تورکیا، ئیران، ئیراق، سو‌ریا، نه‌رمینیا و نازه‌ربێجانا ئیکه‌تیا سو‌قیه‌تا به‌ری (CIA, ۱۹۷۲).

لدویف ژێده‌رێت دیروکی کو که‌فتنترین ژێده‌ر بو‌ جارا ئیکێ د دیروکی‌دا ئاڤریدایه‌ نه‌زمانی کوردی، په‌رتو‌کا سه‌رکیش و فه‌یله‌سو‌فی یۆنانی، (زه‌ینه‌فون)، یا بنافی «ئانا‌باسیس»، ل سالا (۴۰۱ پ.ز)، ل ده‌می له‌شکه‌ری وی گه‌هشتیه‌ ناف ئاخا کاردوخیا (کورد)، شه‌ر دگه‌ل کریه، پاشی شه‌فه‌کا پری که‌یف و خو‌شی دگه‌ل چایه‌کا پیکفه‌ بووران‌دیه. چه‌کداریت وی بریکاکا ترجمانه‌کی دگه‌ل کاردوخیا (کورد) ئاخفتینه‌ و د دانووستاندنا خو‌دا وان به‌حسی خه‌باتا نوکه‌ و بو‌ری کریه. نافیری دایه‌ دیارکرن کورد هه‌می وه‌ختا ب شه‌رافه‌ مژویلبووینه و هه‌فرویشی زلم و زۆردارییه‌ک مه‌زن بووینه ژ لای پاشاین فارسا‌فه (O'balance, ۱۹۷۳: ۱۵).

به‌لی وه‌ک هاتیه‌ زانین پشتی کورد بووینه بسورمان نڤیسین ل ده‌ف وان تخوییدار بوویه، ل جه‌ی وی

ده‌ینه‌ راکیشان و ئافاکرن وه‌ک بنگه‌هه‌کی نه‌ته‌وی، وه‌کی، سیاسه‌تیت حکومه‌تیت ئیراقی ل دویفچوونا سیاسه‌تیت دژوار و فه‌گوهاستنی ب پالدانا عه‌ره‌بان بو‌ ناف ده‌فه‌ریت کوردنشین دا لی ئاکنجیبین. ده‌مه‌به‌ردا، کورد نه‌چار‌دکرن جه‌ و واریت خو‌ به‌یلن و ژلای توبو‌گرافیا‌یی‌شه‌ دورپین‌دکرن و ده‌قه‌واره‌یه‌کی به‌رته‌نگدا پال‌دانا بو‌ ره‌خی ژوری دا تخوییه‌کی ده‌ستچیکری ژ مرو‌فا چیکه‌ن، کو نه‌هه‌ف نه‌زمانیت کوردانه‌ کو مه‌خسه‌د ژ هه‌ر ق‌رکنا کوردا بوویه دا وه‌ک کارته‌ک دیفاک‌ئوی لسه‌ر جفاک‌ نیفده‌وله‌تی به‌یته‌ بکارئینان، دا ده‌فگوت ب تو‌خیبی ده‌ستچیکری به‌یته‌ کرن بو‌ فه‌پرینا رویه‌ره‌کی به‌رفه‌ه ژ ئه‌ردی کوردستانی و ب سه‌ر ئه‌ردی عه‌ره‌با‌فه به‌یته‌ به‌ردان. دگه‌ل ژدایک‌بوونا ملله‌تی نه‌زمان ژدایک‌دبن وه‌ک جیم‌کانه، دشین بو‌ فێ هزری پشتا خو‌ ب تیورا نه‌مانی موکومه‌کین، وه‌ک نه‌زمانانی نه‌مانی (هیرده‌ری) دایه‌ دیارکرن نه‌زمان زینده‌یه‌کی ساخه‌، دییتن، دژیتن، دمریتن و پاراستنا نه‌زمانی نه‌ته‌وی نه‌بتنی فه‌رکاره‌، به‌لکو‌ حه‌قه‌، فه‌رکاره‌ و دڤیتن ژ نه‌ته‌وێت دی به‌یته‌ پارازتن. هه‌روه‌سا فه‌یله‌سو‌فی نه‌مانی (فیکته‌ ۱۸۰۷-۱۸۰۸)، پتر ته‌که‌زی لسه‌ر فێ هزری ده‌کن و دی‌ژیت: «نه‌ته‌و نه‌زمانه‌. ژبه‌رکو نه‌زمان گیان و بنواشی نه‌ته‌وه‌یه»، نافیری د درێژه‌پیدانا هزروربیریت خو‌دا لدور نه‌زمانی دایه‌ دیارکرن کو « نه‌زمان نه‌ته‌وه‌یه، ئانکو دو هه‌قالبه‌ندی‌ت تیکن ب چو ره‌نگا ژیک ناهیتنه‌ جودا کرن (یووسف، ۲۰۰۷: ۲۶).

ژلایه‌کی دیفه‌، هزرسانی عه‌ره‌بی (جو‌رج ته‌را‌ییشی) دایه‌ روونکرن کو هه‌ر ملله‌ته‌کی نه‌زمانی نه‌ته‌وی، نه‌زمانی خواندن و نڤیسینا ئیکگرتی نه‌ییتن نه‌خاسمه‌ ییت بنده‌ست و ده‌وله‌ته‌کا سیاسی نه‌ییتن، دی هیته‌ پارچه‌ پارچه‌ کرنی بو‌ چهند نه‌ته‌وێت دی و د

سه‌رده‌مێ دهوله‌تا ئۆسمانی یا تۆرکی (ئه‌ولیا چه‌له‌بی)، دکتیبا خوڤا «سیاحه‌تنامه»، چه‌ند تیبینه‌کیه‌ت باش و به‌رکه‌فتی ل‌دۆر ئه‌زمان و زاراقیت کوردی ییت ژیکجودا نقتیسینه. نافیری ئه‌ف چه‌ند بگروڤه‌ دایه‌ دیارکرن. چونکی ئه‌وی سه‌ره‌دانا کوردستانێ کربوو و بو‌ب باشی دیاربیوو کو ئه‌زمانی کوردی ئه‌زمانی ره‌سه‌نتی کوردایه‌ و ژ چه‌ندین زه‌راقیت جودا پیکهاتیه (van Bruinessen, ۲۰۰۷: ۵). ژلایه‌کی دیکه، قه‌شه‌ و گه‌روکی ئیتالی (گارزۆنی)، د کتیبایه‌ خوڤا «گارزۆنی»، یا ل سال‌ا ۱۷۸۷ی، ل رۆما ب ئه‌زمانی ئیتالی چاپکری، به‌حسێ ئه‌زمانی کوردی کریه‌ و دبیته‌ کتیبایه‌ ئیکێ هاتیتن ته‌رخانکرن ل‌دۆر ئه‌زمانی کوردی. گارزۆنی گوهداریا ئاخفتنه‌که‌ریت ئه‌زمانی کوردی دکر، هه‌تاکو شیایی ئه‌لیفبایه‌کی ب ئه‌زمانی کوردی دانیتن. ریته‌زمانه‌کی ژ ب دارژۆتن و په‌یقین وی د فه‌ره‌نگه‌کا ژ ۱۸۷ به‌رپه‌ردا کوم بکه‌تن (توفیق، ۲۰۰۸: ۱۶).

لدویف هزرۆبیریت پتریا ئه‌زمانانیت نوی، کوردی ئه‌زمانه‌کی خو‌سه‌ری خو‌یه‌ د ناف ئه‌زمانیت ئیرانیدا، نه‌مازیی یا خوه‌ه‌یه‌ بتنی ئه‌و نه‌بیتن کو ئه‌زمانی کوردی و فارسی ژ ئیک مالباتن و ژ ئه‌زمانیت هند-ئه‌ورۆپی نه‌ و ژ نه‌ته‌وی ئاری نه‌، چو تشتیت دی ب ئه‌زمانی فارسی قه‌ نینه‌.

سیاسه‌تقانی کورد و شه‌هره‌زایی ئه‌زمانی کوردی (توفیق وه‌هبی)، دایه‌ دیارکرن کو ئه‌زمانی کوردی ژ به‌رپه‌به‌کی بئ تالی و خو‌سه‌ریخۆ ژدایکبویه‌ و ژ ئه‌زمانیت دی ییت ئاری ییت که‌فنا کوردی، ئاقیستی و مادی یه‌ (یوسف، ۲۰۰۷: ۳۲).

ژبو‌ گروڤه‌کرنایه‌ چه‌ندی گه‌له‌ک رۆژه‌لاتناس و سیاسه‌تقانی بیانی هزرۆبیریت خو‌ ل دۆر قتی چه‌ندی دیارکینه‌. بو‌ میناک، رۆژه‌لاتناسی ئیتالی (په‌ترۆ دیلا فالالا)، دیارکریه‌ کو « نه‌ته‌وی

ئه‌زمانیت عه‌ره‌بی، فارسی و تۆرکی د قه‌یدکرنایه‌ به‌رکاریت خوڤا چ د بیایه‌ ئه‌ده‌بیات یان میژوویی دا بکارئینایه‌، ئه‌فجا کوردان پوبته‌ ب ئه‌زمانی عه‌ره‌بی کریه‌ و پئ قه‌ حبه‌تی بووینه‌، چنکی ئه‌زمانی دینی پیرۆز بوو، هه‌روه‌سا ب ئه‌زمانیت فارسی و تۆرکی کو ل ئیرانی و تورکیا ئه‌زمانیت شاهانیت و سۆلتانیت بوون. دگه‌ل هندیدا، هۆزاقان، توره‌نقیس و دیرۆکفانیت کورد به‌رده‌وام بزاقکینه‌ ئه‌زمانی خو‌ پاریزن و خه‌لکی مه‌ده‌نی ژ هه‌موو هیز و شیانیت خو‌ مه‌زاخینه‌ ئه‌زمانی خو‌ یی ده‌یکێ بکاربینن دا ژ نه‌هیلانی پاریزن و د کاروباریت ژیارا خوڤا پیشببخن (توفیق، ۲۰۰۸: ۱۶).

لدویف هزرۆبیریت دیرۆکنقیسیت کورد ییت مینا (شه‌ره‌فخانی به‌دلیسی ۱۵۹۶ مری یه‌)، ده‌یتنه‌ زانین ره‌سه‌نیا ئه‌زمانی کوردی یی خو‌سه‌ر ل ده‌وروبه‌ریت سالی ۲۵۰۰ تا ۱۰۰۰ به‌ری زاینی ده‌ستپیکریه‌ و خو‌سه‌ریا قی ئه‌زمانی دزفیرتن بو‌ سالی ۷۰۰ تا ۳۰۰ به‌ری زاینی (Rafaat, ۲۰۱۲: ۲۴). ئه‌ف ئه‌زمانه‌ ژ به‌رپه‌به‌کی راسته‌پراست ژدایکبویه‌، ژ ئه‌زمانیت ئاری ییت که‌فنا و ئه‌زمانی کوردی یی ژ ئه‌زمانی عه‌ره‌بی، فارسی و تۆرکی جودایه‌. ئه‌زمانی کوردی ژ ئه‌زمانیت هندو ئه‌ورۆپی نه‌. ئه‌زمانی کوردی ب که‌لتۆر، دیرۆک و جوگرافیا خو‌فه‌ جودایه‌ ژ ئه‌زمانیت عه‌ره‌بی، فارسی و تۆرکی (Izady, ۱۹۹۲: ۱۷۳).

هه‌روه‌سا ئه‌زمانانیت کورد (ئۆرحمانی حاجی مارف) د بیروبو‌چوونیت خوڤا لسه‌ر ئه‌زمانی کوردی دیارکری یه‌ «خو‌سه‌ری و ره‌سه‌نیا ئه‌زمانی کوردی نیزیکی دگه‌ل ئه‌زمانی فارسی دایه‌ (پیربال، ۲۰۰۶: ۵۵)

د چه‌رخێ ده‌هی زانینیدا، زانایه‌کی عه‌ره‌ب بناقی (ئه‌للتنوخی)، به‌حسێ ئه‌زمانی کوردی لژیر ناقی « ئه‌زمانی کوردی»، کریه‌ . (یوسف، ۲۰۰۷: ۳۱). هه‌روه‌سا ل سال‌ا ۱۶۵۵ی، گه‌روک و دیرۆکنقیسی

چونکی خه‌یالی ل وه‌ختی خۆ چ ریک ژبلی سه‌ر ژنۆی ریک‌خستنا ئەزمانی کوردی بۆ ملله‌تی کورد نه‌دیتبوون. نافیری ده‌می ده‌لیقادا وه‌فیبوووه و ده‌می بیاقادا ژبۆ به‌رژه‌وه‌ندیته‌ ته‌وه‌ی خه‌بتیه. ئەو دانهری ئەلیفبا و ریئه‌زمانا ئەزمانی کوردی یه‌(توفیق، ۲۰۰۸: ۲۲).

هه‌ر ژ سه‌رده‌می حوکمداریا ئۆسمانیا لسه‌ر ده‌قه‌ریته کوردا، زانایا پویته‌یه‌که گه‌له‌ک باش پیشقه‌برنا ئەزمانی کوردی کریه، نه‌خاسمه ده‌بیافی نقیسینی دا و بزاق کرینه ره‌سه‌نیا ئەزمانی کوردی بۆ رایا گشتی یا دنیایی دیاربکه‌ن. ل ساللا ۱۸۹۲ی، ب گرنگترین ساللا دیروکا ئەزمانی کوردی ده‌یته‌ نیاسین، چونکی ده‌قی سالییدا، (شیخ یوسف ضیاء‌الدین الخالیدی المقدیسی) کتیب و فه‌ره‌نگا خۆ یا نافدار (الهدیه‌ الحمیدیه فی اللغه‌ الکوردیه) به‌لافکریه. پویته‌یی قی کتیبی ب پلا تیکێ د به‌یایی وی یی دیروکی دایه، چنکی هه‌یامی تیدا هاتی نقیسین، ئەزمانی کوردی تیدا یی هه‌ژار و دبن پویته‌پینه‌کرئیشه‌ دنالی. زیده‌باری قی چهندی ئەو شاه‌دیا که‌سه‌کێ نه‌کورده‌ لسه‌ر ره‌سه‌نی و خۆسه‌ریا ئەزمانی کوردی. ده‌رکه‌فتنا قی کتیبی ره‌نگه‌دانه‌ک باش د ناف کوردا و ره‌وشه‌هه‌زیته‌ کوردا هه‌بوو (توفیق، ۲۰۰۶: ۵۱).

له‌ورا ده‌شیاندايه‌ بیژین ژبه‌ر بزاقا هه‌نده‌ک ره‌وشه‌نه‌زر و ئەزمانزانیته‌ کوردی، ئەزمانی کوردی شیا به‌ شینستیت پیکه‌اتیته‌ خۆ ییته‌ ئەزمانی پارێزتن و کینه‌جه‌کا کیمما ئەزمانیته‌ نه‌ته‌ویته‌ هه‌فتخویب مینا تۆرکی، فارسی و عه‌ره‌بی پیقه‌ دیاره. زیده‌باری هه‌ندی، ئەزمانی کوردی دیته‌ چهنده‌ ره‌نگیته‌ ئەزمان و زاراقا، لی ئەفه‌ دیاروکه‌که‌ خۆرستیه‌ و چو تستان ژ نه‌مازه‌ییته‌ قی ئەزمانی کیم ناکه‌تن، نه‌بوویه‌ جه‌ی لیوازکرن و نه‌ساخله‌میا قی ئەزمانی کو ره‌سه‌نیا وی ژده‌سه‌تبه‌جیت.

کورد ئەزمانی نه‌مازه‌یی خۆ هه‌یه‌ و ئەزمانی وان ژ ئەزمانیته‌ هه‌فتخویبیت وان عه‌ره‌ب، فارس و عه‌جه‌مان جودایه‌»(پیربال، ۲۰۰۶: ۹۰).

هه‌روه‌سا سیاسه‌تقانی به‌ریتانی (میجه‌ر نۆتیل)، کو تیک ژ فه‌کولینقانیته‌ شه‌هه‌زا و نافداره‌ ده‌ دیروکا کوردیدا دیارکریه‌ «نوکه‌ باش دیاربوو کو ده‌ ناف ئەزمانیته‌ ئاسیاییدا، ئەزمانی کوردی ئەزمانی نافدار و پافژێ ئاریه‌. بتنی ئەفه‌ ئەزمانه‌یه‌ زیده‌باری وه‌رگرتا هه‌نده‌ک گه‌وره‌ییته‌ دینی تیکه‌ل بوویه‌ ده‌گه‌ل ئەزمانی عه‌ره‌بی پاراستی مایه‌فه‌»(نۆتیل، ۱۹۸۶: ۱۵). ده‌هه‌ر وان هه‌زروبیرادا، رۆژه‌لاتناسی به‌ریتانی (سدنی سمیس)، گوته‌ «ئەزمانی کوردی ئەزمانه‌کی گه‌له‌ک خۆسه‌ریخۆیه‌ و وه‌راریته‌ خۆ ییته‌ دیروکی ییته‌ دروست هه‌نه‌».

فه‌ره‌ ئافریی بده‌ینه‌ هه‌زروبیریته‌ کوردناسی رۆسی (مینۆرسکی) کو دبیژتن «ئەزمانی کوردی ژ ئەزمانین ئارییه‌ و نه‌ ژ فارسی وه‌رگرتیه‌، به‌لکو ئەزمانه‌کی سه‌ره‌بخۆیه‌ و قانونین، به‌یفه‌، فونه‌تیک و سینتاکسیته‌ خۆ ییته‌ نه‌مازه‌ هه‌نه‌»(پیربال، ۲۰۰۶: ۳۲). بکورتی ده‌شینی بگه‌هین ئەفه‌ی فه‌ریژێ کو ئەزمانی کوردی ژ مالباتا ئەزمانیته‌ ئارییه‌ کو پیکه‌اتیته‌ ژ ئەزمانیته‌ ئەفه‌غانی، ئیرانی، به‌لۆچی و ئەسیتین و هه‌ژماره‌کا ئەزمانیته‌ که‌فن و نوی. ئەزمانی کوردی فارسی نینه‌ کریتن کوردی به‌لکو ئەزمانه‌کی ره‌سه‌نه‌، ریسا، قانونین، فونه‌تیک و ریئه‌زمانا خۆیا نه‌مازه‌ یا هه‌ی کو چوو تیکه‌لی ب ئەزمانی فارسی فه‌ نینه‌.

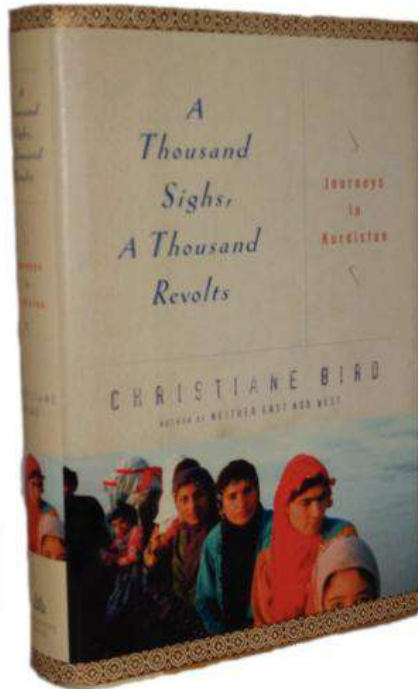
ژبه‌ر سه‌ره‌بخۆیی و پویته‌یی ئەزمانی کوردی، ئەزمانزانیته‌ کورد به‌رده‌وام بزاقکرینه‌ کو ئەزمانی کوردی ب باشترین ره‌نگ پیشیبخن. خه‌لیلی خه‌یالی (۱۸۷۶-۱۹۲۸ی)، تیک ژ ناف و ده‌نگترین که‌سیته‌ کوردیته‌ شول ده‌بیافی پیشقه‌برنا ئەزمانی کوردی و ره‌وشه‌نبیریا ویدا کرین ده‌یته‌ هه‌ژمارتن.

هزار ئاخينك - هزار شورهش

گهريان ل كوردستانى

وهگيران ژ ئنگليزى: احمد حفظ الله

نقيسين: كريستينا بيرد

پشكا دوويى و دويماهيى

ئهف نقيسينه، ئانكو ئاڤرى و ديتنيت گهريده و نقيسه فان و روژنامه فانا ئه مريكى،
(كرستينا بيرد)، پشكه كه ژ پهرتوكا وي يا بناف و دهنگ،

(هزار ئاخينك... هزار شورهش) كو دسالت نوتا ل چهرخى چووي، هاتيه كوردستانى و
گه لهك ب هوپرى ديتنيت خو ل دوور ژين و ژيارا كوردا يا كهفن و نوى قهيدكرينه
و ب ويژدانه كا پاقر دانانينه بهرچاڤيت ئه مريكىا و پاشى دناڤ پهريت پهرتوكه كيڊا
چاپ و بهلاڤكرينه و هه ر زوى جهى خو ل دهف خوينده قانيت خو چيكره و بويه
ئيك ژ پهرتوكيت بناف و دهنگ ل ئه مريكا و دونيايى.

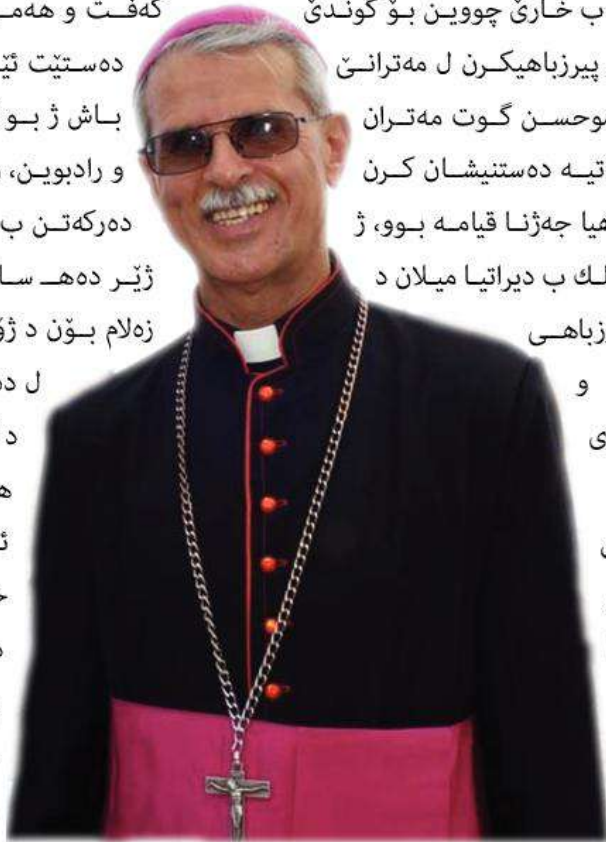
ئه قال خارى پشكا (دوويى) يه ژ فى پهرتوكى كو سه ره دانا ئاميدى كرىه و ئهف
پشكه ته رخانكره بو ديتن و ئاڤرييت خو لسه ر ئاميدى و ب هوپرى به حسى
ديروكا فى باژىرى، يا كهفن و نوى كرىه.

جهئ خو ههلا و بهر ب مهفه هات و برینه ناڤا ژۆره کا مهزن یا بخههاتن، ل دورماندووورا وی ژۆری کورسیت ستایلی (لۆیس چاردی) بوون.

ب بورینا چهند خوله که کا نیزیکی پازده تا بیست زهلام و زارۆک ب ژۆر کهفتن و ههمیان جلکیت کوردی ل بهر بوون، هندهک ژ وان مهسیحی بوون و هندهک ژ وان موسلمان بوون، لی بی جوداهی مهتران بگرمی ل پیش ههمیافه دچوو، ههر کهسهکی ژ وان شه مالکهک، چایهک ل بهر وان بوون و رینشتن. ههر دوی دهمی دا گروپه کا دی ب ژۆر کهفت و ههمی رینشتی رابونهفه ب گفاشتنا دهستیت تیک و دوو دگهل خواستنا ههقییت باش ژ بو تیک، بهردهوام ئەم د روینشتین و رادبوین، روینشتین و رادبوین. گروپا تیک دهرکهتن ب تنن هندهک کچیت ژیی وان ل ژیر دهه سالی و ئەز ماین، ییت دی ههمی زهلام بۆن د ژۆرغه.

ل دهمی بیهنقه دانه کا کورت، مهتران د گهل من ئاخفت، ههر وهکی وی هندهک ئەزمانن ئنگلیزی د زانی، ئەو بو من پیچهک ل سهر ژيانا خو ئاخفت و گوت دهمی ئەز د ژیی دهه سالیی دا (پ.د.ک) باره گایی خو ل قیری هه بوو، حکومه تا عیراقی ئامیدی و ههمی دهوروبه ریت وی توپاران کرن، هه لیکوپته رهک

روینشت ل ناڤا گوندی و ئەز لی سیاربۆم. من گوته تیک ژ سهربازان من د قیت ببه قه شه، من دقیت ب چمه مويسل. ل دویف دا وهکی موعجیزه کی ئاریشهک کهفته بزویته ری هه لیکوپته ری و ده لیفه بو من چیبو ب چمه مال ژ بو ئینانا پارا و جلکا.

ل دهمی سهردانا من بو ههزیت په کهکی کو پیکهاته کا نوی یا لهشکه ری دامه زرانده بوو، کو پیک د هات ژ پینج سهده لهشکه ریت کچ.

میژوو یا ئافا کرنا وان ل ۱۱ نوڤمبه را ۱۹۹۶ ئی، سه رکیشی قی یه کی ریزان ره شید گوت کو دوو ئارمانجیت سه رپشک ل پشت ئافا کرنا قی یه کی نه: یا تیک دا بیته ههزه کا شهرفان و یا دوی گوهۆرینا هزری و کهلتۆری ئیسلامی یه بهرامبه ر ژنان.

بو جارا دوی سوار ترومیلا بی تیم دهلیو بوین، ل سپیده هیا رۆژا پاشتر، مام موحسن، حکمهت، زیره فانهک و ئەز بهر ب خاری چووین بو گوندی

مهسیحیان کانن، بو پیرزباهی کرن ل مهترانی کلدانی ره بان، مام موحسن گوت مهتران بهری دوو مه هان هاتیه ده ستیشان کرن بو پلا وی. ل سپیده هیا جهژنا قیامه بوو، ژ بهر کو جهژن بو خه لک ب دیراتیا میلان د

هات ب مه ره ما پیروز باهی کرنی ل مه ترانی و داخوازا ساله کا پری خوشی دکر.

گوند د که قیته بن گره کی ئاخ یی رک، ل دویماهی کا وی که نیسه کا بچویک یا هه ی و کومه لگه ههک، مه تران که سه کی

بهژن بلند و زه عیف، رووبه کی رهش ل بهره و کولافه کی فوشیا ل سه ری و بهرچافکه کا برونزی ل بهر چاقیت وی و پرچا وی یا سپی یه. ئەو د ناڤا ئەندامیت ئاینی دا بوو ب سه ری زارۆکان فه ماچی د کر، به لی د گهل گه هشتنا مه بو وی ری، وی ژ

پتیا مه‌سیحیان وه‌کی کوردان ب خیانه‌تکار نه‌دهاتنه نیاسین، به‌لکو هه‌فکاریه‌کا باش د نایه‌را وان و به‌عسیا دا هه‌بوو. مه‌سیحیان ل سالیٔ ۱۸۴۰ دا گه‌له‌ک پتر نه‌خوشی دیتبوون کو نه‌دهمه‌کی درێژ بوو پشتی که‌فتنا میرنشینا به‌هدینان. ریک پتر ل به‌رده‌م ته‌بشیرا روژناڤای هاته‌فه‌کرن ل کوردستانی و چالاکیٔ به‌لافکرنا ئاییت نوی بو ته‌گه‌ری نه‌مانا تیکه‌ه‌لیا نایه‌را موسلمان و ناشوری و کلدانیان دا. و ل سالا ۱۸۴۳ دا دوژمنکاری گه‌هسته‌گوپیتکی، ل ده‌می کوردیت میرنشینا بؤان ل باکورئ ئامیدیی، نوکه‌د که‌ڤیته‌تورکیا، ب ئاواپه‌کی گه‌له‌ک درندانه‌هیرش کره‌سهر هه‌فسویٔ خو ییت ناشووری و تیزیکی ده‌هزار زه‌لام فه‌کوشتن و کچ و زاروکیٔ وان ره‌فاندن وه‌ک به‌ندین خو. زانایی شینه‌واران یی بریتانی «له‌یارد» ب توندی لومه‌ل مالبات و خیزانا پاشای یا میرئ بؤان به‌درخان کر ژبه‌ر وی هیرشا کریه‌سهر مه‌سیحیان. و هه‌روه‌سا داخازا دادگه‌هکرنا مبه‌شریٔ نه‌میریکی کر کو نه‌و ده‌اریکاربوون بو هلدانا ئاریشی ب ئافکرنا خواندگه‌ه و ئافاهیٔ مه‌زن ییت فه‌ه‌واندنا میثانان، کو نه‌وژی بو ته‌گه‌ری

من پسار ژئ کر و گؤی تو نه‌ترسیای؟ من هه‌زا وی د کر کوره‌ک ل گوندی هاتیه‌دور پیچ کرن ژ لایئ سه‌ربازانه‌ه. به‌لئ یان مه‌ترانی گول من نه‌بو، یان ژئ د من نه‌گه‌هشت.

مه‌ترانی گوت هه‌لیکوپته‌ری ته‌ز برمه‌مویسل و جاره‌کا دی وه‌کی موعجیزی دناف سه‌ده‌هان مرؤان دا من چاف ب مامئ خو که‌فت. وی ته‌ز برمه‌ده‌ف قه‌شهی و من ده‌ست ب خاندنئ کر. ل سالا ۱۹۷۳ من خاندنا خو ب دویمه‌هیک ئینا و زفریمه‌گوندی. بو هه‌یامئ بیست و دوو سال و نیفا ته‌ز قه‌شه‌بووم و نوکه‌بو من جهئ سهر بلندیٔ یه‌ته‌ز بویمه‌مه‌تران.

من پسار ژ مه‌ترانی کر: ته‌ری گوند هاته‌توپاران کرن د نه‌نفالی دا؟ و به‌رسف یا بو من دیار بو ههر وه‌کی گوندیت گه‌لیئ ئاکریٔ ییت به‌ری نوکه‌من دیتین، گوندئ کانئ یی هاتیه‌ئافاکرن ب ته‌قنئ و به‌ری، نه‌ب چیمه‌نتویئ، پشتی نه‌نفالی. مه‌ترانی به‌رسفا من دا و گوت نه‌خیر، خودئ د گه‌ل مه‌بو. ههر وه‌کی نه‌و د گه‌ل گه‌له‌ک مه‌سیحییٔ دی بو بو هه‌یامه‌کی درێژ ژ سه‌رده‌می رژیمی ب تاییه‌ت ل سالیٔ ده‌سپیکئ ییت دکتاتوریا سه‌دام حوسیئ،

ئهم روینشتین و ب بیدهنگی، نه چ ترۆمییلیت دی و نه چ گوندی بهر دیتنا مه نه کهتن، ب تنن من گول دهنگن ههلهما مه ههیه و تیک تیکا سار بونا بزوینههری ترۆمییلن. مام موحسن کهسهکن ب بهخت بو.

ئامیدی هاته نازاردان ژ لایئ (پ.ك.ك)ی فه، و گوت، هیزیت وان ئامیدی دوریچ کر بو، وان ئهم نه چار کرین بهرهفانی ژ خو بکهین، یا ئاشکرا بو بو مه وان د قیا کوردستانی ژ ناف بهن، هه می سیاسی (پ.ك.ك)ی د هاته پالپشت کرن ژ لایئ عیراق و ئیرانی فه بو ئیشاندا تورکیا، کوردیت تورکیا د فن چهندی نه دگههشتن و وان هزر د کر ئه و یئ شهری بو سه ره به خو یا خو دکهن. بهلئ (پ.ك.ك) هه گهلهک خرابتر بوون و وان گهلهک گوند ژ ناڤرن ییت پشتی ئه نفالی جاره کادی هاتینه ئافه دانکرن. جاره کادی ترۆمییل دا شۆلی فه.

چاڤینه رابوونی (غیرئ) و گومانئ ل دهف کوردا. ئهوی نفیسیایه «ئهو ل سه ری گویتکا گرهکن فه ده ر راوستیان و فه رمان ل هه می گه لی دکر، تڤیا بوو جههکن نه یئ هند بالکیش هاتبا هه لبژارتن و گهلهک پتر د ساده و نه فس نزمبان.

پشتی بورینا چهنده مه هه کا من ئه فه ل نیویورک خاند. د گه ل گوهلئ بوونا پشتگیریا شهری ل دژی عیراقئ، و هندهک په یڤیت کیم ل دوور جاره کادی ئافه دانکرن وهلاتئ. ب توره ی فه من پرسیار دکر ئه ری ما خه لک هزرا سزاییت ره فتاریت خو ناکن بهری وه بکهن. هه ر وهکی دانه نیاسینا گروپه کا به کتریا، یان فایروسا بو یه کا سه ره کی یا ئیکولۆجی. جیهان هه می د بیت سه رنشیف بیت، د گه ل سزاییت توند به ره ف ره فتارانقه.

به ره ف ئامیدی و ژ ئامیدی. مام موحسن ئاڤری ب چهنده جهه کا کرن، شکه فه ک جاره کن ژ لایئ پشمه رگیت ویفه د هاته ب کارئینان، گه لیه کی ئه و تیدا د ژیان ل سالیئ 1970 یا، گویتکا چایه کن ریك بو به ره ف ئیرانی، گه لهک جارا ئه و لئ ب سه ر که تیه کو چوونه کا پیدفی ب شه ش روژانه. ل سه ر جاده یه کا دریز و فالای له زاتیا ترومییلئ کیم کر تا کو راوه ستیای ب له رزینفه:

ئهف جهه ئه وه یئ کو چ یا وه سا نه مابوو ئه ز لئ ب هیمه کوشتن ژ لایئ په که کن (پارتا کریکاریت کوردستانا تورکیا) فه ههروه سا گوت، ل هه می سالیئ من ل چیا یی بوژاندین، عیراقئ چ جار ئه ز بریندار نه کریمه، بهلئ ل ڤیری و ژ لایئ کوردیت تورکیا فه گه لهک نیزیکی مرئ کرم. وان چه کن ئه مریکی ل دژی من ب کار ئینا بی زیت که ی و ژ سه ری فان چیا ره می ل ترومییلا من کر، ئاگر به ربو ترومییلئ، و ئه ز بیهوش بیوم، هزرا من نا هیت..... که سه ک هات ئه ز ژ ناف ترومییلئ ئینامه ده ر.

کیشیه‌کا مه‌زن کر بو باشوری روزه‌لاتی، کوشتن و ئازاردانا گومان لیکرییت ئەندامییت (پ.ک.ک.ئ)، هه‌روه‌سا پشته‌فانیت وان. و ب کار ئینانا هیژی بو فالاکرن و ژنافرنا گوندان، (پ.ک.ک.ئ) کارفه‌دان بو قی چەندی کر ب سەرژیکرنا هه‌ژماره‌کا مه‌زنا له‌شکه‌ریت تورک وه‌لاتییت کوردییت پشته‌فانی ل حکومه‌تا تورکیا دکر، و ب له‌ز هاتنه‌ ناساندن ب ریکخراوه‌کا کا تیروستی، ب بۆرینا ده‌می شه‌ر ب دوامه‌یک هات، ل سالا ١٩٩٩ ئی ئوجه‌لان هاته ده‌سته‌سه‌رکرن، نیزیکی سیه‌ و حه‌فت هزار که‌سان هاتنه‌ کوشتن و پتر ژ سئ هزار گوندان هاتنه‌ ژ نافرن، و ب کیماتی ئیک ملیون کورد مانه‌ بی مال. شه‌ری کوردا و تورکا کینجه‌کا ئیکسه‌ر ل سهر عیراقی هه‌بوو، ل به‌ریا ده‌ه سالان به‌غدا ب درژییا بیست کیلومه‌تران گوندیت سهر تخوییت ئیران و تورکیا فالاکربوون، بو وی مه‌ره‌می چ که‌س و گه‌ریلا نه‌شین خو به‌رزه‌ بکه‌ن ل وان ده‌قه‌ران. ل نیفا سالییت ١٩٨٠ دا ل دیف (ل دویفگه‌ریانا دژوار) عیراقی ریگ ب تورکیا دا به‌ینه‌ ناف ئاخا عیراقی دژی (پ.ک.ک.ئ). ئەو وه‌سا دبه‌رژه‌وندا عیراقی دا بوو چونکی دوی وه‌ختی دا د شیان دا نه‌بوو تخوییت خو ب پاریزییت و یا به‌رده‌وام بوو بو هه‌یاما پازده سالان، ده‌یاما سه‌رده‌انا من دا، سه‌دام حوسین بخیره‌اتن ل له‌شکه‌ری تورکیا کر بو نافا کوردستانی وه‌کی پینگافه‌ک بو نه‌ په‌یدابوونا ته‌ناهیی ل ده‌قه‌ری. من تانکییت تورکیا دیتن وه‌ختی ده‌رکه‌تیم د گه‌ل مه‌جید، یوسف و خیزانی، و هه‌روه‌سا هیرشییت ئەسمانی ییت تورکیا بو سهر که‌مییت (پ.ک.ک.ئ) ل کوردستانا عیراقی، یا به‌ردوام بو دگه‌ل شه‌ری که‌ندافی و هنده‌ک جارا ئەفان هیرشییت ئەسمانی گوندیت کوردیت عیراقی ژ نافدبرن، ل شوینا (پ.ک.ک.ئ) هه‌ر وه‌کی هوژداریه‌ک بو کوردیت

بو تیگه‌هشتنا ره‌وشا سیاسی یا ئەفرۆ ل کوردستانا عیراقی، هه‌ر وه‌سا یا گرنکه‌ ده‌رباره‌ی ره‌وشا سیاسی کوردستانا تورکیا تیگه‌هه‌م کو من گه‌له‌ک ب گرنگی فه‌ نه‌ وه‌رگرت بو به‌ری ئەز ویتری ب جه‌ به‌یلم به‌ره‌ف عیراقی.

ده‌می ده‌یته‌ سه‌ر چاوانیا سه‌ره‌ده‌ری کرنی د گه‌ل میروته‌یا کورد، تورکیا میژووویه‌کا هه‌فرکی دگه‌ل میژوویا عیراقی هه‌یه‌ د هه‌ماسا خودا بو سه‌پاندنا نه‌توا خو پشتی ئیمبراتوریه‌تا ئوسمانی. تورکیا هه‌تا نوکه‌ نه‌وه‌یا هه‌بونا کوردان کریه‌. وه‌سا دیار دکه‌ن کو کورد تورکیت چیاپانه‌ و ئەزمانی خو ژبیر کریه‌. و کوردیت خو ب کورد ناف نه‌نیاسن د شیان دایه‌ پله‌ و پوستیت بلند دنافا حکومه‌ت و کومه‌لگه‌می دا ب ده‌ست فه‌ بینیت. به‌لی ئاخفتن ب ئەزمانی کوردی ل جه‌یت ته‌فایی، گیرانا ئاهه‌نگیت کوردی، فه‌رمیکرنا ئەزمانی کوردی و هه‌تا جاران ژی ل به‌رکرن جلیکیت کوردی هه‌می ده‌ما قه‌ده‌خه‌یه‌. ل دیماهیکا سالییت ١٩٧٠ عه‌بدولا ئوجه‌لان شاگردی زانینگه‌ها ئەنقه‌ره‌ و هنده‌ک گه‌نجیت رادیکالی رابوون ب چیکرنا پارتا کریکاریت کوردستانی، یا به‌رنیاس ب (پ.ک.ک.ئ)، تورکیا ئازار کینشا ژ ئەگه‌ری کوده‌تا یا له‌شکه‌ری، و بو ئەگه‌را سه‌پاندنا سیسته‌می ب ئاواپه‌کی درندانه‌ ل سهر که‌سیت پشته‌ری. ل سالا ١٩٨٤ ئی (پ.ک.ک.ئ) ئیکه‌م هیرش کره‌ سهر مه‌خفه‌را پیشه‌کی یا هیژین تورکیا و بیزار بوون ژ دژواریا تورکان و ژلاین ئابوری فه‌ ئیستغلال کرنا وان و مفا وه‌رگرتن ژ باشوری روزه‌لاتا کوردستانی و سه‌رباری شه‌کسته‌نا دیموکراسیم ل تورکیا، (پ.ک.ک.ئ) ئی دیارکر کو ب تنی چاره‌ ژ بو کوردا جودا بوونه‌ ژ تورکیا و پینکینانا وه‌لاته‌کی سه‌به‌خویه‌.

شه‌ری نافخوی ده‌ستپیکر، ل شوینا دویف چوونا ماف و ئەو زولما ل کوردان د هاته‌ کرن، تورکا له‌شکه‌ر

عیراقی.

تورك هاتنه د ناڤا كوردستانى دا بو ژناڤرنا (پ.ك.ك) ى، د هاته هژمارتن وهكى مهزنترين هيزا رهوانه كرى ل سالتين ۱۹۹۰ دا، ب رهنهگه كى فهرمى (پ.د.ك) ل دژى قى كرىارا توركيا بوو، و ب بهرزه يى فه ئه و د رازى بوون، ههردوو پارت (ى.ن.ك) ژى د گهل توركيا يا هاريكار بو د گهلهك ئوپه راسيونا دژى (پ.ك.ك) ى پشكدارى د كر، ئوجه لان ل سالا ۱۹۹۹ ى هاته دهسته سهركرن و (پ.ك.ك) ى دهست ژ شهركرن بهردا و خوياكر ژ نوكه وئفه ئه و دى ب رهنهگه كى ناشتيخوازانه شهري ژ بو ب دهستفه ئينانا مافيت وهلاتييون و وهكهه فييون بو وهلاتيى كوردكهن و د هاته بهرينيكرن نيزيكى پينج هزار شهرفايتت (پ.ك.ك) ى مابوون ل باكورى عيراقى ل دهستپيكا سالتين ۲۰۰۰ ى، و ههمى بههانه بو توركيا دروست دكرن دا كو ئه و ل تخويبا ده ربازييت و توركيا هزار و سهد سهرباز ل كوردستانى بنه جهكرن، كو ههتا ههتا ل كوردستانى ب مينن، و شه ره دهڤ د ناڤه را (پ.ك.ك) و (پ.د.ك) ى يا بهردهوام بوو، من بهرى نوكه ژى گهلهك ئافاهى و هندهك گوند ديتن كو ب تهمامى هاتبوئه چوولكرن ژ بهر دوژمنكاريا پشتى سالتين ۱۹۹۱ ى دناڤه را (پ.ك.ك) و (پ.د.ك) ى.

ل گهل دهستپيكا شهري عيراق و ئه مريكا قوناغه كا نوى ژ تيكهه ليا دناڤه را كورد و توركا دهستپيكر، ل دهمى نه ته و يت تيكگرى پيشنيارا هنارتنا هيزيت توركيا كرى بو چاڤديريا ناشتي و مه ره ميت مروڤايه تى، ب رهنهگه كى چاڤه ريكرى كارفه دايتت كورديت عيراقى ب توره يى فه ، خويشاندان هاتنه كرن، ريكدان ب توركيا بو هاتنه ناف كوردستانا عيراقى تيك ژ مه ره ميت وى ژناڤرنا (پ.ك.ك) ى بوو، بهلى بو ريكدان ب داگيركاريه كا مه زن يا له شكه رى كو ب رهنهگه كى درندانه كورد دكوشتن و بومبه باران كرينه بيى ئاڤريدان ب مامه له كرنا خه له ت هه مبه ر

ل دهستپيكي تيكهه لى ل ناڤه را (پ.د.ك) و (پ.ك.ك)، دخوشبون، ل سالا ۱۹۸۳ ههردو ئالى رازييون ل سه ر ئيمزاكرنا ريكه فتنه كى د هاريكاربن د گهل تيك ل دژى هه ر داگيركاريه كى و داگيركاريه ئه مريكا ل سه ري ليستى، به لى ل سالا ۱۹۸۷ (پ.د.ك) ى ئه و ريكه فتنه شكاند ژ بهر ريكا ريت توند يتت (پ.ك.ك) ى ب كار دئينان، د كيمتر ژ ساله كى دا (پ.ك.ك) ى هه ڤه يمانيه ك د گهل (ى.ن.ك) ى ئيمزاكر، كو دهڤه ريت وى نا كه فنه سه ر تخويبيت توركيا، به لى ئه و ريكه فتنه ژى هه ر زوى دشكيت.

پشتى شهري كه نداڤى ل سالا ۱۹۹۱ ى، (پ.د.ك) ى و (ى.ن.ك) ى دگهل پارتيت دى يتت بچويك حكومه ته كا خويه تى پيكنينا، كوردستانه كا نيڤ سه ره به خو، تيك ژ كاريت قى هه ڤه يمانا كيم سه ربور ئه و بو ل دژى (پ.ك.ك) ى شهري بكه ن و لدويڤ تيگه هشتتا وان ئه گه ر كوردستانا عيراقى د قيت رزگار بيت ئه و پيدڤى ب هاريكاريه توركيايه، توركيا بتنى د شيا هيزيت له شكه رى و فروكيت شهركه ر بينيته وان دهڤه ران بو پاراستنا هه ڤه يمانيت خو يت روژئاڤا و هه ر وه سا پيشكيشكرنا ئوفه ره كى ب پيشنيازا فه كرنا ريكه كا بازرگانى د گهل روژئاڤاى بو كورديت عيراقى. ل مه ها ۷ ل سالا ۱۹۹۲ (پ.ك.ك) ه شيان وى ريكا بازرگانى بگرن و بو ئه گه رى به رپابوونا شهري دناڤه را كورديت عيراقى و كورديت توركيا دا. و ههروه سا شهري ناڤخوى دناڤه را (پ.د.ك) و (ى.ن.ك) ى دهستپيكر كو شيان بو (پ.ك.ك) ى چييوو شهري دناڤه را ههردوو پارتا دروست كه ت. (ئوجه لان دوژمنى كوردانه) - (پ.د.ك) ى ئهڤ داخويانيه دا پشتى (پ.ك.ك) ى كريكاريت گه هاندنا هاريكاريتت مروڤايه تى دهسته سهركرين ل دژى هيرشيت (پ.د.ك) ى. ل ئادارا سالا ۱۹۹۵ سيه و پينج هزار سه ربازيت

کوردیټ عیراقی ل ده‌می سەرهلدانا ۱۹۹۱ی نه‌هاته هزرکرن، خوشبه‌ختانه خودائیت هزریټ چاک ب سەرکه‌فتن ، و تورک ما ژ ده‌رفه‌ی باکوری عیراقی و جاره‌کا دی قی مه‌سه‌لی سەرهلدافه ل چه‌ند مه‌ه‌کا پشتی شه‌ری.

لقینا بازا تیکه‌ه‌لیان دنا‌قه‌را کوردان دا، دنا‌قه‌را (پ.ک.ک)، (ی.ن.ک) و (پ.د.ک)ی عیراق، و تورکیا چیدیټ نه‌و ب بیزه‌تییان دیاربن، به‌لی نه‌و

ج ژ بازا وان کیمتر نه‌بوون د کوردستانی دا، ب بورینا چه‌رخان دا، ژ ئیمپراتوریه‌تیت ئوسمانی و سه‌فه‌وی و ل به‌ری هینگی هوزیټ کورد به‌رده‌وام د هاتنه نه‌چارکرن کو بینه هه‌قه‌یماټیت نوی، و هه‌قه‌یماټیت خو بیټ که‌فن بشکینن، بچه د گهل کونفیدره‌یشنیټ شکه‌ستی، وان ب جه‌ ده‌یلن، وه‌کی یاریک د ده‌ستی هه‌فالان دا، و دوو جار دوژمنکاری دکر تاکو بشین رزگار بن. ل چه‌رخن بیستی ل سه‌ر ده‌نگی ویلایه‌تیت ئیکگرتی، کورد هاتنه نه‌چار کرن بینه هه‌قه‌یماټی د گهل هه‌فاله‌کی نه‌نیاس یان ئیکتی دی.

ده‌رکه‌فتن ژ ئامیدی د وی ئیشاری دا ، نه‌ز فه گه‌ریامه ده‌وک بو دیتنا مه‌جید، یوسف کو نه‌و ل هیثیا من بوون، وه‌کی مام موحسن، وان پیروزباهی هه‌بوون ژ به‌ر جه‌ژنی (عید القیامه) دا بکه‌ین، و گه‌له‌ک ل هیثیی بوون، نه‌ز د گهل وان بم، و وان دکراند کول ده‌ف وان نه‌یا گرنه‌گه نه‌و موسلمانن و هه‌فالیت وان مه‌سیحی نه، ئاریشیټ چووویی ب دیماهییک هاتینه، هه‌می ئاین و هه‌می هوز دی

پیکه‌ه بن د کوردستانا نویدا. نه هه‌ر تشته‌ک وه‌سا ب ساناهیه، گه‌له‌ک موسلمان و مه‌سیحیا هه‌مان نه‌و رسته دووباره دکر بو من ل باکوری عیراقی، دیموکراسیا گه‌نج مافیټ هه‌ر ئاینه‌ک و که‌لتوره‌کی و کیم نه‌ته‌وا بخو فه دگریټ، و هنده‌ک وه‌لاتیان به‌ره‌ف پیشفه‌چوون د دیت هه‌ر وه‌کی هنده‌ک فه‌کوله‌را په‌یقا کوردستانی ل شوینا کوردی به‌یته ب کارئینان، بو هه‌ر تشته‌کی ب کوردستانی فه‌ گریدی و هه‌ک کومکه‌ره‌ک بو هه‌می کوردستانیان.

مه‌ چه‌ند گه‌ریان ده‌ستیټکرن، ده‌ستیټیک بو سه‌ره‌دانا که‌نیسه‌کا ئاشوری یا مه‌زن، مه‌ هه‌ژماره‌کا قه‌شا ل ویټی دیت، پاشی به‌ره‌ف جیرانان فه‌ چۆین بیټ ئه‌رمه‌نی، سه‌ره‌دانا ل دویف دا بو هنده‌ک مالباتیت کلدانی، ل هه‌ر راوه‌ستیانه‌کی، شه‌مالک، گیز، هیکیټ ره‌نگدای بیټ جه‌ژنی، و چا د هاتنه گی‌ران، د گهل ته‌عبیرا پیکه‌ه ژیانا موسلمان و مه‌سیحیان، هه‌سته‌کی دلخوشکه‌ر بوو، بگه‌رمی بخیره‌اتن ل مه‌ ده‌اته‌کرن، و ب خیره‌اتن ژ لایټ میه‌فاندار بو میه‌فانداری، هه‌ر وه‌کی ل ده‌ف مه‌تران ره‌بانی، گروپ دویف گروپی د هاتن و د چوون، هه‌ر

بو سه‌رده‌مى باپىرى مه‌زن يى مالباتا موسلمان هاريكاريبا باپىرى مه‌زن يى مالباتا مه‌سيحى كرى و ژ كومكوژيا ئيمپراتوريه‌تا ئوسمانى قورتال كرى، وان ئه‌و نه‌هه‌يلا، ژ به‌ر هندى ئه‌و هه‌رده‌م گه‌له‌ك نيزيكى ئىكەن، ئه‌فه‌ ئاخفتنا يى مه‌سيحى بوو، ب ره‌نگه‌كى جوان، و تابلويه‌كا پاقر ئينا به‌ر سينگن مه‌، و وى كاكل و چار په‌رداخ د بتلكه‌كى وپسكى ل سه‌ر دانا بوون.

وه‌كى مه‌ تىكه‌ه‌لييت خو گریداين، هه‌تا بو من هه‌ستا هندى چيپوى كو هه‌مى باژيركى د هوكى د لقينى دايه، تايه‌ت ريژا پترىا روينشتيا نيربوون، ب تنى دهنده‌ك حاله‌تيت كيم دا هنده‌ك ژن ميه‌شان د بوون، ژ بلى ميه‌شاندارا. ديماهيك راوستيانا مه‌ ل ده‌ف مه‌سيحيه‌كى بو كو ژ ده‌فه‌را به‌روارى بو، و هه‌ر وه‌سا بو مالا مه‌جيد و يوسفى بوو، تىكه‌ه‌لى دنابه‌را هه‌ردو مالباتاندا دزقرينه‌فه‌ بو سه‌ر ده‌مى باپىرىت وان، د زقرين

گریدان ل ناقبه را ستران و دهواتا شامیرانی و جویا شامیرانی ل وانی، دگهل ژنا قهرالی ئاشوری شه میرامی (۸۱۱- ۸۰۵ ب-ز)

وه سفی حسن پردینی

ژنا قهرالی ئاشوری (شه میرام) (۸۱۱-۸۰۵ ب.ز) دکهت کو پشتی مرنا میتری خو، مه لکن ئاشوری شه مس ئه ددی پینجی، ئه و حوکمداریی دکهت. پهرتوکا نافیری ئافیری ب بزاقیت فی قهرالی کریه، ده می وی فیای جوکه کا ئافی ل گه لیی گوندی بهنده وایا بگه هینیته گوندی ئه لقوشی، ژبه ر کیمیا

ده یامی چوویدا، ده ما من به رهه فی دکرن بو نفیسینا فه کولینه کی بنافی (نوهه درا..تینگه ه.. جوگرافیا..میژوو) و نه ز ل ژیده را دگه ریا م بو فه کولینا نافیری، چافی من ب ژیده ره کی سریان کت کو نه وژی پهرتوکا برایی هیژا آدمون لاسو ئه لقوشی، بوو، نه و بنافی (اسگوره شیرو ملکشا) نه و به حسنی

شهمیرام هه‌فژینا شهمس ئه‌ددی پینجی

ده‌ته سترانا شهمیرانی ئه‌وا گه‌له‌ک به‌ربه‌لاف ل
ناف کوردان و ده‌واته‌کا خوش لبه‌ر ده‌یتته کرن و
چه‌نده‌ک ژ وی سترانا فولکلوری به‌لاقریه، کو بقی
ئاوایی به:

سترانا شامیرانی

شامیرانی، شامیرانی *** داد و بی داد شامیرانی
جوکه‌ک کیشا ل به‌حرا وانێ *** مالا بابی شامیرانی
پینجسه‌د پاله بیت به‌ردایینی *** مالا بابی شامیرانی

و هتد...و سه‌یدیایی سه‌عید ژ ژیده‌رکی ئه‌رمه‌نی
وه‌رگریه.

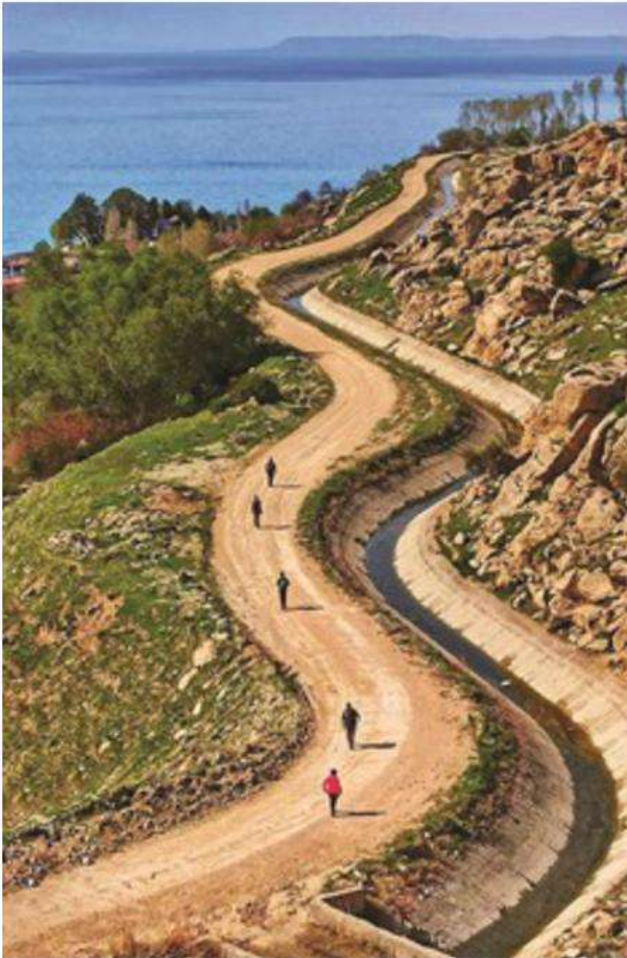

شهمس ئه‌ددی پینجی

ئافی، کو خه‌لک
و خو‌جه‌یت وی
به‌رده‌وام ئاریشا
کیم ئافی هه‌بوو
و بزاف دکرن کو
ژیده‌ره‌کی ئافی
بو خو په‌یداکن
و پشتی هه‌یامه‌کی
ژ کولانا جوکا
ئافی، ژبه‌ر چه‌ند
ئه‌گه‌ره‌کان پرۆژی
ئافی نه‌هاته
ته‌ما مکر.

ئه‌فجا ده‌ما من
ئه‌ف بابته‌خاندی،
ئیکسه‌ر بیرا من ل
دوو ئفیسینیت دیتر
هاته‌فه کو وان
هه‌ردوو ئفیسینا
گریدانه‌ک دگه‌ل
فی (شهمیرانی)
ئانکو هه‌فژینا

قه‌رالی ئاشۆری فه‌هیه، به‌لی به‌ری ئه‌م به‌حسا
وان هه‌ردوو ئفیسینا بکه‌ین، مه‌ پی باشه‌گه‌له‌ک
ب کورقی گوندی به‌نده‌وایا و شهمیرانی بو‌هه‌وه
بده‌مه‌ناسکر، پاشی خویا بکه‌م کا چاوا وان هه‌ردوو
ئفیسینیت ئافی گریدان دگه‌ل (شهمیرانی) فه
هیه و گوته‌کا مه‌زنا پی هاتیه‌چیکرن ده‌ما ئه‌و
دیژن ((پرا باتمان و جوا شهمیرانی و خانا گیراخانی
(ل جزیرا بۆتان) خراب نابن تا ئاخ‌زه‌مانی)).
برای هیژا سه‌عید دیره‌شی دسه‌ر گوتارا خودا
بو‌هه‌ژمار (۲۰) یا گو‌فارا دیروک ئفیس، ئافی

جویا شه‌میرانی

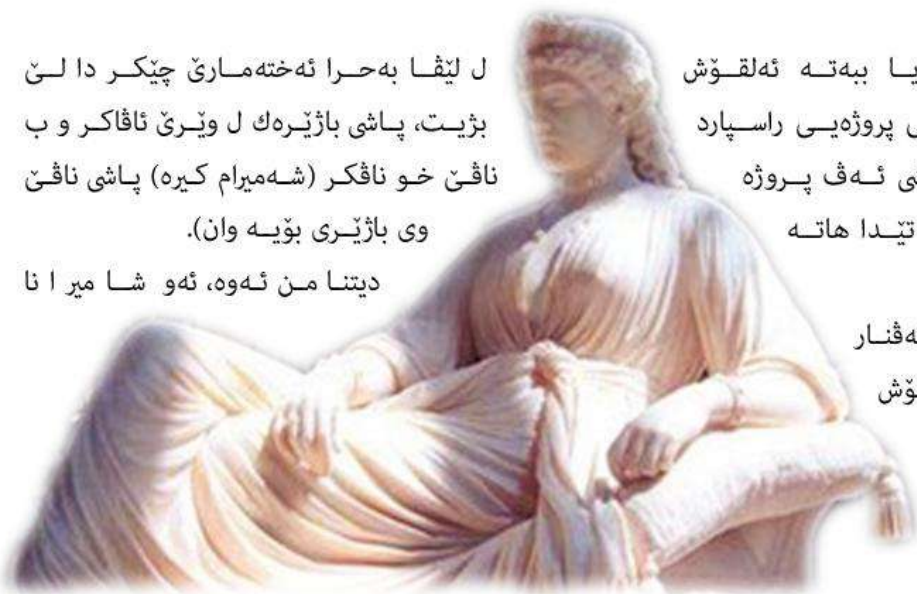
ئانکو ده‌قەرا (نەهری) ل شه‌مزینا نەو. هەرەوسا رەحمەتی جورج حەیب دگوتارە کێدا دگوفارا (التراث الشعبی) ده‌ژمار تیکدا کو ل بەغدا دهاته وه‌شاندن (۱۹۶۳) دبیژیت: (دسەر دەمیت گەلەک کەقناردا هەتا کو ئەقرو حیکایەتک (چیفانۆکەک) ل ئەلقووش و بەندەوایا یا بەر بلاق هەیه، دبیژیت: دزەماتیت کەقندا مەلکەکا ژن ل دەقەری هەبوو، بناقی شێرۆملکا (ئانکو شه‌میرام) گەلەکا ب رەحم و دلۆفان بوو، دەما وی زانی کو باژیری ئەلقووشی یی هەشک و کیم ئافە و خەلکی وی گەلەک گازندی ژ کیم ئافی دکن، ئەوی بریاردا (جوکەکا) ئافی

بەندەوایا

بەندەوایا گوندەکی گەلەک خوش و کەقنارە، دکەفیتە روژنایایی ئەلقووشی، دوو شینواریت گەلەک کەقنار لقی گوندی بەندەوایا هەنە. **یی تیک:** هەلامەتەکە (منحوتە) ل گەلی گوندی بەندەوایا دا هەیه، شکلی ژنەکی بخوڤه دگریت، خەلکی بەندەوایا دبیژنی منحوتە شیرو ملکشا (شیر و مەلکا)، هەرەوسا دبیژنی شه‌میرام. و قەکولەری ئەلقووشی هیژا آدمۆن لاسو دپەرتوکا خودا (شیرو ملکشا) ب دریزی بەحساقی هەلامەتی کریه و دیتنا گەلەک شینوارناسا ل دور دیرۆکا فی هەلامەتی خویاکریه، هەرەوسا ئەو چیفانۆکیت خەلکی گوندی دیرینی بەندەوایا بقی هەلامەتی گوتین و قەهاندين، بەرچاڤکریه و ل بەرپەر(۴۴) ژ پەرتوکا نافیری دبیژیت:

(دیرۆکا فی هەلامەتی شیرو ملکشا (مەلکا) دزقیرتە سەر دەمی ژنا قەرالی ئاشوری شه‌میرامی ئەوا دنایبەرا سالی (۸۱۱-۸۰۵ ب-ز) ل شوینا زەلامی خو مەلکی ئاشوری شه‌مس ئەدد یی پینجی (۸۲۳-۸۱۱ ب-ز) کو مەلکەکی نافداری دەوله‌تا ئاشوری بوو و بارەگایی وی ل کالچ (نەمرود) بوو، حوکمداری و دەستەهلات وەرگری، ئەقجا دەما ئەف مەلکە ل سالا ۸۱۱ ب-ز دمریت، ئەوی ل وی دەمی چ کوریت مەزن نەبوون کو جهی وی بگرن، لەوما هەفژینا وی ل جهی وی بو مەلکا ئاشوریا تاکو کوری وان (ئەدد نیرایی سی) مەزن بو، ئینا وی ل سالا (۸۰۵ ب-ز) حوکمداری و دەستەهلات ژ دایکا خو شه‌میرامی وەرگری).

زەلامی وی شمس ئەددی پینجی دسەر دەمی حوکمداریا خودا چەندین هیرش کربۆنە سەر دەوله‌تا ئۆراتو ل وانی و دەردورا وانی و سەر (نائیری)

شه‌میرام هه‌قژینا شه‌مس ئه‌ددی پینجی

ل ئیفا به‌حرا ئه‌خته‌مارئ چیکر دا لئ
بژیت، پاشی باژیره‌ک ل ویرئ ئافاکر و ب
ناقی خو ئافاکر (شه‌میرام کیره) پاشی ناقی
وی باژیری بویه وان).

دیتنا من ئه‌وه، ئه‌و شامیرانا

ژ ریارئ گه‌لیئ به‌نده‌وایا به‌ته ئه‌لقوش
و وئ وه‌زیرئ خو بو قی پروژه‌یی راسپارد
و هه‌یامه‌کی تیداکارکر، پاشی ئه‌ف پروژه
نه‌هاته ته‌مامکرن و کار تیدا هاته
راوستاندن.

نه‌وژئ شینواریت جوکه‌کا که‌فئار
ناقه‌را به‌نده‌وایا و ئه‌لقوش
مایه‌ دبیژنئ (خندقئ).

ل قیره من دقیت ئافریئ
ب دوو نفیسنیت دیتر
بکه‌م کو وان هه‌ردوو

نفیسنی گریدانه‌ک دگه‌ل قئ شه‌میرام هه‌یه.
ئیک: سه‌یدا عبارقیب یوسف دگوتاره‌کیدال گو‌فارا
لالش هه‌ژمار (۴) ده‌وک ۱۹۹۴، ل بن ناقی (دراسه
بخصوص منشور پیر ختیب) به‌لافکره، تیدا هاتیه:
(ل ته‌باخا سالا ۱۹۷۷ئ من سه‌ره‌دانا وانئ و
ده‌ردوراکر، د وئ سه‌ره‌دانئدا، من سه‌ره‌دانا
شینوارکن که‌فئار ل ژیریا وانئ کر دبیژنئ جوکا
شه‌میرانئ، دیار بو جوکوکه‌گه‌له‌ک دریزه و ب هزرا
من و شروفه‌یا من، ئافاکرنا جوکا ئافبری دزفرته
سه‌رده‌مئ ده‌وله‌تا ئوراتو و من ژ خه‌لکئ ده‌فه‌رئ
زانئ کو ئه‌ف شینوارئ (جوکا شه‌میرانئ) ل نک وانا
گه‌له‌کا پیروژ و گرنگه).

ناقی وئ دسترانا فولکلوری دا هاتی و ستران پی هاتیه
ئافکرنا کو وئ جوکه‌ک ژ به‌حرا وانئ کیشا بو، دئ
هه‌ر بیته شه‌میراما هه‌قژینا مه‌لکئ ئاشوری شمس
ئه‌ددی پینجی (۸۲۳-۸۱۱ب-ز)، ئه‌وئ چه‌ندین هیرش
کرینه سه‌ر وانئ و ده‌ردورا و سه‌ر ئائیری (نه‌هری)
یا شه‌میزیان و شامیراما ئافبری بویه شامیران و ئه‌و
جوکا شه‌میرانئ ئه‌وا ل ژیریا وانئ ئه‌وا سه‌یدا
عبارقیب یوسف ئافبری پیدایی کو ناقی وئ جوا
شه‌میرانئ یه.

ناقی وئ جویئ ژ هه‌ر بو وئ شامیراما مه‌لکا
ئاشوریا دزفریت، ئه‌وا دناقه‌را سالیئ (۸۱۱-۸۰۵ب-
ز) حوکمداری کری، کو به‌ری هنگی بزافکر بو جویه‌کا
ناقی ژ گه‌لیئ به‌نده‌وایا به‌ته ئه‌لقوشئ.

موسا خوریناس هه‌دگوه‌یزیت ((کو ل هاقینا شامیران
ده‌اته ئه‌رمینیا (به‌حسا وانئ یه، نه‌کو به‌حسا
کومارا ئه‌رمینیا یا نه‌ویه) و گه‌له‌ک که‌یفا وئ ب
دپه‌ن و سه‌قایی وئ ده‌فه‌رئ هاتیه و وئ جهه‌ک

ژێده‌ر

۴- گورگیس عواد، تحقیقات بلدانیه-تاریخیه، اپریه فی شرق الموصل، گو‌فارا
سومر هه‌ژمار ۷ به‌غداد، ۱۹۶۱
۵- د.عجاج جرجیس الجمیلی، ملوک اشور، ده‌وک ۲۰۱۳.
۶- سه‌عید دیره‌شی، سه‌رگوتارا وی بو هه‌ژمار ۲۰ یا گو‌فارا دیروک، ده‌وک
۲۰۱۸.

۱- آدمون لاسو ئه‌لقوش، شیرو ملکشا، اپر و اسگوره* نینوی ۲۰۱۱
۲- عبارقیب یوسف، دراسه بخصوص منشور ختیب، گو‌فارا لالش هه‌ژمار ۴،
ده‌وک ۱۹۹۴
۳- جورج حبیب، اسگوره من القوش، گو‌فارا الترپ الشعبی، هه‌ژمار ئیک
به‌غداد

مزگه فتا گوندی ره شانکی

سەردار هیتوتی

پیشگوتن

ل هەمی دەقەرا نامیدی و نەخاسمە ل دەشتا زئی گەلەك جهیت بەرکەفتی بیت شوینەواری هەنە کو دیروکا چەرخئی بەری یا ژيانا مروفاینی ددەنە دیارکرن، ئیک ژ وان جها ژی مزگه فتا گوندی (ره شانکی) یه، ئەف مزگه فته ئیکه ژ جهیت کەفتاریت کو مروقی ژ بو پەرەستنا خوەدایئ خو بکارینای، ئەف مزگه فته ژی مینا گەلەك جهیت پەرەستنی بیت فەلە و بسورمانا ل فئی دەقەری خو دان کەفتایه کە دیروکی یه، لی هەتا نوکە یا بی ئاقریدانە.

کولان و گوندی بادان ژی دکەفیتە رهخی روژنایئی ره شانکی.

ره شانی د کوکا خودا ل گوندی بەنانئی یئ مزیری ژووریان هاتینه و چەند بەرەبابە ل فئی گوندی درونشتینه، هەرەسا وان رول د هەمی پیشقە چوئیت دەقەری دا ژی هەبوو.

ل سالا (۲۰۱۴) ئەف گوندە ژ ۲۰ مالا پیکدەهات و نوکە پتیا وان ل گوندی دخۆجهن.

راگه هاندنا شوینەواری

هەتا نوکە راگه هاندنا شوینەواری بو فئی مزگه فتی نەهاتیه کەرن، لی ب تنئ فەدیتنا چافی ژ لایئ (فەکوئینفانی) فە بو هاتیه کەرن و چاڤیکە فتنەك لدووور فەدیتنا فئی مزگه فتا کەفتار ل روژناما ئەقرو هژمارە (۲۷۱۴) روژا سئ شەمبی (۲۰۱۹/۱۲/۳) هاتیه بەلافکەرن.

جہی جوگرافی یی مزگه فتی

ئەف مزگه فته دکەفیتە د تخویئ گوندی ره شانکی (ره شان) دا ل دەقەرا دەشتا زئی و ۱,۵ کم ژ جادا گشتی دویره، مزگه فت ل رهخی روژنایئی گوندی یه و دکەفیتە هندافی دەشتا سەلینە و ل ژیریا وی کانیە کە ئافئ هەیه.

گوندی ره شانکی (ره شان)

ره شانکی ئیک ژ گوندیت تخویئ ناحیا دیره لوکی یه، ئەف گوندە ل سالا (۱۹۷۹) ئی هاتیه سەر تخویئ کارگیریئ فئی ناحیئ و بەری هنگی سەر ب نافەندا قەزا نامیدیئ فە بوو.

ره شانکی ل رهخی ژوری و ژوری روژەلات فە یا هەفتوخییە دگەل گوندی هاجیمەندا و ل رهخی ژیری ژی گوندی بیمافا یه و ل روژەلاتئ وی ژی

پیشانا مزگهفتی

ئەف مزگهفته ژ لایڤ پیشانی فە ب فی رنگیه:

ژ بەر کو دیواریت وی زیدە بی سەرۆبەر بووینە و ناڤا ئاڤاهی پری ئاخ و کەفر بوویە لەوړا گەلەک ب باشی مە نەشیایە دیواریت وی بیڤین، هەرۆسە نەهاتیە دیارکرن ژى کو دەرگەهئ مزگهفتی ئەوئ دکهفته ژوریئ ئاڤاهی درېژی و فرەهی و بلنداهیا وی چەند بوویە ئەو ژى ژبەر هەرفینا هەمی دیوارا.

درېژی و فرەهیا دیواریت مزگهفتی ژ لایڤ دەرڤە دا ب فی رنگی نە: درېژاهیا دیوارئ روژئاڤا دبیتە (۷۸۰)سم و درېژاهیا دیوارئ روژهلات دبیتە (۷۵۰) سم و درېژاهیا دیوارئ ژیری یئ مزگهفتی دبیتە (۸۲۰) سم و درېژاهیا دیوارئ ژوری ژى دبیتە (۱۰)م، کو وەك خۆیایە ئەف مزگهفته ب رەنگەك باشئ ئەندازەیی نەهاتیە ئاڤاکرن، چونکی د پیشانا دیوارا دا دیاردبیت کو ئیک ژ ئیکی درېژترە.

هەرۆسە فرەهیا هەر چار دیواران ژى د ناڤهرا (۸۰)سم هەتا ۱م) دایە و ب هەمیڤه دیوار ب بەر و کسلئ هاتینە ئاڤاکرن.

لەوور بانئ مزگهفتی ژى هەتا نوکە دیار نەبوویە کانئ کڤانی بوویە یان ژى ب گاریتا هاتیە نخافتن و پاشی هاتیە ناخەبانکرن.

لایڤ دیروکی

گەلەك ب زەلالی نەهیتە دیارکرن کانئ کەنگی و ل کیژ سەرەدمی ئەف مزگهفته هاتیە ئاڤاکرن، کو ئەو ژى ژبو نەبوونا فەکولینبیت زانستی د فی

بیافی دا فەدگەرن، لئ ئەوا ب زاردەف ب دەست مە کەفتی ژلایڤ ئیک ژ دانعەمرین فی گوندی دەهتە گۆتن کو ئاڤاکرنا فی مزگهفتی بو بەری پتر ژ (۲۰۰) سالا فەدگەریت.

حەسەن رەشانکی، ئیک ژ دانعەمریت فی گوندی یە و هەمی ژیی خو ل رەشانکی بووراندیە، ئەوی ژ بابئ خو، کو بابئ وی ژى ژ باپیری خو فەگوهاستیە و دبیتیت: ل بیر و هزرا کەس ژ ڤان دا نینە کانئ ئەف مزگهفته کەنگی و چاوا هاتیە ئاڤاکرن لئ بابئ من هەردەم دگوت ئەفئ مزگهفتی گەلەك ژیی بووراندی و ناڤهاتی ئاڤایدەتە گۆرستائیت نیزیکی مزگهفتی و دبیتیت: ئەف گۆرستانە بخو ژى گروڤه نە بو کەڤناریا فی مزگهفتی.

رەوشا فی شوینەواری:

هەتا نوکە چ دەست درېژیهك ژ لایڤ تیکدانئ فە بو سەر مزگهفتا گوندئ رەشانکی نەهاتیەکرن، لئ ئەوا کو ب سەری وی هاتی بەس ژ بەر گوهرینبیت سەڤایی و نەبوونا سەخبیری بویە.

شوینەواریت نیزیکی ژ مزگهفتی

ژ بلی وی کانیا ئاڤئ یا کو دکهڤیتە رەخئ ژیریئ روژهلاتئ مزگهفتی کو ب کانیا گوندی یا بەرناسە و ب تنئ (۴۰)م ژ مزگهفتی دویره، گەلەك جەبیت شوینەواری نیزیکی فی مزگهفتی نە و ژ وان ژى دیرا کەڤنارا گوندئ کولان، ناووسکا گوندئ بیدلی، مزگهفتا کەڤنارا گوندئ باوان و ریکا دەرەجا هیتوتئ.

ژێدەر و دەهەمن:

۲- هەڤدیتنەك دگەل حەسەن رەشانکی، ل روژا ۲۰۱۹/۱۲/۱ ل گوندی رەشانکی.

۱- دوو سەرەدانیت مەیدانی بو جەڤ شوینەواری مزگهفتی ل روژا (۲۰۱۹/۱۲/۱) و (۲۰۲۰/۲/۱۰).

۲- هەڤدیتنەك دگەل ئیبراھیم رەشانی، ل روژا ۲۰۱۵/۴/۸ ز ل دێرەلوکی.

مینبەرا مزگەفتا ئامیدی د خاندنەکا دوکومینتی دا

کۆفان ئیحسان

مینبەر جەهەکی بلندە ل مزگەفتی، ژ داری یان بەری یان ژی روخامی دەیتە چیکرن، ئەو جەهەکی ئیمام بەردکەفتی دا خوتبە بخوینیت، دکهفتە دەستی چەپی یی میحرابا مزگەفتی (الأزدي، ۱۹۶۷، ص ۲۳۷، قاله، ۲۰۱۲، ص ۴۶-۴۷).

مینبەرا مزگەفتا ئامیدی ئیکە ژ ئەنتیکت گەلەک بەرکەفتی ییت داری کو هەتا نوکە مووزەخانا ئیراقتی ل بەغدا د خەملینیت. دو دوکومینت لەر دەستی مە هەنە، یا ئیکتی بۆ رۆژا ۱۹۴۱/۱۰/۱۹ ئی دزقریت. یا دوی ژی کا ئەو کومینتا لەر مینبەری ل مووزەخانا بەغدا هاتیە نفیسین چی یە؟ دئ بزاقی کەین وان هەردو دوکومینتا وەکی وان ب هەردو ئەزمانیت کوردی و عەرەبی ئینە خاری، دیسافە دئ ئیرینیت خو لەر دیارکەین.

دوکومینتا ئیکێ

۱۹۴۱/۱۱/۱۹

مژار: دوڤچوونا دیرۆکا مینبه‌را داری ئەفا ژ ئامیدیی هاتی

جه‌نابی رێقه‌به‌ری هێژا

ئەو ئیرینیت هونەری ییت رێقه‌به‌ریا شوینوارا لسه‌ر نیشادانا مینبه‌را ژ داری هاتیه چیکرن و ژ ئامیدیی هاتی، هیشتا خودانی وئ نه‌هاتیه زانین، ژبه‌رکو ئەم نه‌شیاینه ئافی وئ درست بخوینین، به‌لی من دیارکر کو (قراجه) خودانی ئامیدیی یه، ل ئافه‌راستا چه‌رخێ شه‌شێ مشه‌ختی، ل ره‌خی دی یی مینبه‌ری ئەفه ده‌قی وئ یه (حسام الدین نجم الإسلام هم‌ام الدولة شربا ریک قراجه ابن عبد الله سيف امير المؤمنین دام عزه). وی وه‌ختی خه‌لیفه (أبو عبد الله المقتضي لأمر الله به المتطهر بالله) بوو.

د میژوو یا ئین ئەسیر ژ (کامل) - پشکا ۲ بپ ۸ ژ چاپا ئەورپی هاتیه:

هه‌ر چ که‌له‌یت دی ییت هه‌کاریا بوون: چیا یی سور و هرور و مه‌لاسی و... قه‌راجێ خودانی ئامیدیی به‌ری ده‌مه‌کی درێژ ژ کوشتا (عیماده‌دین) زه‌نکی (کورێ ئەسقه‌نه‌ری) لسا‌لا ۵۴۱ مشه‌ختی فه‌کر بوون. ئەف قه‌راجه میر بوو زه‌ینه‌ددینی دانابوو سه‌ر (کوچکی)، دبیت وی زه‌نکو کوشتی، من میژوو یا فه‌کرنا (فتح) فان که‌له‌ها نه‌دزانی له‌وا من به‌حسێ وان لقی‌ری کر.

..... و کوردیه‌کی هه‌فه‌می وی به‌لی ئافی وی نه‌ئینایه _ وه‌کی هه‌رجار- ئەم ژ ئاخفتنا وی دزاین کو قه‌راجه‌ی ئەف که‌له‌ه پشته‌ی سا‌لا (۵۴۱) یی فته‌ح کرین، ده‌می زه‌نکی خودانی میسلێ مری، میژوو یا مینبه‌ری ژ (۵۴۸) مه‌ره‌ما من پێ ب چه‌ند

سا‌لا پشته‌ی قراجه‌ی ده‌ستێ خو دانایه سه‌ر که‌له‌یت کوردا.

به‌لی ریزا دی ژ ره‌خی دی یی مینبه‌ری ئافی قازی (القاضي الاجل فخر الدين عبدالله بن يحيى) یی لسه‌ر... کو ب قازی و حکمی شه‌رعی یی وی وه‌ختی د به‌رنیاس بوون، ئەو ژ (مالباتا شه‌ه‌ره‌زوریانه) ب ده‌ها ژ وانا بوون ..... ژ وان ژ قاسمی کورێ یه‌حیا یی شه‌ه‌ره‌زوری کو قازی ده‌وله‌تا عه‌باسی بوو، ئو ئەبو فه‌زه‌ل محه‌مه‌دی کورێ عه‌بدولایی شه‌ه‌ره‌زوری و کورێ وی ئەبو حامد یه‌حیا ئەدین قازی ..... بو من ه‌زه‌ک چیدبیت کو (فخرالدین عبدالله بن يحيى) ئەف ئافی وی د ئفیسینا مینبه‌ری دا هاتی ئین تاجه‌دین ئین تاه‌ر یه‌حیا ع ..... شه‌ه‌ره‌زوری بوو، ئین ئەسیر د (وفیات) لسا‌لا ۵۵۰ (پشکا ۱ بپ ۱۳۳) دبیت: {ئەو مر} تاج الدین أبو طاهر يحيى بن عبدالله القاسم الشهرزوري قازین جه‌زیرا ئین عومه‌ر. ژبه‌ر فێ چه‌ندی ئەف میژوو یا دویمه‌یی بو مه‌ یا دیاره، هه‌تا رۆژه‌ک به‌یت و دوڤچوون لسه‌ر به‌یته‌ کرن (یاسین، ئەرشیف).

موسته‌فا جه‌واد

موفه‌تشی شویناریت که‌فن

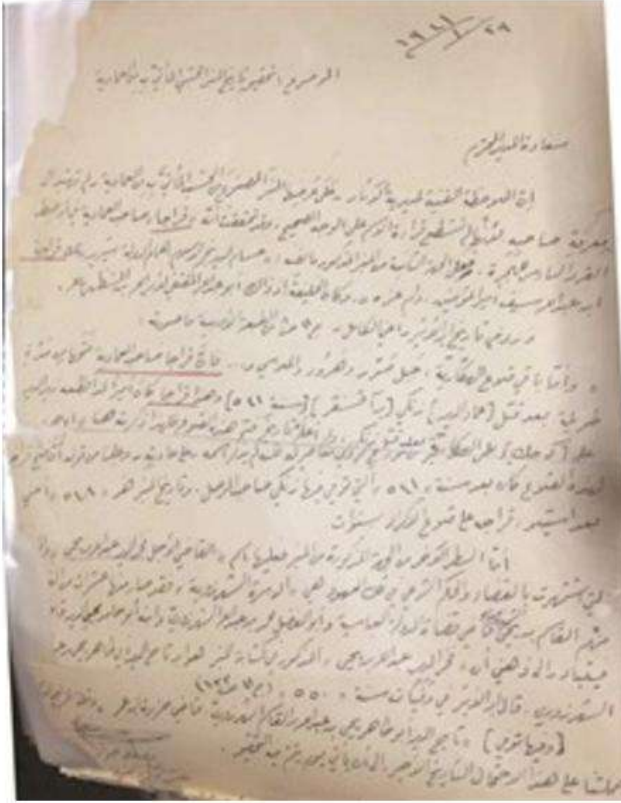
ئیرین

۱- وه‌کی دیار ئافی قه‌راجه بو جارا ئیکێ لسه‌ر ده‌ستێ (موسته‌فا جه‌واد) لسه‌ر مینبه‌ری هاتیه خاندن.

۲- ئەو خالیت هاتیه دانان (.....) مه‌ره‌م پێ ئەو جه‌ی دوکومینتی یی هه‌شفتی.

۳- په‌یفا که‌له‌ین کوردا د دوکومینتی دا دیار دکه‌ت کو لسه‌روه‌ختی مه‌له‌کی ئافی کوردا تشته‌کن ئاسایی بوو.

۴- موسته‌فا جه‌وادێ چه‌ند ژبده‌ر یی بکارتینان دا

اما السطر الاخر من الجهة المذكورة من المنبر فعليها اسم (القاضي الاجل فخر الدين عبدالله بن يحيى) .... والتي اشتهرت بالقضاء والحكم الشرعي في تلك العهود هي (الاسرة الشهرزورية) فقد صار منها عشرات من ..... منهم قاسم بن يحيى الشهرزوري قاضي في قضاة الدولة العباسية وابو الفضل محمد بن عبدالله الشهرزوري وابنه أبو حامد يحيى الدين قاض... فيتبادر الى ذهني ان (فخرالدين عبدالله بن يحيى) المذكور في كتابة المنبر هو ابن تاج الدين ابن طاهر يحيى ع ... الشهرزوري، قال ابن الاثير في وفيات سنة ۵۵۰ (ج ۱ ص ۱۳۳).

{وفيها توفي} تاج الدين أبو طاهر يحيى بن عبدالله القاسم الشهرزوري قاضي جزيرة ابن عمر، وقله المراجع... حملتنا على هذا الاحتمال التاريخ الأخير الى ان يأتي يوم يتم فيه التحقيق.

مصطفى جواد

مفتش الاثار القديم

بگههته نافى درستی قهراجهی.

۵- په یقا شهرباریک د هندهک ژیده را دا په یقا سرباریک هاتیه، رامانا وی بی هوشه (تالهی، ۲۰۱۲، بی ۴۷).

۱۹۴۱/۱۰/۹

الموضوع: تحقیق تاریخ المنبر الخشبي المأقی به من العمادیه.

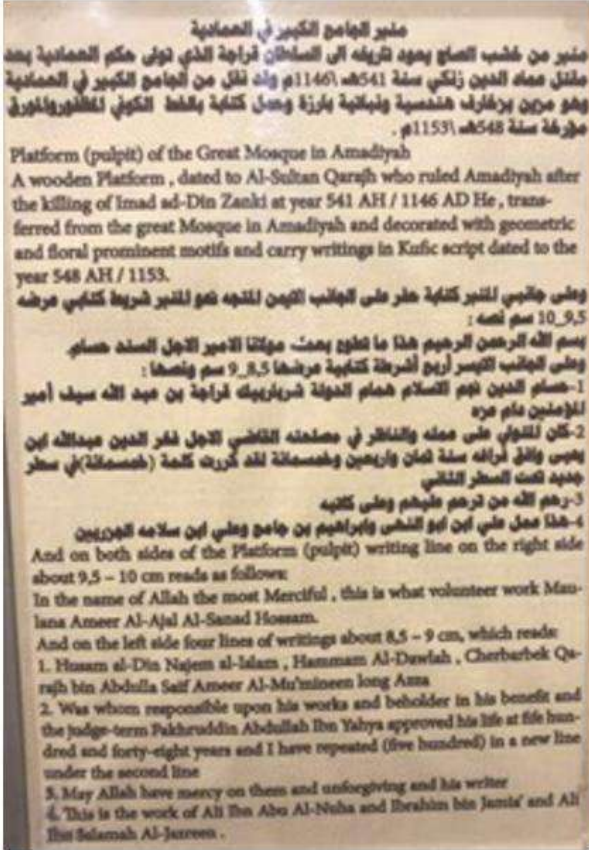
سعاده المدير المحترم

ان الملاحظة الفنية لمديرية الاثار على عرض المنبر المصنوع من الخشب المأقی به من العمادیه لم تهتد الى معرفة صاحبه، لأنها لم نستطيع قراءة الاسم على وجه الصحيح، وقد تحققت انه {قراجا} صاحب العمادیه في أواسط القرن السادس للهجرة، فعلى الجهة الثانية من المنبر المذكور ما نصه (حسام الدين نجم الإسلام همام الدولة شرباريك قراجه ابن عبد الله سيف امير المؤمنین دام عزه). وكان الخليفة آنذاك أبو عبد الله المقتضي لأمر الله به المتطهر بالله.

ورد في تاريخ ابن الاثير عن الكامل-ج ۲ ص ۸ من الطبعة الاوربية ما صورته:

واما باقي قلاع الهكارية: جبل صور وهرور والملاسي و.... فان قراجه صاحب العمادیه فتحها من مدة طويلة بعد قتل {عماد الدين} زكي {ابن اقسنقر} سنة ۵۴۱. وهذا القراجا كان اميرا قد اقطعه زيد الدين على (كوجك) الى الهكارية لعله قتل الزكي، ولم اعلم تاريخ فتح هذه القلاع فلماذا ذكرته هنا.

..... وكردی معاصر له لكنه لم يذكر اسمه - على عادته - وعلمنا من قوله ان فتح قراجه لهذه القلاع كان بعد سنة (۵۴۱) التي توفي فيها زكي صاحب الموصل وتاريخ المنبر هو (۵۴۸) أعنى بعد استلاء قراجه على قلاع الاكراد بسنوات.

دوکومینتا دوی

مینبهر مزگهفتا نامیدی

مینبهر ژ دارئ ساجی هاتیه چیکرن، میژوویا وئ بو سولتان قراجهی دزقریت، ئهوی دهستههلاتا نامیدی پستی کوشتنا عیمادهدین زهنکی لسالا ۵۴۱ لههختی ۱۱۴۶ زاینی وهرگرتی، ئهف مینبهره یا ژ نامیدی ئینای، چهند نهخشین ههندهسی و گیای دخملینن، نفیسینهک ب خهتئ کوفیئ بهلکدای یئ لسهر لسالا ۵۴۸ لههختی ۱۱۴۶ زاینی.

لسهر ههردو رهخت مینبهرئ نفیسینهک یا هاتیه کولان، ژ لایئ راستئ بهر ب مینبهرئ فه دجیت، ریزهکا نفیسینئ پهحنیا وئ ۹.۵-۱۰سم.

منبر الجامع الكبير في العمادية

منبر من خشب الصاج يعود تاريخه الى السلطان قراجه الذي تولى حكم في العمادية بعد مقتل عماد الدين زكي سنة ۵۴۱هـ/۱۱۴۶م وقد نقل من الجامع الكبير في العمادية وهو مزین بزخارف هندسية ونباتية بارزة وحمل الكتابة بالخط الكوفي المظفور والمورق مؤرخة سنة ۵۴۸هـ/۱۱۵۳م.

وعلى جانبي المنبر كتابة حفر على الجانب الأيمن المتجه نحو المنبر شريط كتابي عرضه ۹.۵-۱۰ سم نصه: بسم الله الرحمن الرحيم هذا ما تطوع بعمله مولانا الأمير الاجل السند حسام.

وعلى جانب اليسر أربع اشربة كتابية عرضها ۸.۵-۹ سم ونصها:

۱- حسام الدين نجم الإسلام همام الدولة شرباريك قراجه بن عبدالله سيف امير المؤمنين دام عزه.

۲- كان المتولي على عمله والناصر في مصلحه القاضي

الاجل فخر الدين عبدالله ابن يحيى وافق قراجه سنة ثمان واربعون وخمسائة لقد كررت كلمة (خمسائة) في سطر جديد تحت السطر الثاني.

۳- رحم الله من ترجم عليهم وعلى كاتبه.

۴- هذا عمل علي ابن ابو النهى وإبراهيم بن جامع وعلي ابن سلامة الجزيرين

بهري سالاً ۲۰۰۳ئ ل دويڤ گوتنا وان كهسا ييت ريه و كومينتييت مينبهرئ ديتين ژ وان ژي (د).

عهدوره حمان مزيرو) دييژن: لسهر نفيسييو مينبهرهك ژ ميسلئ و بو سهروهختئ عهباسيا

دزقریت و چ بهحسئ ناميديئ نههاتبوو كرن، بهلئ نوکه هاتیه راستقه كرن.

ژيڤهرو دههمهن:

۳- دوکومینتا بهلافکری ژ نهرفیڤن (کوفان ئیحنان یاسین) ه.

في العمادية حتى القرن ۱۸م/ ۱۱هـ أطروحة دكتورا منشورة مقدمة الى جامعة صلاح الدين-أربيل، سبزيو طبع والنشر، (دهوك: ۲۰۱۲).

۱- الأزدي، أبو زكريا محمد بن الياس، تاريخ الموصل، تحقيق: علي حبيبة، (القاهرة: ۱۹۶۷م).
۲- نالي، عبدالله خورشيد قادر، العمارة الإسلامية

(کرمانج) بوون ره‌سه‌نی یه

د. دلشاد زاموا

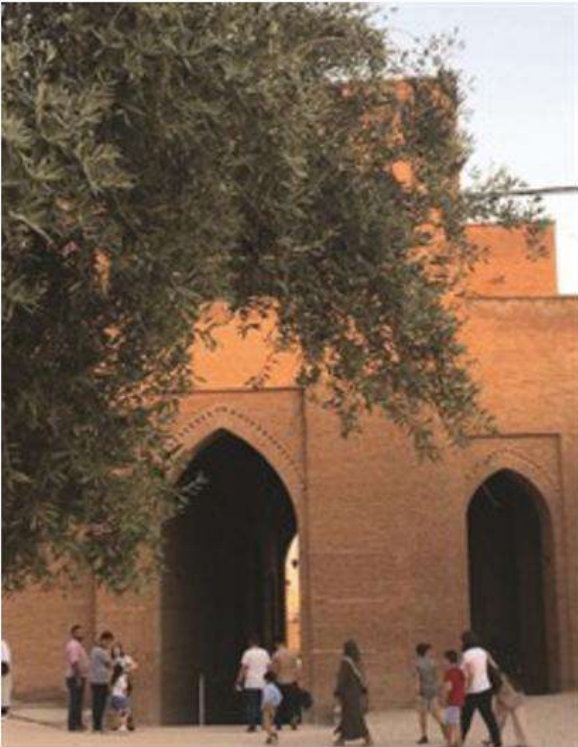
حه‌فت هزار سالآ به‌ری نوکه کرمانجا هه‌قلیر و که‌لها وی درستکرن!

نی‌رش و دورپیچا مه‌غولا شکاندن!

تاخیت نایف و ره‌خودوریت که‌له‌ی درستکرن!

ژ نه‌فه‌ندییت که‌فن و ئاغا و میرزاده، ئه‌وان ژى
ئه‌ف که‌مینا نه‌ته‌وه‌ی د ده‌فئى خو گرتبوو، ئه‌فان
ژى ب د‌ف‌بلندی فه‌ د‌گوت ئه‌م خه‌لکئ ره‌سه‌نئ
که‌له‌یننه، په‌یفا کرمانج بو س‌ف‌ک‌کرنا خه‌لکئ
کوردئ باژیرئ و ره‌خودورا ده‌اته ب‌کارئینان. هوسا
ئه‌ف ره‌نگئ دویئ ژبه‌ر م‌م‌ل‌ات‌یت حزبی نانئ خو
ت‌ی‌خ‌س‌ت‌بوو د‌نا‌ف روینی دا، جار هه‌بوو د‌ت‌یک م‌ال

ل باژیرئ هه‌قلیرئ و هنده‌ک باژیرکیت دی مه‌های ژ
په‌یفا (کرمانج) و (خه‌لکئ ره‌سه‌نئ که‌له‌ی) د‌ب‌یت.
ئه‌ف په‌یشه ژ لایئ دو ته‌خیت خه‌لکئ هه‌قلیرئ
ده‌یته ب‌کارئینان، ئه‌وژئ که‌مینه‌کا نه‌ته‌وه‌ینه
کو خو ب خه‌لکئ ره‌سه‌نئ هه‌قلیرئ و که‌له‌ی
دادنن، خه‌لکئ کوردئ باژیرئ ژى ب پاشفه‌مای و
گوندى و دویری باژیرئ د‌ب‌ینن، کورد ژى هه‌بوون

دهسته‌لاتا هاخامانشی یا فارسی رابوو، به‌لی ئه‌و د گه‌ل ۴۰۰ زه‌لامیت به‌رکه‌تی ییت میدیا هاتنه سیداره‌دان و چاقیت وان قوقلانن، ب‌قی ره‌نگی باژیر که‌فته ده‌ستیت فارسا. وه‌کی دیار د‌قی سه‌ره‌لدانی دا عه‌شیره‌تا کرمانجه و عه‌شیره‌تا سه‌گارتی یا میدی پشکدار بوون.

پشتی ئه‌سه‌کهنده‌ری و ل سه‌روه‌ختی ئه‌شکانیا باژیر که‌فته ده‌سه‌ستیت میره‌کی کرمانجا دا و میره‌گه‌ها ئه‌دیابین دانا، ئه‌قی میره‌گه‌هی ژی به‌ره‌فانی دژی ئمپراتوریا رومانی دکر.

ل سه‌روه‌ختی سه‌لاحه‌ددینی ئه‌یوبی دا بنیاتی تاخیت ره‌خودوریت که‌له‌ی هاتنه دانان، باژیر هه‌تا منارا چولی ئاقه‌دان بوو.

ل سه‌روه‌ختی مه‌غولا ژی بتنی کرمانج بوون کو باژیر و که‌له‌ه ژ چه‌ند تیرشیت مه‌غولا پاراست، بگره ژ سه‌رداگرنا خیفه‌تیت مه‌غولا ل نیزیکی شویره‌ها باژیری. دوی سه‌روه‌ختی دا باژیری به‌غدا کو پایته‌ختی خه‌لافه‌تا عه‌باسیا بوو خو لبه‌رامبه‌ری تیرشا مه‌غولا نه‌گرت و بسانا‌هی هاته‌گرتن، حاکم‌ن باژیری میسل‌ن ژی بو که‌سه‌کی مه‌غولی. خه‌لکی

و بنه‌مال دا دو برا وه‌زیر بوون، تیک ژی ئه‌ندامی مه‌که‌ب سیاسی حه‌به‌کا دی بوو.

ئه‌گه‌ر ب هویری و کویر سه‌حه‌کینه دیرۆک و ئاقه‌دانیا باژیری هه‌فلیری و که‌له‌ها وی، دی بینین کرمانج دئه‌سلینه و بژلی کرمانجا دیرۆکه‌کا کیم یا هه‌ی کو لبه‌رامبه‌ری شه‌ره‌فا هزاران سال‌یا هه‌فلیری و هه‌فلیری بوونی دیار دبیت.

حه‌فت هزار سال‌یا به‌ری نوکه و بتنی چه‌ند مه‌تره‌کا ل ره‌خی ژیری که‌له‌ی (ل گری قالینج ئاغا- جه‌ی نوکه یی مووزه‌خانا هه‌فلیری)، بو جارا ئیک‌ن بنیاتی گوندی هاته‌دانان. ئه‌ف گونده بو ده‌می دو هزار سال‌یا ئاقه‌دان مافه. نه‌بتنی خانیت وان به‌لکی کولایت وان ژی ژ که‌لیچا هاتبوونه چی‌کرن، رستکا ئیک‌ن یا زیری د دیرۆکی دا هاتبیته درست کرن ل‌قی گوندی بوو (نوکه یا ل مووزه‌خانا ئیراق‌ن ل به‌غدا).

ل ره‌خودوریت پینج هزار سال‌یا به‌ری نوکه خه‌لکی قی گوندی مه‌زن ئاقه‌دانیا خو هیلا و بو دانانا بنیاتی باژیری ژ هه‌میا که‌فتر چوون و جه‌ی که‌له‌ها هه‌فلیری هه‌لبزارت، ئه‌ف باژیری د ده‌قیت بزما‌ری ب ئوربلیوم، ئوربیل، ئاربائیل، ئه‌ربیرا، هه‌ربیرا، ئه‌ربیلا، ئه‌ربیل و پاشی ب هه‌فلیر هاته‌نیاسین. ئه‌و گوندی و کرمانجیت بنیاتی قی باژیری دانای ملله‌تی (خووری) بوون، کو باپیریت ژ هه‌میا که‌فتریت کوردانه. نافی پاریزگاری ژ هه‌میا که‌فتر کو چار هزار سال‌یا به‌ری نوکه د نفیسینیت بزما‌ری دا هاتبیته قه‌یدکرن، نافی وی (نیریشخو‌خا) بوو، کو ئاقه‌کی خووری یه و ژ ملله‌تی خووری بوو. د چاخیت که‌فندا سوومه‌ریا و گوتیا و ئاشووریا هه‌ر ئیک‌ن بو وه‌خته‌کی ئه‌ف باژیره یی داگیرکری.

میدیا و نه‌خاسمه ئیل‌ن سه‌گارتی شیان که‌له‌ها هه‌فلیری ژ ده‌ستیت ئاشووریا رزگار بکه‌ن، بو نیزیکی سه‌دسال‌یا نه‌فییت که‌بخسه‌وی حکم لویری دکر، ئه‌وژی دنابقه‌را سالیت (۶۱۲-۵۲۲ ب.ز). پاشی شیراته‌خماین نه‌فیی که‌بخسه‌وی میدی بدژی

میسلی شیرهت ل سهرکیشیت مهغول کرن کو خو بگرن ههتا ل دانسالتین بهاری و هافینی کرمانج دچنه سهر بیستان و زهفیتت خو ییت چاندنی، چونکی ل زفستانی و پایزی خه لک یی دناف کهلهی دا. هوسا دهمی کرمانج چووینه ناف باغ و زهفیتت خو ل دههرا خوشناوهتی و دهشتا ههفلیری باژی ب ساناهی کهفته د دهسیتت مهغولا دا.

ژ نهفندی و بنه مالت کوردیت فی باژی و باژی دت دی ژ بو خه لکی رهسن و کهفنی باژی بکار دینن و وهکی کیماتیهک بو خه لکی گوندی و نهیی رهسن.

نهک ل ههفلیری بتنی بهلکی ل سلیمانین ژ هندهک جارا په یفا (گوندی) و (که ره عشاير) ژ لای خه لکهکی فه دهیتته بکارینان، نهو خو ب خه لکی رهسنتی باژی دادنن. وان های ژ هندی نینه کو بنیاتی فی باژی گوند بوو، ههتاکو سلیمانی ژ گوندی مه لکهندی یا هاتیه بنیات دانان، بابانی ژ خه لکی فی جهی باژی نه بوون. ههکه د کوردستانا مهزندا چار باژی بهرتاقل هه بان نهفه بهری سه دسال دا بینه دهولت، سه دسال بهری نوکه د ناف باژی مه دا چهند هزار کهسهک د ژیان، گوندهکی مهزن بوو، هوسا تو خو ب مهزن دانی و خه لکی ب نه رهسهن چ رمانهک نینه.

ژ نه فرۆ پیقه ههر کهس گوته ته تو کرمانجی شانازی ببه کو تویی رهسهنی، نهو کهس وه دبیژته ته نهوی چ میژوو یهکا کهفن نینه. ۱۰ سال بهری نوکه خه لکی ناف کهلهی لژی نافی نویزه نکرنتی ده ریخستن، حهفت سه د مال بوون، ههمی ژ کرمانج بوون، پتیا وان نوکه یی ل تاخی ههفلیرا نوی.

نهو ییت نه فرۆکه کهلهی ب یا خو دزانن، وهسا دبینن کو ئیک کرمانج ل ههفلیری هه بوو (شیخوللا و مهرقه دی وی)، نهو لب سیههرا ئوسمانیا و وهکی فه رمانبه ر ییت هاتینه فی باژی دا خویکی کومکه ن و خه لکی رویت کهن، نهفانا بژلی فه رمانبه ری چ سنعه ته کی دی ژ ده رفه ی شویرها کهلهی نه زانییه، هندهک ژ وان ژ ب بهخت بوون بوونه بازارگان و ریژیت دوکانیت خاری کرین، بو وی چهندی به رهه می گوندی و کرمانجا ب چهند جارا پتر ب فروشن. ب هاتنا ئنگلیزا نهو دو گروپیت لسهری مه به حسی وان کری سالیسکی بو دهسته هلاتیت ئیک ل دویف یا دی دکر ب حزیت کوردی ژ فه، نهوانا ژ ژ قه بیل کر کو به حسی رهسهنی بو خو بکهن.

میژوو یا هزاره ها سال یا فی باژی دیاردکته کو کرمانج خه لکی رهسنتی کهلهی و باژی و دهشتا ههفلیری نه، نهفیت دی گه لکه درهنگ ییت هاتینه دناف میژوو یا فی باژی دا. ب کارینانا په یفا (کرمانج) و (که ره کرمانج) و (کرمانج قون ب گوی) لینه گرتنی دخازم بو ب کارینانا فان په یفیت نه هه ژی د گه ل په یفا (کرمانج)، بهلی نهفه نهو په یفن ییت کیمه نه ته وهیهک و هندهک

فیل زنجیرکری

نقیسین: یورگی بوکای (۱)

ترجمه کرن ژ نلمانی: دهولت عهلی

کهلهخی خوه
یئ مهزن و بهیز
و شیانتیت خوه یئت
عه جیب دیاردکرن. پشتی
پیشکیشکرنا یاریا، ئو
ههروه سا د وی دهلیقا
بهری دیاربونا فیل
دا ب وهخته کئ
کورت ژی، پیئ فیل
ب سنگه کئ بچویکفه

دما زنجیرکری.

سنگ ژ پارچکه کا داری یا بچویک
پیغه تر نه بوو، کو هه ماما چهند
سه نیتیمتره کا د ئهردیرابوو. ئو
هه رچهنده زنجیر یا موکوم و
بسهنگ و گران بوو، بهلی بؤ من
یا بی شک بوو، کو حیوانه کئ، نه وه هیز هه بیت،
داره کئ ب رهو ویشالقه بینته ده ری، بشیت بسانه ی
خوه ژ سنگه کئ هوسا فه کت و بره فیت.
هه تا رۆژا نه فرۆ ژی نه ز مژویلی وی لوغزیمه. نه و
چ تشته وی فه دگریت؟

بۆچی نه و خوه هشیارناکت و ناچیته دوبر؟

هه کو نه ز یئ شه ش-حه فته سالی، باوه ریا من هیشتا
ب شه هره زاییا مروفتیت مه زن دهات. ئینا من
پسیارا لوغزا فیل ژ سه یدایه کی کر، پسیار ژ بابه کی
ئان مامه کی کر. ئیکي ژ وان بؤ من شروفه کر، کو فیل
دوبرنه کهفت، ژبه رکو نه و یئ ته دریدایه.
پسیارا من یا ددویقدا یا دیاربوو:

((نه ز نه شیم))، من
گوت: ((هه ما نه ز
نه شیم.))

وی پسیار ژ من کر:

_ تو یئ پشتراستی؟

_ نه ری، چ ژ هندئ باشته نه بوو، کو
نه ز ل به رامبه ری وی راوه ستابام و
من نه و تشت گوتبایئ، نه وی نه ز
پی دهه سیم... به لپا نه ز دزانم، نه ز
نه شیم وه بکه م.

زه لامئ قه له و ب چارمیرکی روینشته سه ر
ئیکئ ژ وان قه نه پیت بیسه روه بریت
پولستهرئ شین، نه وی ت د مه زه لکا
وی یا فه حصیغه.

نه و گرنژی، به ری خوه دا چاقیت

من، وه کی هه رجار، هه کو وی دقیا

کو مروف باش گوئی خوه بده تی، نه وی ده نگی
خوه نزم کر ئو گوت:-

_ وه ره، نه ز دی بؤ ته چیرۆکه کئ فه گیرم.

ئو بیی کو خوه ل هیفیا ئیشاره ته کا رازیبونا من
بگریت، نه وی ده سته افیتئ چیرۆک فه گیرا.

_ هه کو نه ز هیشتا یئ بچویک، گه له ک که یفا من
ب یاریت په هله وانئ (سیرک) د هات و ژ هه میا،
که یفا من ب حیوانا دهات. ئو بارا پیتر فیل
کینجا خوه ل من کر بوو. وه کی من پشتی هینگن زانی،
نه و حیوان خوه شتقیئ گه له ک بچویکایه.

هه کو سیرک دهاتنه نیشادان، وی حیوانئ زه خم،

- ئو ما هه ما يئ ته درييداى، ما بوچى دقئيت هه
يئ قهيد و زنجير كرى بيت؟

بيرا من ناهيت، كا پشتى چهندي من بهرسفا
دروست وه رگرت. دگهل وه ختى، من لوغزا فيلى
قهيد كرى ژبيركر، بتنى هينگى بيرا من ژيدهاته فه،
هه كو من هندهك مروفت دى دديتن، يئت كو وان
ژى جاره كئ نهو پسيار كرى.

بهري چهند سالا من وهسا تئينا دهري، كو نه زى
ب تالع بووم، د وه ختى مندا، مروفته كئ تيرا خوه
زانا هه بوو، كو بهرسفا پسيارئ فه بينيت:

((فيلئ سيركئ ناره فيت، ژبهركو نهو ژ دهسپئكا
بچويكيا خوه وهه يئ ب سنگه كئ هوسا فه
گرئدايه)).

من چاقئيت خوه نقاندىن ئو نهو فيلى ساقا يئ
ژنوبووى، يئ بئ دهسته هلات ئينا بهر چاقئيت خوه،
يئ ب سنگه فه گرئداى. نهو يئ پشتر استبووم، كو وى
د وئ گا فئدا، پئهن دهافئتن، خوه فه دكيشا و خوهئ
نهو ددا و پئكولدر خوه نازاكهت.

من د خيالا خوه دا وهسا دانا، كو نهو ژ وهستيانادا
نقست و روژا پاشتر ژى جاره كا دى پئكولكر، روژا
پاشتر ژى جاره كا دى، ئو يا پاشتر ژى.... هه تاكو
روژه كئ ژ روژا، روژه كا، كو پاشه روژا وى تمام يا پئفه
گرئداى بيت، وى حه يوانى بيچاره يا خوه قه بيلكرى
و ب نه صيبئ خوه پازبووى.

نهف فيلى هوسا زه خم و بهيز، نهوئ نهو د سيركئدا
دنياسين، ناره فيت، چنكو بهله نغازى باوه ردكهت،
كو نهو نه شيت وه بكهت.

بيرهاتنا هندئ، كا چاوا پشتى بوونا خوه ب بئهنكه كا
كورت، وى ههست ب بيچاره يئ دكر، نهو بيرهاتن
بهه ميفه يا د كوبريا هزرا ويدا هاتيه سؤتن.

ئو تشتئ ژ هه ميا خرابتر نهوه، كو ئيدى نهو ژ
دل ل وئ بيرهاتنى نه زفريشه و ب رژديفه ل دويف

نه چوو.

ئيدى د بنيرا پئكول نهكر، هيزا خوه جاره كا دى
بجه ر بينيت.

هوسا يه دئميان. حالئ مه هه ميا پيچهك وهكى يئ
فى فيلى سيركئ يه: نهو خوه ل دنيا يئ وهسا
دلئين، ههروه چكو نهو يئ ب سهدا صنگا فه
دگرئداينه.

نهو وهسا هزر دكئين، كومه كا تشتا يا هه ي نهو
نه شين بكهين، بتنى ژ بهر هندئ، كو جاره كا
بتنى، گه لهك ژ ميژه، هينگى، هه كو هيشتا نهو
د بچويك، مه نهو تشت جهربان دبوون و نهو تيدا
سه رنه كه فئتن.

مه ژى عهين وهكى فيلى سه ره دهري دكر، ئو نهو
په بيك د هزرا مه ژى دا هاته سؤتن: ((نهو نه شيم
فى تشتى بكه، ئو چ جارا ژى نهو نه شيم بكه)).
نهو ب فئ په بيكئ، په بيكا دبئزيت، كو نهو د بئ
دهسته هلاتين (چ ژ مه ناهيت)، يئت مه زن بووين، ئو
نهوه ژ هينگى وهه، مه ئيدى چ جارئ دى پئكول
نه كرىه، خوه ژ صنگ و قهيدئت خوه فه كئين.

هندهك جارا، هه كو جاره كا دى نهو ب قهيدئت
پيئت خوه د هه سئين و دبئته خرئنا زنجيرا، نهو
صنگ تئته پئشچاقئيت مه و نهو هزر دكئين: ((نهو
نه شيم، ئو چ جارا ژى نه شيم))

يورگئ بيئنهقه دانه كا دريژ كر. پاشى پيچهك خوه
نيزيك كر، روبنشته خارئ سه ر عهردى بهرامبهرى
من و فئرا چوو و گوئ:

_ عهينى فى تشتى بسهرئ ته ژى هات دئميان.
ژيانا ته يا ب بيرهاتنا دئميانهكى چيكرىه، دئميانه كئ
كو ئيدى د بنيرا نه يى، ئو نه شيايه چ بكهت.

بتنى رپكهك يا هه ي، كو تو بزاني، كا تو دشئى
تشتهكى بكه ي، ئان نه شئى، نهو ژى نهوه، تو خوه
بجه ر بينى، به لئپا بدروستى. ژ هه مى دلئ خوه.

ژئدر و دهه من:

(۱). نهف چيروكه ئيكه ژ وان چيروكيت يورگئ بوكاي بو نه ساخن خوه (دئميان) دگؤتن، داکو ب وان چيروكا هاريكاريا وى بكهت، كو بشيت سه ره دهريئ دگهل
ئيشا خوه بكهت و وئ ترسا د نهفسا خوه دا فه ره فئيت.

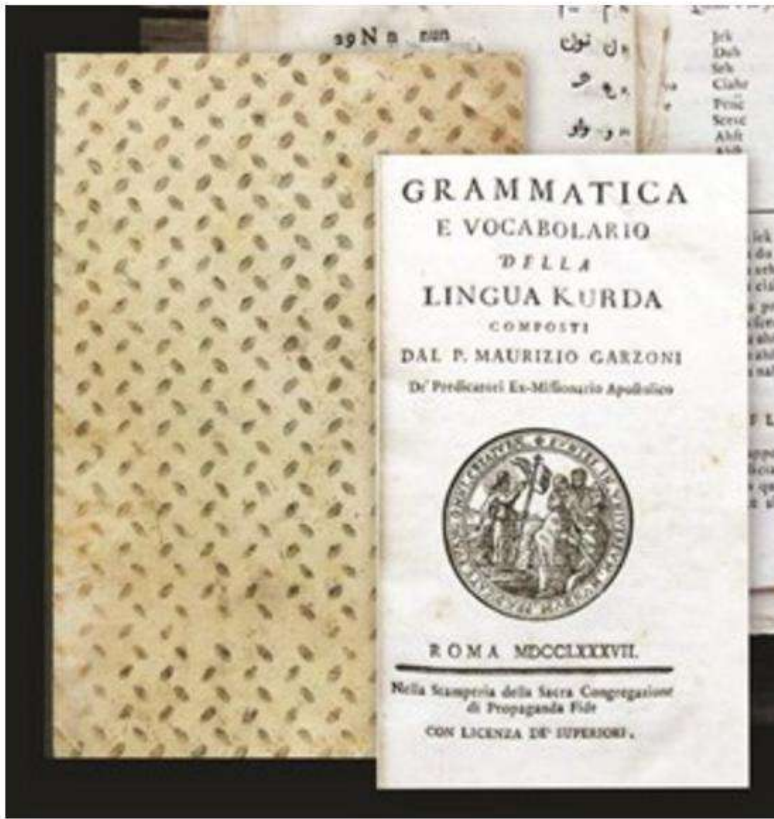
گه‌په‌رته‌ک د ناه پهرتوکا (ماوریتزیو گارزونی) دا

به‌رهه‌فکرن: محمد عبدالله ئامیدی

(بریداری) تیبینی یا وی دکه‌ت و دنقیسیت:
(به‌ری ماوریتزیوی لناه زاناییت ئه‌وروپیا و ل ناه
پۆژهلاناسا ژی، که‌سه‌کن هزر ل ئه‌زمانی کوردی
نه‌کریه).
(دی گوبرتاس) ژی ته‌ئکید دکه‌ته‌فه، کو (ماوریتزیو
گارزونی) هه‌ژی هندییه، ل ری‌زا پیشین به‌پته دانان
کو لسه‌ر ئه‌زمانییت روژهلانی فه‌کولین کریه).
ئه‌ف موعجه‌مه (گارزونی) ل ناه‌ه‌را سالیت (1764-
1770) ز دانایه و چوار هزرا و شه‌شسه‌د په‌یف تیدا

و ژبه‌ر گرنکیا بابه‌تی و تیبینی بۆ نفیسیه.
ری‌زمان و مه‌عه‌مه ئه‌زمانی کوردی، روما،
1787 زایینی، ئه‌ف په‌رتوکه ل دیرۆکا کوردی دا
ژیده‌ره‌کئ سه‌رپشکه، چونکی په‌رتوکا ئیکتییه ب
ئاشکرای لسه‌ر بنیاته‌کئ زانستی دانایی ب ره‌سه‌نیا
ئه‌زمانی کوردی، ب ره‌نگه‌کئ کو دانهری وی جه‌ئ
خۆ هه‌بوویه و ب بابئ ئه‌زمانی کوردی به‌پته
ه‌ژمارتن هه‌روه‌سا ب (پیشه‌نگئ ئه‌زمانی کوردی)
ناقدار بوویه.

هه‌نه و تا راده‌کێ ب کیماسییت ره‌فه‌زیت ریزمانا کوردی ژێ تیدگه‌هیت، ئو نه‌خاسمه‌ ئه‌و‌یت تیکه‌لی بکومکرنا ده‌نگیت په‌یفاشه‌ هه‌ی و ب ره‌نگه‌کێ ئه‌گه‌ر ئه‌فرۆ ل فی ده‌مێ نوکه‌ دا بکاربینین دێ ئاریشه‌ مشه‌ بن، نفیسه‌فان بخۆ ژێ د فی پێشگۆتیندا بو فی موعجه‌مێ ئافریی ب کیم و کاسیا دکه‌ت و دنقیسیت:

(لێ راستی دبیژم ئه‌ف ریزمانه‌ ل ته‌فایا پشکیت خو‌دا ته‌مام نینه، به‌لێ ب سو‌زا فی خه‌لکی بده‌سقه‌دئینم، چونکی ل فی لاییدا ئه‌ز که‌سێ ئیکتیمه‌ یێ بیی کو ئیک هاریکاریا من بکه‌ت، ئو چ ژێده‌ر نه‌بووینه، ئه‌زمانه‌کێ دی برییت، ئینه‌تا من ئه‌و بوو

کو ئه‌ز ریزمانه‌کێ بینمه‌ خواری و ژ نه‌بوونێ په‌یداکه‌م، کو هه‌تا ئه‌فرۆ هاتبیته‌ ژبیرکرن، مرادا من ژێ بتنی ئه‌ف کاره‌ بوو، کو هاریکاریا وان بو پاشه‌روژێ بوویه).

گارزۆنی دبیژیت: (بنیاتی ئه‌زمانی کوردی، ئه‌زمانی فارسی یه‌ به‌لێ ئه‌فه‌ ژێ دگه‌ل بوورینا ده‌مه‌کێ دگریت و ئه‌فه‌ ژێ ژبه‌ر وه‌رگرتنا مشه‌ یا په‌یفت عه‌ره‌بی و هاتنا نافیت په‌یفا و ده‌ستیوه‌ردانا کلدانی ب ره‌نگه‌کی پشتی چه‌ند چاخه‌کا ئه‌زمانه‌کێ جو‌دا د ئه‌زمانی دا په‌یدادبیت و نافه‌کێ نه‌مازه‌ وه‌ردگریت).

ئه‌ف دیتنه‌ دوینکییه‌ کو لسه‌ر وی وه‌رگرتی، کو ئه‌زمانی کوردی وه‌ک ئه‌زمانی ئاخفتنی بکاردئینیت نه‌ وه‌ک ئه‌زمانه‌کێ ئه‌ده‌بی ل راستیا فی ژێ دا کو ئه‌ده‌بیاته‌کێ کوردی هه‌بیت بیده‌نگ دبیت، پاشی دبیژیت: (...کورد ل نفیسیتیت خو‌دا ئه‌زمانی

فارسی بکار دئینن کو ژ زاناییت وان پیفته‌تر زاناییت که‌سی دی نزانن. به‌لێ ئه‌و فه‌له‌ییت لناف واندا دژین ئه‌و د نفیسینین خوه‌دا رینقیسا (که‌پشۆنی) ب کار دئینن، (هه‌رچه‌نده‌ خه‌لکێ دی ژێ کو ل ده‌فه‌ریت کوردا دژین)، نه‌ستوری ئه‌زمانی کلدانی (سریانیا روزه‌لاتی)، ئه‌رسو‌دۆکس ئه‌زمانی (سریانیا روژئافایی)، ئه‌رمه‌ن (ئه‌زمانی ئه‌رمه‌نی) بکاردئینن. به‌لێ هه‌می نه‌چارن دفت کوردی بزنان، ئه‌فه‌ژی نه‌هه‌ر ژبه‌ر بازرگانیی دگه‌ل بوسلمانا، به‌لکو ژبه‌ر پاراستنا به‌رژه‌وه‌ندیی خو‌ ژ لایێ مه‌زناقه‌).

نفیسه‌فان ئه‌زمانی کوردی د هه‌ر پینچ میرگه‌هیت کوردیدا ژیک جو‌دادکه‌ت کو ئه‌و ژێ ئه‌فه‌نه‌: (کارا‌جولان، ئامیدی، جۆله‌میرگ، جزیره، به‌دلیس). (گارزۆنی) ل موعجه‌ما خو‌دا زارافی ئامیدی بکارئینیه‌، چونکی هه‌یامه‌کێ درێژ ل ویری ژیايه‌ و هه‌روه‌سا ل به‌ر فی چه‌ندی زانی‌یه‌.

کو ئه‌ف زارافه‌ پا‌ق‌ترین زاراف بیت و پشتی وی

فان عه‌شیرا پیکدهیین، هه‌ر تیک ژ فان عیل یان عه‌شیره‌تا سه‌روکی خوی نه‌مازه یی‌هه‌ی و ژ لای‌میری فه‌دهیته ده‌سنیشانکرن، ئو هنده‌ک جارا ژی ئه‌ف عه‌شیره‌ته زیده‌گافیی لسه‌ر میرا دکهن، سی، یان چوار ل دژی میری تیکدگرن و هه‌که سه‌رکه‌فتن میری خوی سه‌ر کورسیکی رادکه‌ن. و میره‌کی دی ددانه‌ جهی وی، کو هه‌می ده‌ما ئه‌و میری نوی یی سه‌ر ب بنه‌مالا میری دی فه یی‌هاتیه راکرن.

(گاززۆنی) ل فی‌بابه‌تی چ تشت نه‌هیلایه نه‌گوتی، ئه‌فه ژ ی زبانه‌کا مه‌زن دروستدکه‌ت چونکه د فان بیره‌وه‌ییته خۆدا گه‌له‌ک هزر و دیتن لناف کوردستان و کوردا نفیسینه، یا دیار و ئاشکرایه‌کو شاره‌زایی و شیائیت وی ل فی‌بایفی وی ئا‌فریدایی دمه‌زنبووینه (گاززۆنی) ل جهه‌کی دی دبئزیت: (میرگه‌ها به‌هدینا و ئامیدی پاته‌ختن وی بوو) و دبئزیت: ئامیدی باژیره‌کی گه‌له‌ک که‌فنه، حه‌فت وه‌زیر و پاشاییته دی هه‌ف توخین و گه‌له‌ک جار قیایه‌ بیخه‌ بن ده‌ستن خۆ، به‌لی بی هیقیبووینه، چنکی فی‌باژیره‌ی چهند توپیت کیم ییته‌قه‌باری بچویک هه‌نه‌کو ئه‌وی دقیت بستینیت زه‌حه‌مه‌ته و دشین دژی هه‌ر له‌شکه‌ره‌کی ده‌سه‌ه‌لاته‌کا مه‌زن ل ئاسیا هه‌ی بکاربینن و به‌ره‌فانیی ژ خۆ بکه‌ن، ئه‌ف توپه‌(مدفع) بارام پاشایی بابی(؟) پاشایی نوکه ئینایه‌ فی‌باژیره‌ی.

بابه‌تی فه‌کولینا زیده‌تر ل زارافیت کوردی ده‌ینه پی‌ش( ) ئه‌فه ژی ژ ته‌گه‌را کو بوویه‌ریته زانیاریا ژبه‌ره‌وشا بوویه‌ریته جوگرافی و ئابووری و دیروکی و سیاسی ییته کوردستان تیدادبووریت، دنقیسیت: (کوردستان ده‌یته پارچه‌کرن لسه‌ر پینج میرگه‌هین مه‌زیتت ئیسلامی سه‌ر ب (بابول عالی) ئوسمانیافه، و دهنده‌ک ده‌مادا سه‌ر ب فارسافه بوون ئه‌و ژ ی پیکه‌تیه ژ:

میرگه‌ها به‌دلیس، میرگه‌ها جزیره، کو ژ لای‌ه‌نده‌ک جوگرافی ناسافه هه‌روه‌سا ب (مه‌مله‌که‌تا بوتانیا) ده‌یته نیاسین، میرگه‌ها ئامیدی، میرگه‌ها جوله‌میرگی و میرگه‌ها قه‌لاچۆلان، هه‌ر تیک ژ فان میرگه‌ها شیائیت خۆ هه‌بوون بو د ده‌می پیدفیدا دوازه هزار و پینج سه‌د چه‌کدار به‌ره‌ه‌فکه‌ت). (گاززۆنی) ده‌یته سه‌ر به‌حسی چاوانیا گه‌هه‌شتنا کورسیکا ده‌سه‌ه‌لاتداری و رزدر لئ ده‌یت و دنقیسیت:

(میریته وان ب ری‌کا میراتی، کو باب ل شوینا باپیری حوکی دستینیت و ب فی‌ره‌نگی ده‌سه‌ه‌لات بو وان هینیت. به‌لکی ب فه‌گوهازتنا ده‌سه‌ه‌لاتداری بو که‌سه‌کی دی ژ عه‌شیره‌تی بچیت (دبنه‌میر) ئه‌فه ژ ی پشتی هه‌فرکیه‌کا پاقر، چونکه ئه‌ف میلله‌ته هاتیه پارچه‌کرن لسه‌ر چهند عیل و عه‌شیرا و دبئزنی (عه‌شیره‌ت) و شه‌رکه‌ریته وان ژ زه‌لامین

ژیده‌ر و ده‌هه‌من:

ل ده‌فه‌ره‌کا ئامیدی ژبایه، ل گوندی بیبادی یی دکه‌قیته رۆژئافین که‌لا ئامیدی (۷) کیلومه‌ترا ژ که‌لا ئامیدی یی دویره. - کاراجۆلان (قه‌لاچۆلان) ل رۆژه‌لاتا باژیره‌ی سلیمانین. - (بارام پاشا) و هنده‌ک ژیده‌را گوتی یه‌ئیراهیم پاشا) ئه‌و بخو (به‌هره‌م پاشایی مه‌زن) ه، ل سالا (۱۷۱۴-۱۷۶۸) زاینی حوکم ل به‌هدینا کریه.

ژ په‌رتوکا (کلتوری کوردی له دانراوی ئیتالیه‌کاندا له سه‌ده‌کانی (۱۳-۱۹) له نوسینی /میریل گالینی- وه‌رگیرانی/ ئیدریس عه‌بدو‌لا مسته‌فا- هاتیه فه‌گوهازتن بو ئه‌زمانی کوردی.

تییینی:

- ری‌زمان و موعه‌ما ئه‌زمانی کوردی - ل روما چاپ بوویه - ل سالا (۱۷۸۷) زاینی. - ئه‌ف رۆژه‌لاتناسه (ماوریتزیو گاززۆنی) قه‌شه‌کی ئیتالی یه، (۱۸) سالا

چیرۆک و سترانا

خه لیل بهگ و سلیمان بهگ

خالد دیره شی

کافا دیوانخانا وان یا تژی میڤ و سیار بوو و شیلانا وان ل ناف ههمی عه شیره تیت دیتر ژی دهنگه دا بوو و ههروه کی دهیته فه گیران کو ئهف ههردوو برایه گه له ک ب ره حم و دلوفان بوون و نه دهیلا غه در ل که سه کی بییت و هه ره که سی غه دره ک ژی کر با ئه و دپونه ریگر ل بهر سینگا وی که سی، ژ بهر هندئ ژی روژ بو روژی عه شیره تا وان مه زن دبوو و خه لکی عه شیره تیت دیتر قه ستا وان دکر و گه له ک جاران گوندیت کامل خو ددانه بن په ریت وان و خو ژ عه شیره تیت خو دویر دتخت و ژ بهر قی چهندي ژی بوو ناف و دهنگیا وان ژ تخوییت وهلاتی وان ژی دهرکهفتن و خه لکی بیانی ژی وهکی عه ره ب و ترکا قه ست دکرئ.

دیژن دو برا هه بوون. نافئ برایی مه زن سلیمان بهگ بوو و نافئ برایی بچویک خه لیل بهگ بوو، نافئ خویشکا وان ژی خاتین زراف بوو. هه رسئ خویشک و برا گه له ک هه ژ تیک و دو دکر و فیانا وان بو تیک هندا زیده بوو، چ تخویب بو نه بوون، سلیمان بهگ ل قه سرا هه لازگرئ بوو و حوکم ل عه شیره تا خو دکر و خه لیل بهگ و خاتین زراف ژی ل قه سرا مه لازگرئ بوون و حوکم ل قانه کا دیترا عه شیره تا خو دکر و هه ره تشته کئ نه خویش ب سه ره هه ره که سی ژواندا هاتبا ب زویترین وهخت ئه و دهانا تیک و دو دچوون و به ره فانی بو مرنئ ژ تیک و دو دکر و ژ بهر قی فیان و هاریکاریا فان هه ردو برا، خه لکی ژی گه له ک هه ژ دکر و ههمی

و عه شیره تا مه بریځه بیهت، ځیجا ټهز دبیژم وه ختی هاتی بخو سه حکهینه رزقه کی و ټهز حهز دکمه بو ته سه حکهینه ټیکتی و یا تو دهستی خو دریژ بکهیی دی چین بو ته خازین، بهس تو بیژه کا ته کی دځیت، خهلیل به گئی پی کره کهنی و گوتی ما ټهز کوره بوویمه ل بهراهیا برایی خو یی مهزن ژنی بینم، ټهفه قهت چینابیت و ټهز وی ل سهر خو قه بیل ناکم، هندي سلیمان بهگ هاتی و پیځه نسیا کو بشیت خهلیل به گئی قایل بکهت، قایل نه بوو، خهلیل به گئی گوتی برا ټهفه چینابیت و عده تیت مه ټهون هه تا برایی مهزن ژنی نه ټینیت چینابیت چ کهسه کئی دیتر بینیت، ځیجا تو بیژه کا ته کی دځیت دا بچین بو ته بخازین و سه حکه ناف عه شیره تا مه کا کیژکا ب دلنی ته یه دا بو ته بینن و هه که ته ههر چ ییت ب دلنی خو دناځدا نه دیتن سه حکه عه شیره تیت رهخ و دوریت مه، چ ب خاستن بیت چ ژی ره فاندن بیت دی بو ته ټینین، بهس هشیار بی دلنی خو نه به یه چ کچیت شیختی عه ره با.

سلیمان بهگ رازی بو و گوته برایی خو ههر وه خته کئی من ټیکا ب دلنی خو دیت دی جابا ته فریکه م پاشی ههرن بو من بخازن، که یفا خهلیل به گئی ژی گه لهک هات و ل روژا پاشتر سپیدی سلیمان به گئی خاترا خو ژ برایی خو خهلیل به گئی خاست و قهستا قه سرا هه لازگری کر.

سلیمان بهگ چه ند روژه کا ل مال دمینیت و گه لهک هزریت خو دکهت کاننی چ بکهت و کئی بو خو ژینگریت دا بچیت بخازیت، گه لهک نژنی و هه رفاند، به لئی ههر نه شیا ل سهر چ قاما راوستیت، پاشی بخو گوت یا باش ټهوه ټهز بخو بچم و ل ناف هه می عه شیره تا بگهرم به لکه ی چاځی من ب ټیکا باش بکه ځیت و خودی بکه ته رزقی من، دبیژن سلیمان به گئی کاره کئی بیسه ر و بهر کره بهر خو و گوته خودام و خولاما ټهفه ټهز دی چم و دبیت هه یامه کی گیرو بیم و ههر که سی پسیارا من ژ هه وه کر بیژنی ټهه نزانین کیځه چوو یه و خاترا خو ژ وان

سال بوړین و زه مان ده رباز بوون، هه ردو برا ب عه مری ځه گه لهک مه زن بوون و سلیمان به گئی هزریت خو کرن و گوته خو دځیت ټهه ژنا بینن دا کو نه مینینه بی نفش و پشتی مرنا مه کهس نه بیت عه شیره تا مه ب ریځه بیهت، پاشی پشتی چه ند هه یامه ک پی چووین، روژه کئی سلیمان به گئی قهستا برایی خو خهلیل به گئی کر و ټهوه هه یامه کئی خو ش بوو ټیک و دو نه دیتی، چوونه سهر و ستوویت ټیک، وی روژی خاتین زرافتی گازی هه می خو دام و خو لام و خزمه تکاریت کوچکی کر و گوتی دځیت ټهه فروکه ل سهر خاترا هاتنا برایی مه سلیمان به گئی هوین خو شترین خارن چیکه ن و هه می ره هسپی و ما قویلان ژی گازی بکه ن بلا بهین زادی دگه ل هه ردو برایت من ییت عه زیز خارنی بخون، دبیژن ههر دوی گافیدا هه می خو لام و خزمه تکارا خو لیکدا و دهست ب حازی کر و گازی شفانی کر کو بیست کافریت ژینگریت بینیت، بو سه ر ژینگریت، ههر دگافیدا شفانی خهلیل به گئی بیست کافریت برنجی ژینگریت و ټینان دانه ف خزمه تکاران، وی روژی سپیدی هه تا ټیځاری خو لام و خزمه تکارا خارن حازر دکر و ل پشتا قه سرا خهلیل به گئی مه نجلیت زادی ل سهر کوچکا هاتبوونه ریژکرن و هندا کافریت حه شاندي تیدا دکه لین و هندا ژی خارنیت دیتر تیدا دهاتنه چیکرن و دبه را ژی ل مهیدانکا ل بهر قه سرئی سیار و په هله وانا رمبازی و شیر و تیرانی و په هله وانییت شه ری دکر و ل لایه کئی دیترئی قه سرئی ژی زه ری و کوبار و خو رتان دیلان شاراند بوو و دهنگی ده هول و زورنا دچوو بهر عه سمانا.

پشتی بوویه درهنگی شهف و کوچکا وان ځالا بووی و سلیمان بهگ و خهلیل بهگ ماینه بتنی، سلیمان به گئی گوته برایی خو خهلیل بهگ برا ټهه هه ردو ییت ب عه مر که ځتین و مه بژلی خو خو کهس ژی دمالیدا نینه، هه که خودی نه کهت تشتهک بسهری مه بهیت، ټان بهرین و ل ځی دنیایی بار بکهین، چ کهسه ک ل دویځ مه نامینیت کو جهی مه بگریت

هه ره کوچکا شیخه عه شیره تن، سلیمان به گئی گوتی هه که تو من به وینی ئەز ناچمه چ کوچکا و مالا چ که سه کی و چ مال ژ مالا ته خوشتر نینن بو من، چمکی خودی رزقی من یی ئینایه ده ف ته، پیری گوتی وهی سهر ههردو چافیت من هاتی کوری من هه که تو ب حالی من رازی بیی ئەز منه تکارا خودی مه، سلیمان به گئی هه سپن خوب سنگه کی فه گریدا و هنده که جه هژ خورچکا زینی وی ئینا ده رفه و دانا بهر وی هه یوانی خو کو ئەو چه ندین روژ بو بی راوستیان بریکتی دچوو و چ تشتی خیری نه خار بوو. چوو دژورفه دبیت کو مالاکا بیسه و بهر، هه ر تشته کی ل عه رده کی، هه ر دکا فیدا ئەو رابو بناف کوینی که فت و بسهر و بهر کر و مالشت و هه می تشت پاقرن و گوته پیری ئه ری پیری ما تو ب تنی ل فی مالی دژی؟ پیری گوتی ئه ری دای گوری ئەزا بتنی مه و من چ که سیته خو نینن، ل سهر حه یاتا دونیایی من کوره که هه بوو، ئەوژی خودی بو من نه هیلا، پشتی دله دلی وی دای گوتی هه ما من حسییکه کوری خو و هندي روژه کی خودی رزقی من ل فی ره هیلا دی دگه ل ته دا ژیم بلا، که یفا پیری گه له که هات و دیت کو سلیمان به گ لاهه کی بهر که فتی و بسهر و بهر و هه ر زوی وی شک برنی کو ئەفه نه کوری هه ژاره کیه و ددی خودا گوت هه بیت نه بیت ئەفه ژ ماله کا بناف و ده نگ و زه نگینه، سلیمان به گئی هنده که زیر دانه ف پیری گوتی پیری هه ره هنده که تشتا بو مه بکه ره و بینه، پیری گوتی ئەفه هه می بو چنه کوری من، دی فان زیرا دهه مالیت وه کی مالا من پی هین، پیری دو پی پیقه بوون، دو بیت دیتژی بخوفه کرن و چوو بناف عیل و عربانی عه ربه که فت و هه ر تشتی سلیمان به گئی گوتی کرین و دو هه مال گرتن و ئینانه مال، هه تا ئەو زفریه فه سلیمان به گئی ئەو قاچ و قویته پیری ئینابوونه بهر ده رگه هئ کوینی، وه ختی هه مالا پشتیته خوداناین، سلیمان به گئی گوته وان فان تشتا ژی بخو ببهن، هند که یفا پیری

خاست و پشتا خو دا قه سرا هه لازگری و بهری خو دا ریکا چوون و وه غه ری.

دیژن سلیمان به گ ل ناف هه می عه شیره تا گه ریا و قه ستا گه له که مال و مالباتا و سه روکت عه شیره تا و مالیت به گ و میر و پسمیر و پس ناغا و فه قیر و هه ژارا کر، به لی چ که کا ب دلی خو دناف واندا نه دیت، پشتی بی هیفی بووی و گه له که وه ستیای، گوته خو وه سا دیاره خودی چ نه کرینه رزق و ئەز دی زفرمه ف مالا خو ئەفه گه له که ژ میژوه وه ره ئەز هاتیم، دترسم نه خوشی و ناریشه پشتی من ل کوچکی و عه شیره تن چیب و جاره کا دی سلیمان به گئی به ری خو دا قه سرا هه لازگری.

هه یامه کی خوش هات، ژ دویره دیت کو ل بنی به ری که گه له که کوین یی ره ش دکه نه فه، گوته خو هه بیت نه بیت ئەفه کوچه ریته عه ره بانه ل فی ره، ئەز یی وه ستیایمه و گه له کی تهنی و برسی مه، ئەز دی قه ستا وان که م، هه که ئەز هه واندم دی خارنه کی ل ویری خوم و بیهنا خو فه ده م، پاشی دی ده مه ریکی و راست قه ستا وان کوینا کر، وه ختی تیزی بووی دیت کو نه سه ری لی دیاره و نه بن و گوته هه سپن خو هه سپوو هه سپوو ئەز و تو هه ردو دنه شه هرازا و بیانینه و مه چ که س و دوستیت خو نینن، هه ما ته سه ری خو ب کیژ کوینی فه نا ئەم میفانیت وی ینه و لغافا هه سپن خو سستکر و بهر دا ناف کوینا، هه سپ هه ر هات و چوو و گه له که ل ناف کوینا گه ریا، پاشی سه ری خو ب کوینه کی بیسه ر و بهر و دریایی فه نا و راوستیا، سلیمان به گ ل هه سپن خو په یا بو و قه ستا ده رگه هئ کوینی کر و کوخکی خو ئینا و سلافا کر و گازی کره خودانی مالی ئەز میهفانم، من قه ستا خودی و مالا ته یا کری دی من حه وینن نان بچم قه ستا ماله کا دیتر بکه م، دگه ل وان خه به را پیره ژنکه کا پشت خویل و بیچاره ل بن کوینی ده رکه فت و گوتی میفان میفانیت خودینه کوری من، به لی مالا من گه له که بیسه ر و بهر، تو ب حالی من رازی نابی هه ره بخو سه حکه ماله کا خوش،

زهلامادا هه‌ی، دهر دكه‌فت و نه‌وژی یی شه‌هره‌زایه دزانیته كانی كیش خودامن و كیش خاتینیت مالینه، دده‌لیقه‌كیرا شرینا كچا شیخه‌ی عه‌ره‌با رابو ژپیره و ل سهر وی ناقبرپرا سه‌حكره دیوانا بابی خو، دگه‌ل هندئ چافئ سلیمان به‌گئ فیدكه‌فیت و چافیت ویژی ب سلیمان به‌گئ دكه‌فن و ئیسكهر سنگه پی دبیت و رك و رك چافیت وی دمینه ب سلیمان به‌گئ فه و ههر دگافیدا نه‌و كچ دكه‌فیته دلئ وی و پیری بو وی چ گوتبوو، هیش وئفه‌تر دهر كه‌فت و دیسا شرینا شیخه‌ی عه‌ره‌با ژی دكه‌فیته دعه‌شقا ویدا و هندی دده‌ته هزرا خو كو بزانیته كانی نه‌و چ كه‌سه هاتیه دیوانا بابی وی، نه‌زانی و تنی زانی كو نه‌فه جارا ئیكئ یه فی مروقی ل دیوانا بابی خو دبینیت، دبیزن سلیمان به‌گئ دعه‌شقیته ویدا تیر خارن نه‌خار و پشتی دیوانخانا شیخه‌ی فه‌ره‌قیایی و ههر ئیكی قه‌ستا شول و مالیت خو کرین، نه‌وژی رادبیت دهر دكه‌فیت و قه‌ستا مالا خو، مالا پیری، دكه‌ت، وه‌ختئ نه‌و رابوی چافئ شرینی لئ بو و گازی خولامه‌كئ خو كر و گوتئ هه‌ره ل دویف وی زهلامئ هه‌نی هه‌ره كانی نه‌و چ كه‌سه و دئ كیشه چیت، خولام ژی ب دویف سلیمان به‌گئ كه‌فت هه‌تا كو گه‌هشتیه کونئ پیری و چوویه دژوورقه، ویژی پسارای جیرانیت پیری كر كانی نه‌فه چ كه‌سه، كوری كیشه؟ جیرانا گوتئ نه‌مژی زانین، نه‌فه هه‌یامه‌كه نه‌م ل مالا پیری دبینین.

خولام زقپی و چو ده‌ف شرینی و هه‌می سالوخه‌ت بو گوتن، ویژی گوتئ دئ هه‌ره سهر شولئ خو، وی شه‌قی هه‌تا بوویه سپیده خه‌و ب چافیت هه‌ردویا نه‌كه‌فت و مانه ل سهر هزریته ئیک و دو و ههر ئیكی ژ وان هزرا خو دكر كانی دئ چاوا شین ئیک و دو بینن، چهند روژه‌ك پیقه چوون، جاره‌کادی سلیمان به‌گئ قه‌ستا دیوانخانا شیخه‌ی عه‌ره‌با كر و ههر زوی چافئ شرینی فیکه‌فت كو نه‌فه نه‌و مروقه هاته‌ف دیوانخانئ، دیسا پشتی خارنئ دیوان فه‌ره‌قیای و ههر ئیک ب لایه‌کی فه چووی، نه‌وژی رادبیت

هات ههر وه‌ختبوو دكه‌یفا دا دارپته بخوفه و دلئ پیری هند خوش بو یا ژ وی فه یا ل چارده سالیئ دچیت.

چهند روژه‌ك چوون، سلیمان به‌گئ پسارای شیخه‌ی وان كر و گوتئ یی چاوايه و حالئ كوچكا وی چیه، پیری ژی گه‌له‌ك مه‌دحیت شیخه‌ی بو کرن و گوتئ شیخه‌ی مه‌مروقه‌كئ گه‌له‌ك باش و جامیر و خیرخازه، هه‌می گا‌فا كوچك و دیواتیت وی دپرن ژ سه‌روك عه‌شیره‌ت و مروقیته مه‌زن و كه‌نكه‌نه و بیست چار سه‌ه‌تا شیلانا وی یا دانایه و ههر كه‌سئ قه‌ستا كوچكا وی بكه‌ت نه‌و برسی نا دهر كه‌فیت و چهند كوره‌کیت هه‌ین و كچه‌كا گه‌له‌ك جان به‌ره‌كفتی یا هه‌ی دئ بیژی یا ژ روژی هاتیه چیکرن، ئیكا به‌ژن بلند و نافته‌نگ زراف و چاف مه‌زن و خوماری، هندی كوریت شیخا و سه‌روکیت عه‌شیره‌تا دخازن هه‌تا نوکه نه‌و ب چ كه‌سه‌کی رازی نه‌بوویه و ههر كه‌سئ وی ببینیت هه‌تا هه‌تایی دئ مینیت هه‌یرانئ وی و دئ ئاخ و ئوفا بو راهیلیت.

نه‌فه بو سلیمان به‌گئ بو مه‌ره‌قه‌كا گه‌له‌ك مه‌زن و گوته پیری باشه پیری هه‌كه فه‌قیر و ژار ژی بچنه كوچكا وی خارنئ دده‌تی و دعه‌وینیت؟ پیری گوتئ دایگوری مانئ تو دزانی مه‌فه‌قیر و ژارا چ جهیت خو نینن، دئ خارنئ ده‌تی به‌لی دئ جهئ وی جهئ پیلافا بیت و دئ یی بی قه‌در و قیمه‌ت بیت، نه‌وی ژی گوتئ دئ باشه پیری نه‌زژی دئ خو جه‌ربینم و چمه‌وی پیری به‌لکه‌ی دهنگا مه‌نه‌کن.

بو روژا پاشتر نیزیکی نیفرؤ سلیمان به‌گئ سهر و ره‌هیت خو باش تراشین و کار و کوکئ خو کر، پانی سلیمان به‌گ ژ بنه‌مالیت ماقول و ناغایه، گه‌له‌كئ ژبه‌هاتی و ماقویل و پیشکیش بوو، قه‌ستا کونئ مه‌زنئ شیخه‌ی عه‌ره‌با كر و خه‌لکئ دیوانئ بخیره‌هاتن لئ كر و جه‌ه‌ك دایی، روینشته‌خاری و ههر جار جارا یی سه‌حدکه‌ته لایی ژنکا، پانی عه‌ده‌تی عه‌ره‌بایه لایی ژنکا یی جودایه یی ژ زه‌لاما، به‌لی هنده‌ك جارا سه‌ری ژنکا ل سهر وی ناقبرای مابه‌ینا ژنك و

سليمان به گئی گوتی سوبه هی نه دوزبه، دی هنده ک مهزن و گره گریت عه شیره تا مه و دوستیت خو دی فریکه مه خازگینیا و دقیت توژی دگه ل دا بچی و خاترا خو ل خویشک و برایت خو خاست و قهستا مالا خو کره فه.

بو روژا پاشتر، جابا هنده ک گره گر و مهزیت عه شیره تا خو و عه شیره تیت نیزیکی خو فریکر، پشتی هه می هاتینه کوچکا وی، وی گوتی حال و مهسه لیت من نه فه نه و هزدکمه کو سوبه هی بچن بو من بخازن، هه میا گوتی سه چاڤا و سپیدی دی چین، روژا پاشتر هه میا خو لیکدا و خلیل به گی ژی هات و فیکه فتن و ل هه سپیت خو سیار بوون و قهستا عیل و عربانی عه ره با کر، هه که ب روژه کئی و هه که ب چهند روژا گه هشتنه ناف کونیت عیلی عه ره با و راست قهستا کوچک و دیوانخانا شیخی عه ره با کرن، پشتی روینشتن و خارن و فه خارنا، پانی عه ده تی مالیت مهزانه، شیخی گوتنه وان کا بو من بیژن هوین چ که سن و ژ کیشه دهین و دی بهری هه وه کیشه که فیت و هوین چ ژ مه دخازن بو هه وه بکهین، وانژی منته بخو لی گرتن و گوتی نهی شیخی مهزن، نه م بیقان که سین و خو بو دا نیاسین و گوتی مهزنی مهژی بیقانه و نه م بیت هاتین ل دویف سونه تا خودی و پیغمبه را کچا ته بو وی بخازین و داخازی ژ ته دکهین کو مه دهستقالا نه زفرینه فه، ویژی گوتی هوین گه له ک بخیره اتن و هه ما کچا من یا رازی بیت نه زی رازی مه، به لی بهری هه وه گه له ک مهزن و ره نیسیت عه شیره تا و کوریت شیخا یا خاستی و نه و رازی نه بوویه و نه زژی دی بیمی هه ما یا رازی بیت سه چاڤا نه زژی یی رازیمه، دگه ل هندی گازی کچا خو کر و گوتی شرین کچا من نه ف مروقه خازگینیت ته نه بو سه روکی عه شیره تا خو ناف و ویژی سلیمان به گه، تو چ دبیزی؟ یا رازی ثان نه؟ وی هزر دکر کو بی تیک و دو شرینا کچا وی وه کی هه ر جار دی بیژیته نه زازا رازی نینم، به لی وی فیجاری گوتی به لی بابی منی خوشتفی

دا ده رکه فیت، شرینا کچا شیخی خو دگه هینیتی و دبیزیته تو چ که سی و ل کیشه هاتیه فیره، سلیمان به گئی ژی چیروکا خو ل سه ری هه تا وی گافتی بو فه گئیرا و گوتی هه تا نوکه من تنی تو یا بدلی خو دیتی و هه که تو یا رازی بی دی هیم ته بو خو خازم، ویژی باوه رنه دکر هه ما تیکسه ر گوتی نه زازیمه و خاترا خو لیک خاست و سلیمان به گئی قهستا مالا پیری کر و وی شه فیژی مال ل ناف عیلی عه ره با و ب شه ف گوتنه پیری، پیری مالا ته نافا، سوبه هی سپیدی زوی نه ز دی چم قهستا مهمله که تی خو که مه فه، هندی پیری هاتی و گوتی نه چه و ل ده ف پیرا خوبه، ویژی منته بخو لی گرتن و گوتی پیری نه ز دی هه ر هیمه ف سه ره دانا ته و چ جارا قهنجیا ته ژبیرناکه م.

سپیدی زوی سلیمان به گئی کار و کوکی خو کر و ل هه سپن خو سیار بوو و پشتا خو داعیلی و به ریخو دا مهمله که تی خو، هندی که یفا وی یا خوشبوو و ریکا روژه کئی ب نیف دانی روژی بری و هه که پرژه کئی و هه که چارا، گه هشتنه ناف عه شیره تا خو و روژا پاشتر قهستا قه سرا مه لازگری کر و چوو ده ف برایی خو خلیل به گئی و پشتی گه هشتیه قه سر و روینشتیه خاری، خلیل به گئی پسیار لیکر دی برا کا بیژه دی چ مزگینی دهیه مه و ته تیکا بدلی خو دیت؟ سلیمان به گئی ب که یف گوتی نه ری برا من تیکا بدلی خو یا دیتی، گه له کا باش و جان و به رکه فتیه، نه وژی شرینا کچا شیخی عه ره بایه، وه ختی خلیل به گئی گوهد ل ناف شرینی بووی، قریپن ل پشتا وی هات و گوتنه خو چوو مالا مه خراب بوو و گوتی سلیمان به گ من خو هاقیتنه ناف مالا ته و خودی به س تو فی نه که و کچا شیخی عه ره با بخو نه ئینه، نه و دی بیته به لا سه ری مه، ته کی دفی دونیاییدا دقیت دی بو ته خازین، به س نه و نه بیت، هندی خلیل به گئی دبه رپرا کر و گوت، نه هه ری نه شیا ب چ ره نگا قایل بکهت و گوت پشتی شرینی من ژن و مال ل خو دهرام بن و نه ز پشتی وی که سی بخو ناخازم و

ههکه تو یی رازی بی، ئەزا رازیمه و وهختی شرینا کچا وی وه گوئی ئەو حهیهتی ما و باوهر ژ وی ناخفتنا وی نه کر و جاره کادی گوتهفی کا بو من بیژه کچا من تو یا رازی ئان نه؟ جاره کادی شرینا کچا وی گوئی ههکه تو یی رازی ئەز ژ یی رازیمه بابی منی خوشتفی، شیخی عه ره با باوهر ژفی چهندی نه کر و گه لهک هزریت خو کرن و گوته خو دیاره ئەز خه لهت یی دگوتیت وی دگه هم، بو جارا سیی گازی کچا خو کره فه و گوئی کانن بو من بیژه تو یا رازی ته بده مه سلیمان به گئی سه روکئی عه شیره تا ههلازگری، شرینا کچا وی ب دهنگه کئی بلندتر جابا وی دا و گوئی به لئ بابی منی خوشتفی ههکه تو یی رازی بی ئەز ژ یی رازیمه، شیخی عه ره با گوئی دی باشه ماده م تو یا رازی پا هه ما ئەز ژ یی رازیمه و دی نافن خودی لئ ئینین و گوته خازگینیا ب شرعتی خودی و سونه تا پیغه مبه ری من کچا خو دا سلیمان به گئی و وان ژ یی منهت بخو ل شیخی گرتن و نهخت و خه رج و خه راجیت وی فه برین و خاترا خو ل شیخی خاست و قه ستا مه مله که تی خو کرن و پشتی گه هشتین هه می پیکفه چوونه مالا سلیمان به گئی و سوجهت هه می بو فه گیرا و که یفا وی هندی دونیابه کئی هات و ویژی منهت بخو ل وان گرتن و پشتی هه ر ئیکی قه ستا مالا خو کری، سلیمان به گ و خه لیل به گ بتنن مان، دیسا خه لیل به گئی گوته برایی خو برا هه که تو ب من بکه ی تو فی ژنکئی بخو نا ئینی و پیشه مانی ل نیفا ریکئی ژ یی یا باشه، ئەفه دی بیته به لا سه ری مه و ئەو دی مالا مه خرابکهت، به لئ یا ژ خو بوو و ئەو نه شیا برایی قایل بکهت و لئ بی هیفی بوو و قه ستا قه سرا مهلازگری کره فه و چیروکا خو و برایی خو بو خاتین زرافئی فه گیرا فه و گوئی ئەز گه له کئی بترسم ژ شرینا کچا شیخی عه ره با و دی بیته به لا سه ری مه و دی مالا مه خرابکهت، خاتین زرافئی گوئی خو نه ترسینه برا ئیشه لا چ تشتی خراب چینابیت و ما دهم یا ب دلئ وی یه و یی پئ رازیه، بی دلیا وی نه که و هه رن

بو بینن.

هه یامه ک پیقه چوو، سلیمان به گئی کار و کوکئی دهواتا خو کر و گازی هه می مه زیت عه شیره تا خو کر کو بچن شرینا کچا شیخی عه ره با بو فه گوئیژن و دیسا هندی عه شیره ته که ل ره خ و دوریت وان بوو داخزکرنه سه ر دهواتا خو و دیژن حه فت شه ف و حه فت روژا بو سلیمان به گئی کره دهوات و شه هیان و ناف و دهنگیت دهواتا وی ل گه لهک دونیای گه ریان. پشتی دهوات ب دویمه یه ک هاتی و فه ره فیایی، هه میا خاترا خو ژ سلیمان به گئی خاست و هه ر ئیک چوو مالا خو، خه لیل به گ ژ یی چوو ده ف برایی خو و گوئی برا ده ستیرین بده من ئەز ژ یی دئ چمه مالا خو و چ تشتی تو پیدفی بووی جابه کئی بده من رحا من یا ته یه و هه ر دکافیدا دی بو ته بجه هیت و چوو سه ری برایی خو و خاترا خو لئ خاست و قه ستا مالا خو کره فه.

دیژن سلیمان به گ ب ژیا نا خو خوشبوو و هه ر وه کی به ری حوکمئ خو بریقه دبر و پشتی خه لیل به گ زفریه ف قه سرا مهلازگری ئەوژی هه ر وه کی به ری حوکمئ خو دگیریت، به لئ دلئ وی هه ر ل نک برایی وی بو و هه ری بترس بو و هه ر دگوته خاتین زرافئی ئەز گه له کئی دترسم نه کو ئەف ژنکه به لایه کئی بو مه چیکهت و به ردهوام ده زرا برایی خو دا بوو. نژیکی ساله کئی به سه ر دهواتا سلیمان به گئی فه چوو، خه لیل به گ گه له ک ژ برایی خو خه ریب ببو و گوته خویشکا خو خاتین زرافئی ئەز ژ سلیمان به گئی خه ریب بویم و سوبه هی دی چمه سه ره دانا برا کئی خو بلا؟ که یفا خاتین زرافئی گه له ک هات و گوئی گه له ک باشه برا دی هه ره و سلاقیت من ژ یی بگه هینه برایی من و پشتی تو دزفیری پاشی ئەز ژ یی دئ چمه سه ره دانا وی، بو سپیده خه لیل به گئی سه رتیشه ته کا زوی خار و ل هه سپئ خو یی ره وان سیار بو و قه ستا قه سرا مهلازگری کر، به ری ئیفاری گه هشته قه سه ری، پشتی ل هه سپئ خو په یا دبیت و خولام دبه نه کوچکئ و دیژنئ سلیمان یی چوو به راف و نیچیرا بو

په نجه ریکا و خو خوينه لوکر، بو مه غره ب سلیمان بهگ ل راف و نیچیرا زقپی و قهستا مال کر، ل هه سپن خو په یا بوو و قهستا عولیا ژوری کر، وه ختی ب ژورکه فتی دبینیت کو شرینا ژنا وی یا دخوینی وه ربووی و جلکیت وی بیت چرچر بووین، سلیمان بهگ گوتی ها شرینا من نهغه ته خیره چ ل ته هاتیه؟ کن وهل ته کریه؟ تیکی تو قوتایی؟ کا بیژه چ سهر و بهره؟؟ شرینی بهردا گری و گوتی چیننه نهزا که فیم و یا وهل من هاتی، وی باوهر ژنی نه کر و پیغه نویسیا و گوتی کا بیژه من نهغه کن وهل ته کریه، ئینا شرینی گوتی ما دی چ ل ته و خودی فه شیم، نه فرۆ پشتی نیفرۆ برایی ته خلیل بهگ هاتبوو قیره و من گوتی برایی ته ل مال نینه، وه ختی زانی کو تو ل مال نینی وی قیا خو نیزیکی من بکته و گوته من نهز بو ته هار و دینبوم و هات و قهستا من کر و من ژنی نه هیلا خو نیزیکی من بکته و دقا کوته کی ل من بکته و بزافکر کو من بگریت و بهر سینگی من گرتن، به لی من خو ژ دهستا دهریخت و ئها تو یی دبینی کانن چینی بسهری من ئینای.

وه ختی سلیمان بهگ گوه ل قی سوجهتا شرینی بووی، غهزه بی نافچاقیت وی گرت و رها نافچاقیت وی وهکی قه دیت دارا ستویربوون و راست قهستا ژورا خو کر و دهرگه هل سهر خو گرت و ما دوی حالیدا و ههتا بوویه سپیده خه ب چاقیت وی نه کهفت و چهند ویغه تره کهرب و کین و غهزه با وی مهزنتر لی دهات و گاف و دهقیقه دهه ژمارتن کانن دی کهنگی لی بیه سپیده داکو بچیه که لا مهلازگری و که لا دلی خو داریزیت، پشتی لی بوویه سپیده و روژه لاتی، گازی خولاما کر و گوتی هه رن هه سپی من زین بکه ن و بیی کو تشته کی بخوت ل هه سپی خو سیاردیبت و وهکی مروقه کی دین رکیبه کن ل بنی زکی هه سپی خو ددهت و پشتا خو ددهت که لا مهلازگری و بهریخو ددهت که لا مهلازگری، هندی یی عاجز و توره و تهنگاف بو وی وهکی برویسی هه سپی

مه غره ب دی زقپیهف مال، نهوژی روینشته خاری و ژنبرا وی شرینا کچا شیخی عه ره با هات و خیره اتن پیکر، نه بیژه نهو روژا وی خلیل بهگ دیتی، دلی وی کهفتبوو وی و نهو ل هیثیا وی روژی بو کو نهو جاره کادی وی ببینیت و یا دلی خو بو بیژیت، وی بخو گوت ئیه نهغه نهو روژه ات کو یا دلی خو بو بیژم و مرادا دلی خو حاصل بکه م و گوتی خلیل بهگ تو گه لهک بخیره اتی، ژ روژا من تو دیتی ههتا فیگافی چاقیت من بریکا تهغه شلبوون، مالا خودی ئافا کو من تو دیتیهغه و نهز بو ته دینبووم و قهستا خلیل بهگن کر داکو خو تیوهر بکته و ماچی بکته، خلیل بهگ ما عه جیگری و گوتی نهغه تو چ دبیزی ژنبرا، حاشا نهستخفره لا وه نه بیژه، تو خویشکا منی، تو حه راما منی، تو شوینا دهیکا منی، شرینی گوتی دریژ نه که و یا من دقیت، دقیت تو دگه ل مندا بکه ی، هندی خلیل بهگن دبه رپا کر و گوت کو وی رازی بکته، نه ههری یا ژ خو بو و ههر وهکی بو دیواری دبیزیت و بزافکر کو خو دخلیل بهگن وهرکته، به لی وی نه هیلا و رابوغه و قهستا دهرغه کر، هندی شرینی بزافکرن کو وی بگریت، به لی نه شیا خو نیزی بکته.

پشتی شرینا ژنبرا وی بی هیثی بووی و زانی نه شیت رازی بکته و بگه هیهته مرادا خو، ئینا گوتی دی هه رپه خلیل بهگ مه رگن ته سی جار ل بهر پشتا من کهفتیبیت کو نهغه بو ته نه مینیت و خلیل بهگن ب شه پرزه یی فه جاره کادی قهستا مالا خو کرهغه و پشتی گه هشتیه مال راست قهستا ژورا خو کر، وه ختی چاقیت خاتین زرافنی فیکه فتین زانی کو تشته کن بسهری وی هاتی و نهوژی راست چوو دژورغه و گوتی ها خلیل بهگ ته خیره تو یی ئالوز و شه پرزه یی، خلیل بهگن ل بهر بهرزه کر و گوتی من چیننه خویشکن.

چاوا خلیل بهگ ژ مالا برایی خو دهرکهفت، شرینا ژنبرا وی رابو نهو جلکیت ل بهر خو هه می دراندن و پرچن خو فه بچری و سهر و چاقیت خو دانه بهر

هندی هاته برایی خو به لئ قهت نه شیا رازی بکهت و ئەف بهندا سترانی هافیته بهر برایی خو:

نه کوژ نه کوژ

نه کوژ نه کوژ، براکو نه کوژ

ما تو نزانی وهس روناھیا چافیت ته مه

وهز قهدهما چوکیت ته مه

هه که سوبهھی ببیته حم حما کوریت جامیرا

ل سهر پشتا سه کلافیا

ئه ز قوووتا پشتا ته مه

سلیمان به گئی ژی جابا وی هوسا دا و گوتی:

ده کوژ ده کوژ سلیمان به گا ده کوژ

ئه ز دزانم تو روناھیا چافیت منی

قهدهما چوکیت منی

و هه که سوبهھی ببیته حم حما کوریت جامیرا

ل سهر پشتا سه کلافیا

تو ههر قوووتا پشتا منی

و شیرهك ل سهری برایی خو خهلیل به گئی دا و سهری وی ل سهر قالبی وی هافیت و پینهك ژی ل سهری ویدا و ب دهره جکیت قه سریدا هافیته بنی و ل هه سپن خو سیار بو و وهکی دین و هارا قهستا قه سرا ههلازگری کر، گه هشته مال، شرینا کچا شیخن عه ره با چوو به راهیا وی و زانی کو سلیمان به گئی تشته کن کری و یی دخوینی وه ربووی، گوتی ها سلیمان به گ ته چیه؟ چ بسهری ته هاتیه؟ ویژی گوتی ئەز چووم من تولا نامیسا خو ژ برایی خو خهلیل به گئی فه کر، وه ختی شرینی ئەو ناخفتن گوهلئ بو، گوتی وهی ته خولی بسهری من وهر کری، خهلیل به گ یی بی گونه هـ بو ته چاوا وه کر، من ب دره و فـه وه گوتبو ته و من بیبه ختی لیکر بو، ته چاوا دلدا برایی خو بکوژی، وه ختی سلیمان به گئی ئەف تشته ل شرینی گوهلئ بووی وی نه کره نه مه ردی، شیری خو هه لکیشا و شرین دا بر شیرا هه تا لیک دراندی و کهلاشتی و چوو ئولیا ژوری

خو دهازۆت و هند هایژی بو کو یی دحهوشا که لا مهلازگریدا، ل هه سپی په یا بو و قهستا کوچکا قه سری کر، وه ختی بسهرکهفتی و چافیت خهلیل به گئی ب ناف چافیت برایی وی کهفتین، قریین ل پشتا وی هات و بو خو گوت چوو مالا مه خراب بو، هه بیت و نه بیت وی دیهلا عه ره ب بیختیهك یا ب منقه نایی، ویژی بخیرهاتن لیکر و کهیفا خو ب برایی خو ئینا و جه دایی، ئەووی پوژی خهلیل به گ یی بتنی بو ل مال، خویشکا وی خاتین زراف چبو بالافی و هیس نه زفیری بو فـه، پشتی روینشتین، خهلیل به گئی پسیرا حال و مه عیشه تیت وان لیکر و سلیمان به گئی گوتی کا شه ترهنجی بینه ئەز و تو دی شه ترهنجانی کهین، خهلیل به گئی شه ترهنج ئینا و دانا بهرخو و دهست ب یاری کر، ئینا سلیمان به گئی گوتی ئەز دی شه ترهنجی دگه ل ته دا کهم به لئ شه رتی من ئەوه کیش مه یاری بر دی سهری یی دیتر بریت، خهلیل به گئی زانی کانی برایی وی بوچی وه دبیزیت و هندی هاته برایی خو کورازی بکهت و ب وی شه رتی شه ترهنجانی نه کهن، نه ههری یا ژ خو بو و گوتی ئیلا و بیلا ئەفه دی شه رتی من بیت، خهلیل به گئی نه چار دبیت و دبیزیتی دی بلا برا پا ب کهیفا تهیه، وی وه سا هزرکر کو دی برایی وی په شیمان بیت و ئەو وی چهندی ناکهت و دهست ب یاری دکهن و خهلیل به گ دوو جارا ژ برایی خو دبتهت و ههر دبه ررا دبیزیتی دی بلا بهس بیت برا دا بخو باخقین، به لئ برایی وی رازی نابیت و دبیزیتی دقیت ئەم خلاس بکهین، خهلیل به گ هزریت خو دکهت و بخو دبیزیت بو من شه رمه ئەز ژ برایی خو یی مهن ببه م و دی بخو ب کیماسی زانیت، ئینا خو ل بهر برایی خو دشکینیت و سلیمان به گ شه ترهنجی لی دبتهت و دهست دده ته شیری خو دبیزیتی دی نوکه شه رتی خو بجهئینم و شیری خو بلند دکهت و خهلیل به گ دبیزیتی ما ئەفه تو دینبو، دی چاوا تشته کن هوسا کهی، ئەم برایت ئیکین گوھن خو نه دا شرینا کچا عه ره با، ئەو دره و بیبهختیا دکهت،

فیدکه فیت و گازی خولاما دکهت و دبیتیت وئ ههنئ سیاره کئ دهیت بو قه سرن و ب شکلافه نهو سیار ژئ ژنکه، هه رنه بهراهی و بیننه قه سرن و قه درئ لئ بگرن، هه ر دگافیدا خولام سیاربون و چونه بهراهیا وی سیاری و دبینن کو نهفه ژنکه یا بو قه سرن دهیت و هه سپیت وان چوونه بهرسینگئ هه سپئ وئ و گوتئ تو چ کهسی و دئ بهریخو کیفه دهی، خاتین زرافئ ب فئ بهندا سترانئ جابا وان دا و گوت:

به پری سه د جارا ل من به پری

به راهیا ماهینا من به ردهن

یا بو یه ته قن و هه پری

سه رنئ خه لیل به گنئ یئ برینداره

یئ ل بهر گه رم و گوزا فئ هه تافئ بوویه گوری

خولام و خزمه تکاریت مامئ وئ که فتنه بهراهیا وئ و بره کوچکا عه بدولا به گنئ، وه ختن گه هشتینه کوچکن مامئ وئ هاته بهراهیا وئ، خاتین زرافئ خورچکا زینئ ماهینئ ژئ ئینا خارئ و ب هه ر دوو دهستا دا بهر سینگئ خو و قه ستا کوچکا مامئ خو کر، پشتی چوویه دژورفه مامئ وئ گوتئ ها کچا من ته خیره چ ل ته قهومیه تو هوسا یا شه پرزه؟ خاتین زراف نه ناخفت، تنئ روئندک ب چاقادا دهاتنه خارئ، دهستدا سه رنئ براینئ خو خه لیل به گنئ ژ خورچکن ئینا دهرفه و دانا بهر سینگئ مامئ خو عه بدولا به گنئ، وه ختن چافیت مامئ وئ فیکه فتین، حه بیه تیا سه رنئ وی گرت و گوتئ کا بیژه نهفه چ قهومیه و کئ نهفه ب سه رنئ مه ئینایه، پانئ مه چ جارا گوهلئ نه بوویه که سئ پشتا میریت مالا مه ل عه ردی دابیت؟ خاتین زرافئ چیروک بو فه گئیرا و گوتئ نهف ناگره هه ر ژ دهمانا مه یئ بهر بوویه مه و مالا مه یا خراب بووی و نهفه سلیمان به گنئ یا کری و ناگرئ بهردایه دلئ من و هه بیت و نه بیت نهفه شرینا کچا شیخئ عه ره با یا ب براینئ مه دایه کرن و بیبه ختیه ک یا ب براینئ من فه نای و نه ز نزانم کانئ چ گوتیه براینئ مه سلیمان

و ده رگه ه ل سه ر خو دایخست و وه کی دینا لئ هات و نه زانی کانئ دئ چ کهت و چ بیژیت و بهریخو کیفه دهت.

بو نیزیکی ئیفاری، خاتین زراف ژ بالافئ زفرئ، دا سه رکه فته قه سرنئ دبینیت کو سه رنئ براینئ وئ خه لیل به گنئ یئ بریه و ل بنئ په بیسکیت قه سرنئ یه و هه ر چافه کئ وی روئندکه فیدا هاتیه و وه کی زیبه قئ ل به رنئ چافئ وی راوستیانه، ل بنئ پیا کره هه وار و گازی خودام و خولاما کر کا وهرن کا نهفه چ سه رنئ براینئ من خه لیل به گنئ هاتیه و کئ وه لئ کریه، پانئ چ جارا کهس نه شیا به ل بهر سینگئ براینئ من خه لیل به گنئ راوستیت و پشتا وی ل عه ردی بدهت، هه می ب خاتین زرافئ وه ره اتن و ئیکی گوتئ تنئ مه یئ دیتی براینئ ته سلیمان به گ یئ هاتیه قه سرنئ و یئ زفریه فه، وه ختن خاتین زرافئ زانی کو براینئ وئ یئ هاتیه قه سرنئ، وئ زانی کو نهفه وی یا وه کری و بیرا وئ ژ ناخفتنا براینئ وئ خه لیل به گنئ هاته فه وه ختن دگوت شرینا کچا شیخئ عه ره با دئ مالا مه خراب کهت، سه رنئ براینئ خو دانا سه ر دهستیت خو و هه لگرت و بره دکوچکا ویفه و دانا ل سه رنئ دیوانئ و هه ر پیفه گوت و لورانئ.

هیش سپیده زوی بو خاتین زراف رابو کار و کوکئ خو کر و سه رنئ براینئ خو خه لیل به گنئ کره دخورچکا زینئ ماهینا خودا و ل ماهینئ سیار بو و قه ستا مامئ خو عه به دولا به گنئ کر و ماهین هاژوت و بریکیفه هه ر نهفه بهنده دهافیته بهر ماهینئ:

هه رنئ ماهینئ ستو زرافئ

هئدی هئدی گافکیت خو پافئ

ما تو زانئ سه ر خه لیل به گنئ یئ برینداره

یئ که فته بهر گه رم و گوزا فئ هه تافئ

و وه ختن خاتین زراف نیزیکی قه سرا مامئ خو عه بدولا به گنئ دبیت، ژ دویره چافئ مامئ وئ

به گئی ههتا نهوی نهف خولیه بهسهری خو و مه وهرکری.

عبدالوا به گئی گوته خاتین زرافتی فیجا نه چ بکهین کچا من؟ خاتین زرافتی گوته ههتا نهز برایی خو بگرتی نه بینم و دگهل نه ناخقم دلی من تهنا ناییت و نهز نا روینمه خاری، مامی وی گوته خاتین زراف مامو گرنا سلیمان به گئی تشته کن بساناهی نینه، کهس نه شیت وی ب ساخی بگریت ههتا نه و نه مریت، خاتین زرافتی گوته مامو ئان مرنا من ئان ژی گرنا سلیمان به گئی.

بو روژا پاشتر، سلیمان به گئی هندهک میچاک و سیاریت خو لیکنان و پیکفه قهستا قهسرا ههلازگری کر و چوونه بهر ده رگه هئی قهسری، به لی خولام و خلمه تکار و میچاکیت سلیمان به گئی ریک لیگرت و نه هیلا کهس بهسره ده رجا بکه فیت و هندی عبدالوا به گئی هاتی کو ریکی لی قه کهن به لی یا ژ خو بوو و شیریت خو هه لکیشان و نه هیلا کهس نیزیکی قهسری بیت، ئینا عبدالوا به گئی گازی سلیمان به گئی کر و گوته کا ده رکه فه نه میقانیت تهینه، وهختی سلیمان به گئی دهنگی مامی خو گولی بووی وی زانی کو نه فه یی ژ بهر برایی وی خلیل به گئی هاتین، هه ر ب وی کار و کوکی و ب شیر و تیرفه ده رکه فته به هوا مالی، وهختی چاقیت وی ب عبدالوا به گئی مامی خو و خویشکا خو که فیتین، ناگر بهر بو دلی وی و ل بنی پیا قوریهک راهیلا و گازی مامی خو و خاتین زرافتی کر و گوته لی قیره هه رن و ل بهر چاقیت من نه مینن، هندی مامی وی عبدالوا به گئی هیفی لیکن کو بهیته دهف وان و دگهل دا باخفن، به لی یا ژ خوبو و چهند دچوو پتر هه واری لی دهیلان، ل دویماهیعی عبدالوا به گئی گوته سیار و میچاکیت خو هه رنی و ب شهر وی بگرن و بینن، سیارچاک و میخاسیت وی هه ر دگافیدا تیرش بره سه ر قهسری و گهلهک ژ سیارچاک و خلمه تکاریت وی کوشتن، وهختی سلیمان به گئی دیتی شهر گهرم بو و چهند زهلامه کیت وی هاتنه کوشتن، وی خو هاقیته سه ر پشته هه سپی

خو و کهفته مهیدانی و دهست ب شهری کر و ههتا کو شهف ب سه ردا هاتی سیار و میچاکیت مامی خو کیمفه کرن و پتیا وان کوشتن، بو روژا پاشتر، سپیدی دهست ب شهری کره فه، وی روژی ژی گهلهک زهلامیت عبدالوا به گئی هاتنه کوشتن و شهف بهسره هاته خاری و سلیمان به گئی خو نهدا دهستی وان، بو روژا سییی جاره کادی شهری دهسپیکره فه و ههتا بوویه نیزیکی ئیفاری، کهت و مهتیت زهلامیت عبدالوا به گئی مانه ساخ، ئینا گوته خاتین زرافتی مامو زهلامیت من هه می هاتنه کوشتن و نهز باش دزانم کهس نه شیت پشته برازایی من ل عهردی بدهت، نهز میخاسیا وی باش دزانم کانن چهنده، ئینا خاتین زرافتی گوته تو راست دبیزی مامو، نهز باش دزانم کهس هیزا وی نینه، تنن مه ریکه کا مای کو نهو خو بدهته دهستی مه، نهوژی بلا سیارهک ل هه سپی خلیل به گئی سیار بیت و بچپته شهر وی و خو ل بهر بشکینیت، وهختی چاقی وی ب هه سپی دکه فیت، هنگی دی قهدهمیت وی شکین و دی خو دهته دهستی مه و هه ر دگافیدا گوته سیارهکی هه ر هه سپی خلیل به گئی بینه و دی ب وی چپه شهر وی سلیمان به گئی و دوو سی جارا دی چپی و پاشی دی خو ل بهر شکینی ههتا کو چاقیت وی ب هه سپی دکهفن، سیاری هه سپ ئینا و پی خو ل رکینیدا و خو بهردا دمهیدانا شه ریدا و تیرش بره سلیمان به گئی، به لی نهو نهشیا خو نیزیکی بکهت و رهفی ههتا دویرکهفتی، پاشی زفریقه و تیرش بره فی و سلیمان به گئی ب دویف کهفت و بو جارا سییی سیاری تیرش کرهف سه ر و فیجاری گهلهک خو نیزیکی وی کر و قه ب لی خاستن و سلیمان به گئی ب کهرب و غه زه بغه تیرش کره سه ر سیاری و چووی و سیاری خو ل بهر شکاند و چوونا خو گران کر، ددهلیقه کیرا چاقیت سلیمان به گئی ب دویفی هه سپی خلیل به گئی کهفتن و ئیکسه ر هه سپ نیاسی، وهختی زانی کو نه فه هه سپی خلیل به گئی یه قیرییهک راهیلا، نهو دول و نهال و جیا پری دهنگر و ئیکسه ر ل هه سپی خو

بهلئى فئى گوتنا سلیمان به گئی نه و قایل نه کر و شیره کئی

دیتر ژى لئدا و گوتئ:

ده کوژ ده کوژ، براکو ده کوژ

وهز دزانم تو روناھیا چاڤئ منى

ههر قووه تا پشستا منى

هه که سوبه هى ببسته حم حما کورئت جاميرا

ل سهر پشستا سه گلاڤيا

تو ههر قووه تا پشستا منى

بهلئى ته دلئى منئى سوئى و دئى ههر ته کوژم و شیره کئی دى ل سينگئى براىئى خو ددهت و دکوژئيت و د وئى ده لیڤئى دا مامئى وئى قهستا وئى ژورئى دکهت و گازی خاتین زرافئى دکهت و دبیژئيتئى دئى مامو ما سوحبهتا ته خلاص نه بو، وئى نه دزانى کانئى سهر و بهر چ لئى هاتیه و هندى گازی کرئى بهلئى خاتین زرافئى جابا وئى نه دا و پشتى زانى رح دسهر براىئى وئى دا چوو به خارئى، نه وئى ژى شیرئى خو دانا سهر سينگئى خو و ژ حیل خو بسهر شیریدا بهردا و شیر ل پشستا وئى ده رکهفت و نه وئى ههر دکاڤئدا مر و هه تا عه بدولا به گئى ده رگه هه شکاندى و چوو به دژورقه دبئيت کو ههر دو که له خئيت بئى گیانن ل ناف ژورئى.

ژئدهر و دههمن:

ل- سالیئت هه فتیان، کو ئەم هیئش زارۆک بووین، ئەم ل گوندئى خو (دیره شئ) دژیاين، گوندئى مه ژى وه کسى هه مى گوندئیت دیتريئت وه لاتئى مه، دبئى به هر بوون ژ هه مى تشته کئى خو مژیلکرنا زارۆکا، بئى کاره ب، تئله فزیون، یاریگه هه و هند... بهلئى ل جها فان تشتا باب و باپیرئیت مه هزارا هندئى کر بو کانئى دئى چاوا وه ختئى خو یئى فاللا بتشته کئى باش و ب وجفه بۆرینن و زڤستائیت خو یئیت درئىژ بخوشى بهن، نه وئى شه ڤیبرى و گرئیدانا دیوانا بوو ل ئیک مالئیت گوندئى، کو شه فا خو هه مى ب سهرهاتى و سوحبهت و چیرۆکئیت تژى حیکمهت و سهر بوور و سهرهاتى فه دگئیران، بهلئى گه له که جارا زارۆکئیت وه کسى مه ژ وان دیوان و شه ڤیبرىا دهاتنه بئى به هرکرن و هنده که

هاته خارئى و کهفته سهر چوکئیت خو و ل قیریدا و ههر دکاڤئدا سیاریت عه بدولا به گئى پئوه رهاتن و ده ستئیت وئى ژ پشتفه گرئیدان و بره نک خویشکا وئى خاتین زرافئى، نه وئى گوتنه مامئى خو من دڤئیت ئەم بچینه دقه سرئى فه و من و وئى بتئى بهیلن داکو نه ز دگه ل دا باخقم، سیارا سلیمان به گ بره دقه سرئقه و کره دژوره کئفه و خاتین زرافئى ده رگه هه ل سهر خو و سلیمان به گئى دائئخست و هندى مامئى وئى هاتئى کو نه وئى دگه ل واندا روبئیت، بهلئى وئى قه بیل نه کر و گوتئى هوین هه رنه ژ ده رقه چاڤه ریئى من بن هه تا ده ئیم و ئو وئى سهرئى خه لیل به گئى ژ خورچکئى ئینا ده رقه و دانا بهر سينگئى سلیمان به گئى و گوتئى کانئى بو من بیژه ته بوچى هول براىئى خو کره؟ پشتى سلیمان به گئى باش ئیرایه ناف چاڤئیت براىئى خو و تیر روئندک باراندين، چیرۆکا خو و خه لیل به گئى هه مى بو فه گئیرا و گوتنه خویشکا خو کو نه و گه له کئى په شیمان ل سهر فئى کر یارا خو، بهلئى فئى په شیمانئى دادا وئى نه دا و خاتین زرافئى شیرئى خو هه لکئیشا و گوتنه براىئى خو هه تا نه ز ژى ته پرت پرت نه که م دلئى من ته نا نابیت و نه ز نه شئیم ته عه فو بکه م، هندى سلیمان به گ هاته خویشکا خو کو بشئیت وئى قایل بکهت، نه شیا چ ریکا به تئى و ههر چاڤه کئى خاتین زرافئى مسته کا روئندکا فئدا دهاته خارئى و بهر سینگئیت براىئى خو گرتن و هه تا خودئى هئزدايئى وئى شیره که وه شانده براىئى خو سلیمان به گئى، ئینا براىئى وئى سلیمان به گئى نه ف به ندا سترائى هافئیته بهر خویشکا خو و گوتئ:

نه که نه که

خویشکئى نه که

ما تو نزانى وهز براکئى ته مه

روناھیا چاڤئیت ته مه

هه که سوبه هى ببسته حم حما کورئت جاميرا

ل سهر پشستا سه کلاڤيا

وهز قووه تا پشستا ته مه

من يا کرئى و تو وئى نه که

ژې دگوتن و دهنگه گئی گه له ك مه لیل و خوش و سه ليقه كا نه مازه بخوفه هه بوو و ټيك ژ وان چپرؤك و سه رها تيټ وي گه له ك جارا بو مه دگوت، چپرؤك و سترانا خه لیل به گئی و سلیمان به گئی بو و وه ختی وي نهو چپرؤك و ستران دگوت پتريا ديوانخانا وي ژ بهر مه لیلیا وي سترانی و خه مگینیا ئاوازا سترانی دبه ررا دكره گری، هه ر هنگی برایی مه یی نفیسه فان و فه كولینشان، سه عید دیره شی، هزر دپاراستنا وي ستران و چپرؤكیدا كر و ب دهنگه كئی (مه سه جله كی) دهنگي وي هاته پاراستن و هه لگرتن، به لئی ب مخابنیقه ژ بهر وان رهوش وكاودانیتت بسه رمه دا هاتین و گه له ك تشت و بهر هه میټ خو مه ژ ده ستداین، نهو كاسیتا دهنگي مه موی ژي ل سه ر هاتییه قه يدكرن، بهرزه بو و نه ما، به لئی ژ بهر خوشیا وي ستران و چپرؤك، هه ر جار جارا مه ل بيرا خو دئیناقه و نه خاسمه من و هه فژینا خو (مه یانی) گه له ك جارا بو ټيك دگوت و فه دگیراقه و هنده ك كوپلیت سترانی مه بخو دگوتن و پشتی پتر ژ چل و پینج سالا، ژ بهر قیانا من بو وي چپرؤك و سه رها تیټ، جاره كادی من و هه فژینا خو گه له ك بزافكرن كو سترانی هه میټ بینینه بيرا خو، كو نه وژی وه کی من ټيك ژ گوهدار و عاشقیټ وي سترانی بو و ژ من ب زینتر بو و تشت پتر ل بيرا وي بوون، پشتی هنگی مه گه له ك جارا نهو ستران بو ټيك گوت و گوته فه، به لئی مخابن نه م هه ر نه شیاین ده قی سترانی هه میټ وه کی وي دگوت بزاین و ل بيرا خو بینین، به لئی پتر ژ سی چاریکیټ وي نه م شیاین ده زرا خودا بزفرینین و بیژین و بنفیسین و مه نفیسی و ل دویفدا ژي مه چپرؤكا وي ژي گوت و نفیسی.

من گه له ك بزافكرن كو وي سترانی په یدا بكه م و من پسیرا گه له ك ژ وان كه سا كر یټ كو نهو ستران گوهلې بوی و هنده ك جارا ژي ستران دگوتن، ژ وانا ته یب سه عید دیره شی و كورې مه موی عه بدولره حمانی و گه له ك كه سیټ دیتر و تومارگه ها، به لئی نهو ستران ل بيرا كه سیټ ژ وانژی نه بوو.

زه لاما نه ده یلا بچویك بچنه دیوانا وان، كو هه تا نوكه ژي سه ری من لی ناچیته ده ری كانی وان زه لاما بوچی وه نه دكر نه مژی بچینه دیوانا وان و خوشیټ ب وان شه فبیریا به یین، كو نه م زارؤكیت گوندا گه له ك دشه رمین و بی دهنگ و شولكه ر بوین و تاشاندنا مه لسه ر بنیاتی قه در گرتن و ب رهوش و تیتالیټ گه له ك باش هاتبوو كرن.

به لئی مه شانسه كئی دیتر هه بوو، وه ختی میه فانه ك بو مالا مه، ئان ژي بو مامه كئی مه هاتبا، هنگی كه س نه بو ریكئی ل مه بگریټ كو نه مژی بچینه دناف وي دیوانیټدا و گوهداریا وان سوحبه تا بكه یین یټ نهو دكه ن.

مالا مه و یا مامیت مه ژي گه له ك ب میه فشان بوون و پتريا دانیتت سالی میه فشان بو مالیت مه ده اتن، ل وي وه ختی ژي، هه ر وه کی به ری نوكه مه گوتی، بژلی خرځه بوونا خه لكی گوندي و گریدانا دیوان و شه فبیریا چ تشته كئی دیتر نه بو سه بری خو پی بینن، هه ر ژ بهر قی چهنديژی بو وه ختی میه فانه كئی بیانی، ئان ژ گونده كئی دیتر ده اته گوندي، چافئ هه میا لیټو كانی دی چیته كیش مالی دا بشه قی بچنه دیوانا وي و شه فبیریا خو ل وي مالی بكه ن و وي شه قی دا دیوانا وي میفانی هیته گرتن و نهو ژورا نهو لی دروینشت تژی دبو و هنده كجارا جهژی نه دما لی روینن.

باش ل بيرا منه ژ وان كه سیټ به رده وام سه رده انا مالا مه و مامیت مه دكر، باپیری من هه جی ئیسقئ ره زیکی (.....-۱۹۸) و مه موی گیزی (۱۹۲۶-۱۹۹۸) بوون، نهف هه ر دوو مرؤفه گه له ك دبه ركه فتی بوون و دناقلدار و شه رهزا بوون دژیاتیټدا، زیده ب سه بر و خودان سه ربور و سه رها تی بوون، هه ر ټيك ژ وانا بسه ری خو، كومه كا ئاقل و مه عریفه تا بوون، مرؤف چجارا ژدیوان و سوحبه ت و ئاخفتنا وان تیر نه دبو، وه ختی نهو دناخفتن چافیت هه می دیوانی ل ده قی وان بو و گوھیټ خو فه دچنین بو ئاخفتن و په یفا دویفدا ژ ئاخفتنا وان.

مه موی گیزی، بژلی گوتنا سه رها تی و چپرؤكا، ستران

قهه ره مانیت شورشی

خه باتکهر و شوره شگیر حامد عه بدی باله تهیی

خالد نه حمه د بادی

ب روبریئت سوریت خوینا وان خوگوریکه ریئت
ئاخا کوردستانی و ملله تی کورد یئت کو ب
بهاترین تشت لجه م هر مروقه کی کو
خوین و گیانه ژ گوری پاراستنا که رامهت
وپیرۆزیا کوردستانی کری، کوردا گه له ک
قاره مان هه نه و یئت نهف ئازادی و
سهر بهستی و نافیی کوردستان گه هه شتیئ
ژ ده ولهت سهری وان بوو. وه کو وه فاداریه ک
بو بلندپاراستنا نافیی پیروزی شه هیدا و
باسکرنا وان قاره مان یئت وان شیر و ئه لهویا
کرین و نه م گه هاندینه قوناغا نوکه تیدا
دژین، گه له ک فهره نه م وانا ژبیر
نه کهین و چه نده کن ژ خه باتا
وانا نه پهنی و له شکه ری و سیاسی
بدهینه خویا کرن. قاره مانئ فی
جاری کو ب سهر بلندیقه باس ل
کار و خه بات و بزاق و چالاکیئت
وی یئت جودا بکهین شه هیدی
سهر کیش (حامد عه بدی محمد
باله تهیی) یئ مزیری یئ ب

ناڤی (حامد باله‌ته‌یی) به‌رنیاس، ل‌سالا (۱۹۴۱) ل‌گوندی خو ژ دایک‌دییت و ل‌ناڤ جه‌رگئی شو‌ره‌شی دا و ژ مال‌ه‌کا هه‌ژار و جوتیار و کورد‌په‌روه‌ر و هه‌ر ژ دایک‌بوونا خو شه‌هیدی سهر‌کرده نه‌شیاهه‌ بچیته‌ خاندنگه‌هی ژ به‌ر نه‌بوونا خاندنگه‌هی و بی‌ به‌هر‌کرنا کوردا ژ زانستی، نه‌شیا چ قوناغیت خاندنی‌ دهر‌بازکته‌ و مژویلی کاری جوتیاری و کاریت خو‌ بخودانکرنی و هه‌ر ژ به‌ر هه‌ستا نه‌ته‌وه‌یا وی یا زیده‌ و هه‌ر ل ژیی بچویکی و سنیله‌یی دا و ل‌ ده‌ستپیکا شو‌ره‌شا ئیلونا مه‌زن دگه‌هیته‌ ری‌زیت پی‌شمه‌رگئی شو‌ره‌شا ئیلونی دگه‌ل (مه‌حه‌مه‌د سه‌لیم باله‌ته‌یی) یی (حیتو باله‌ته‌یی) به‌رنیاس و ل‌سالا (۱۹۶۱) دبیته‌ پی‌شمه‌رگه‌ و به‌رده‌وامی دده‌ته‌ خه‌باتا چه‌کداری و و د‌فان سالادا خه‌باتکه‌ر و قه‌هره‌مان حامد روله‌کئی گه‌له‌کئی مه‌زن ل‌ ده‌قه‌ری دینیت و ناڤ و ده‌نگیت ناڤبری ب‌می‌چاکی و قه‌هره‌مانی و زیه‌کی و سه‌رکه‌فتی به‌لا‌قدبن و هه‌می چالاکییت له‌شکه‌ری ییت ل‌ کوردستان و نه‌خاسمه‌ ل‌ ده‌قه‌را وانا شه‌هیدی قه‌هره‌مان حامد باله‌ته‌یی پشک‌داریی تیدا دکته‌ و روژه‌کئی ژی خه‌باتکه‌ر حامد عب‌دی نه‌ روینشتیه‌ و به‌لکو بی‌هنا خو ژی نه‌ فه‌دایه‌ و هه‌رو عیال و مال و بچویکیت خو‌ ده‌یلان و ل‌ شه‌رپت ل‌ دژی دوژمنی پشک‌دردبوو و نه‌و داستاتیت خودی ژی رازی پشک‌دردبووی نه‌فه‌ بوون؛ به‌لکو د‌ب‌هزارا چالاکییت له‌شکه‌ریدا پشک‌داری کریه، به‌لی نه‌فیت ل‌ بیرا مه‌ و لسه‌ر هاتینه‌ گوتن و قه‌یدکرن نه‌فه‌ نه، به‌لکو نه‌فه‌ پشکه‌کا گه‌له‌کا کیمه‌ ژ چالاکییت له‌شکه‌ری (داستانا شه‌رپئی گوندی سپینداری، به‌ره‌یی بارزان، ده‌قه‌را نه‌هلن، گه‌لیی شکه‌فتن، شه‌رپئی چیا‌یی مه‌تینی، شه‌رپئی ته‌حتیت هیسی، شه‌رپئی گوندییت بانکا و نه‌رزئی و شه‌رپئی ده‌قه‌را سلێفانه‌یا و شه‌رپئی گوندی بادئ، داستانا زاویته‌ - لومانا، ده‌قه‌را

به‌رواری بالا، ده‌قه‌را خازری، شه‌رپئی مرپیا و ده‌قه‌را مزیریا، شه‌رپئی چیا‌یی گاباری، شیخان، سوران و نه‌هلن، زاخو، ده‌وک) و پتریا شه‌رپئی ل‌ ده‌قه‌ریت کوردستان قه‌ومین ئیکسه‌ر شه‌هیدی سهر‌کیش و قه‌هره‌مانی ژبهاتی پشک‌داریه‌کا بباندور و پی‌شچاڤ تیدا هه‌بویه و به‌رده‌وامی دایه‌ خه‌باتا خو‌ یا له‌شکه‌ری و سیاسی و نه‌ته‌وه‌یی و ل‌ وان شه‌را دا دو جارا ب‌گرانی برین‌دادییت، هه‌تا سالا (۱۹۷۵) کو ل‌شکه‌ستنا ژلایی دوژمناقه‌ ب‌سه‌ری کوردا هاتی و شو‌ره‌ش شکه‌ستی شه‌هیدی قه‌هره‌مان هه‌ر به‌رده‌وامی دایه‌ شو‌ره‌شا کوردی و که‌فتیه‌ ناڤ چیا و ل‌شکه‌فتاقه‌ ژیا‌یه‌ و دگه‌ل خیزانا خو‌ تفه‌نگ نانکو چه‌کئی شه‌ره‌فن نه‌ دانایه‌ و هه‌ر چه‌کئی وی ب‌ملن و یقه‌ بوویه و به‌رده‌وام چالاکییت له‌شکه‌ری دژی دوژمنان کرینه‌ و ب‌لایه‌کیفه‌ خیزانا خو‌ بخودانکر و دپاراست و ب‌لایه‌کئی دی ژی خه‌بات و شو‌ره‌ش دکر و نه‌و ب‌زارو‌ک خیزانیت وانا‌فه‌ د‌چیا‌یی گاره‌یی

رابوون و ژيانا خو دبووراند و چجارا ژبه‌ر دوژمنا نه‌دانايه و جه‌حشکاتی و خيانه‌ت ژي نه کريه و بتني خزمه‌تا کوردا و پارتي و کورديني دکر و سه‌را هندی شه‌هیدی سه‌رقول و قه‌هره‌مان مايه بي خويندن و نقیسين و ژ زانست وزانيني دويربوويه و تا نوکه ژي کوپ و نه‌قييت وي ماینه بي باوه‌نامه و بووینه زيره‌فانیت ساده .
نافری لسه‌ر خه‌باتی و کاری

هیلاینه لویره‌ن پاشی برینه به‌حرکت ل ناف ستری و ده‌حل و دریا دا و هتا کو سه‌ره‌لدانا پیروزا سالا (۱۹۹۱) چاره‌کا دی شه‌هیدی قه‌هره‌مان ب خیزانا خوڤه دبنه پیشمه‌رگه و به‌رده‌وامی دده‌نه خه‌باتا خو تا کو سالا (۲۰۰۹) ژبه‌ر وان نه‌خوشی و زه‌حمه‌ت و ماندوبوونا وی یا به‌رده‌وام و بی به‌هیرا شه‌هیدی ژ خو‌شیا و پیئشیا وی ب بیئه‌نقه‌دانئ هه‌فرویشی گه‌له‌ک تیش و نازارا دبیت و ل هه‌یقا ئادارا ۲۰۰۹ ئی (۲۰۰۹۱۳) ژناف مه‌باردکته و دچیته به‌ر دلوفانیا خودی مه‌زن و دلوفان و دبیته شه‌هید و راسته جه‌سه‌دی وی ژناف مه‌بارکر لی شه‌هیدی قه‌هره‌مان هه‌رده‌م زیندییه و ناف حامد عه‌بدی باله‌ته‌یی هه‌ر مایه ده‌زرا مه و سه‌د حه‌یف و مخابن کو قه‌هره‌مانیت مه‌زن و شیریت چیا و ده‌شت و له‌یلانا و نه‌له‌وییت زیره‌ک ژ ناف مه‌دا بارکه‌ن بگه‌نه کاروانی شیریت کوردا و خودی ژي رازی حامد عه‌بدی باله‌ته‌یی گه‌هسته کاروانی نه‌مریت کوردستانئ هزار سلاف لسه‌ر گیانئ ته‌فایا شه‌هیدی کورد و کوردستانئ و سه‌رکاروانی وان بارزانئ مه‌زن .

خویی پیشمه‌رگه‌یی و ری‌کخستنئ به‌رده‌وامبوویه، لی ژبه‌ر جه‌نده‌ک و زرته‌ک و سیخوریت رژیم گوربه‌گور و ده‌سته‌ه‌لاتدار ل ئیراقئ کو گه‌له‌ک نه‌خوشی و کوته‌کی و گرتن و زیندان و دویچووون و هیرش ل وانا دکرن نه‌دشیان بهینه ناف باژپرا و تا بوویه سه‌ره‌لدان هه‌ر باژپر و خو‌شی نه‌دیتن. خودی ژي رازی هه‌ردو شو‌ره‌ش، شو‌ره‌شا ئیلونا مه‌زن و گولانا پیشکه‌فتنخواز، بووراندینه و ل سالا (۱۹۸۸) دبویره‌کئ دا دکه‌قیته ده‌ستئ دوژمنی و به‌ره‌ف نه‌مانا که‌رکویکئ بریه و پاشی ده‌نگوباس هاتینه بو خیزانا وی کو شه‌هید بوویه و تازیا وی ژي هاتیه دانان، پاشی و پشتی هه‌یامه‌کی هنده‌ک ژیده‌ران گوت حامد یئ ساخه و پاشی بریه نه‌مانا میسل و پاشی بریه نه‌مانا ده‌وکئ و تا کو هه‌ویت نه‌نفالیت ره‌شتاری ده‌سپیکرین ل سالا (۱۹۸۸) و ژبه‌ر کو خیزانا شه‌هیدی ژن و زاروک بوون نه‌شیان خو ژده‌ستئ دوژمنی قورتالکهن، خیزانا شه‌هیدی قه‌هره‌مان و هه‌می خیزانا وی نه‌چار‌دبن و خو دده‌نه ده‌ست رژیم دوژمن و خو ل ده‌قه‌را ئاکرئ ته‌سلیم‌دکهن و خیزانا شه‌هیدی بریه که‌له‌ئا ئاکرئ و بو هه‌یامه‌کی

ل مه نه‌گرن، سیلاق گیرۆبوو

پشتی ده‌رگه‌هیت چاپخانا هاتینه فه‌گرن، ئەفه‌ جاره‌کادی سیلاق ب هیز و فه‌ژنه‌کا دی که‌فته د‌خ‌مه‌تا ره‌وشه‌نهری و روژنامه‌فانی و دیرۆکا کوردستانیدا، هیقیا مه‌ ئەوه‌ کو سیلاق بشیت هیش به‌رده‌وامی بده‌ته‌ فی کاروانی خوئی پیروژ و پتر خ‌مه‌تا وه‌لاتی خو ب‌که‌ت و داخ‌زی ژ خینه‌فانیت هیژا دکه‌ین کو ل مه‌ نه‌گرن ژبه‌ر گیرۆبوونا ده‌رکه‌فتنا وی و هیقیا مه‌ ئەوه‌ دبه‌رده‌وام‌بن دگه‌ل سیلاق دا و به‌رپه‌ریت وی ب فه‌کولین و گو‌تار و ه‌زریت خو ییت زانستی ب خه‌ملین.

سیلاق

ته‌مامیا سه‌رگوتاری ((چیکرنا بی‌باوه‌ری، کوردستان ئیخستیه هه‌مبه‌ر ترسه‌کا مه‌زن))

نه‌ تنی نه‌ بو ئە‌گه‌را چیکرنا که‌سه‌کێ ژیر و ه‌شپار و به‌رپرسیار ژ دۆزا ره‌ویا وه‌لاتی خو، به‌لکو وه‌کی وان و ل دویف به‌ژن و بالا حزبا خو چیکریه، که‌سه‌ک چیکریه کو هه‌می پرۆژه و دیتن و سیریت حکومه‌ت و حزبیت دیت، ره‌تدکته‌ت و ب شه‌یتانکرنا حکومه‌ت و حزبا ده‌سته‌هلاتدار (پارقی) په‌سن دکته‌ت و ئە‌ف که‌سه‌ یی به‌ره‌فه‌ ژبه‌ر وی که‌رب و کینا ده‌نفاقیت ویدا هاتیه‌ چاندن، ئاگری به‌رده‌ته‌ مالا خو و ب دیتنا وی هه‌ر که‌سێ ئالیگری حکومه‌ت و پارقی بیت، ئە‌وه‌ که‌سه‌کێ کوله‌ و شه‌یتانه‌ و دقیت نه‌مینیت، ئە‌فه‌ چه‌ند لوژیکه‌کێ پیس و دویری جفاکا مه‌یه‌.

پشتی خوشکرنا فی سه‌قای ل کوردستان، ژلای وان هیز و بزاقیت سیاسی و جفاکی و ب پشته‌فانیا ئیکسه‌را داگیرکه‌را، نوکه‌ گه‌له‌ک ژ سه‌رکیشیت فان بزاقا، بی‌ شهرم یی دبیژن پیدفیه‌ حکومه‌تا کوردستان خو ب هه‌لوه‌شینیت و به‌غدا به‌یت مه‌ بریفه‌ به‌ت و مه‌ بخودان ب‌که‌ت و تنی یا مه‌ دقیت ئە‌فه‌یه‌، و چ که‌سه‌کی ژ وی وان نابیژیتی سمیلا وه‌ یا خاره‌، هه‌لبه‌ت دفه‌ره‌نگا نیاسینا فان توخمه‌ که‌س و هیژادا، نابیژنه‌ فی جه‌حشکاتی، به‌لکو دبیژنه‌ فی خیانه‌ت و خو‌فرۆشی.

ژ به‌ر وی ره‌وشا چه‌ند هه‌یفه‌که‌ به‌سه‌ر کوردستان و دونیای دا هاتی و په‌ژیکا کورۆنای دونه‌ هه‌می فه‌گرتی و بوویه‌ ترسه‌کا مجد و مه‌زن و که‌فتیه‌ به‌ر سینگا هه‌می مرۆفا، پتیا ئالییت ژیان نیف راوستیایی مان و کار هاتنه‌ راوستاندن.

هه‌ر ژ به‌ر فی ره‌وشی ژ پتیا گو‌فار و روژنامه‌ و گه‌له‌ک ئالاقیت دیتیت روژنامه‌فانی و ره‌وشه‌نهری، هاتنه‌ راوستاندن، ئانژی ژ کار که‌فتن، سیلاق ژ ییک ژ وان گو‌فارا بوو ییت کو که‌فتیه‌ بن کینجا فی ره‌وشی فه‌ و مایه‌ راوستیایی و نه‌شیایی رو‌ناهیی ببینیت و

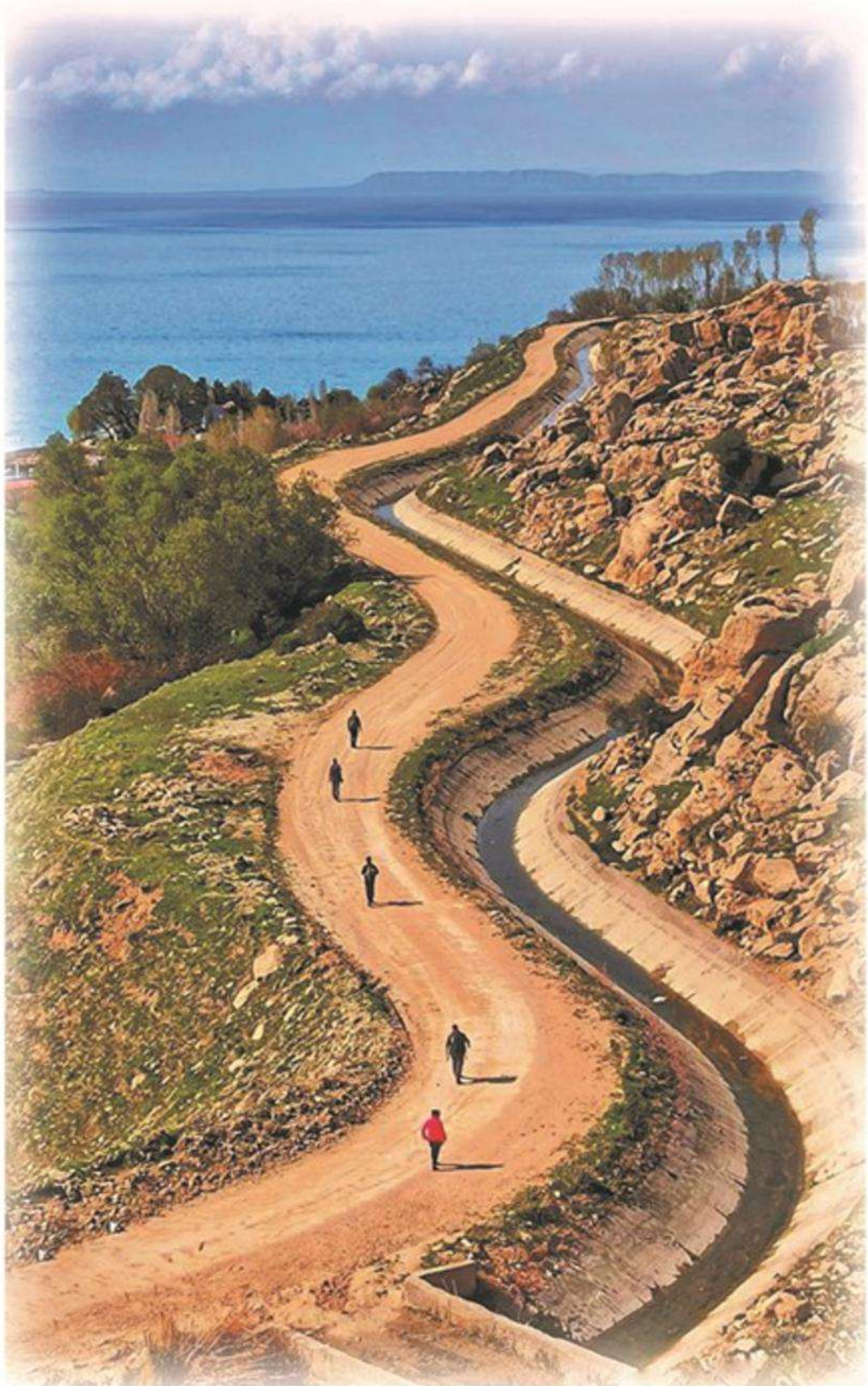
نه‌خاسمه‌ ژ ل هه‌مبه‌ری پارتیا ده‌وکراتا کوردستان و ئیداره‌کرنا وی و ئە‌وا هاتیه‌ کرن ژ وی خ‌مه‌ت و ئافه‌دانی و پیشقه‌برنا کوردستان ژلای سیاسی، ئابوری، دیپلوماسی، جفاکی، و هتد...

بچه‌ی بده‌نه‌ نیاسین و زه‌ری چه‌نه‌ ب‌که‌ن و دبیژین گه‌له‌ک م‌خ‌ب‌نیفه‌، گه‌له‌ک ژ فان هیز و بزاقیت سیاسی و جفاکی، بو سه‌رگرتنا فی ستراتیزیه‌ت و ته‌کتیکا خو یا مالویرانکه‌ر،

بی‌شه‌رمانه‌ ده‌ستیت خو کرنه‌ دناف ده‌ستیت دوژمن و داگیرکه‌رادا و ل هنده‌ک ده‌فه‌ریت کوردستان ب ره‌نگه‌کێ به‌رفه‌ه‌ و ل هنده‌ک ده‌فه‌ریت دیت ژ وی کیمتر، کومیت بی‌باوه‌ر ل خو کوم ب‌که‌ن و ب‌که‌نه‌ ئالاقی گه‌هشتنا خو ب کورسیکا ده‌سته‌هلاتن، هه‌تا کو وه‌ل وان که‌س و کوما کری ئیدی باه‌ری ب وان و ب پرۆژیت وانژی نه‌هیت و بوینه‌ به‌لاسه‌ری وان بخوژی و ئە‌ف کاری هاتیه‌ کرن ژ، هه‌ر هوسا و بی‌ پلان نه‌بوویه‌، کو مه‌ چ شک و گومان نینن، ئە‌فه‌ گه‌له‌ک ب دیراسه‌ت و هویری و ب ه‌شپاریه‌کا مه‌زن ژ لای (موخابراتیت) وه‌لاتیت ده‌فه‌ری و داگیرکه‌ریت کوردستان فه‌ هاتیه‌ کرن.

دگه‌ل ئە‌فی چه‌ندی ژ، ئازادبا حزبی و هه‌بو‌نا کومه‌کا بزاقیت خو ب ئوپزیون زانی و دایه‌ نیاسین،

سیلا ف کوٹارہ کا رھوشہ نہری گشتی یه هه ژمار ۱۲۰

جویا شامیرانی ل وانی